

93/5.1.1924

Chargé d'Affaires
de Finlande
en Lithuanie

ntasyl

Riga, 5 / I - 24.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 1 / 1275 K.D. 1924		
9/1-24 No Venne Liit		
K. Herra	Ministeri	Venne Liit
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
		Helsinki

No Li 1 / 7

aa.

alkukirje

Raportti No 93 Liettuasta

sisältävä:

Galvanauskas Parisin matkastaan ja
Memelin kysymyksestä

sekä lentileikkeet:

Das Ernteergebnis in Litauen,
Von der litauischen Agrarreform,
Warenverkehr zwischen Deutschland, Li-
tauen und Russland über Lettland,
Die Wirtschaftslage Litauens

seuraa tämän mukana.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, vakuu-
tus syvimmistä kunnioituksestani

Reino Sylvanen

na. muksesta, joitten puoleen K.L. tulee kiitetyhän yllämainitussa
järjestyksessä, josta on...

Galvanauskas Parisin matkastaanja Memelin kysymyksestä.

Otsikossa mainitusta asi-
asta on aivan viime päi-

vinä ollut Liettuun lehdissä haastatteluja, joita pää- & ulkomin.
Galvanauskas on antanut lehdille. Seuraavassa lynyt selostus niit-
ten perusteella.

Ambassadörikonferenssin vetoaminen Kansain liiton sääntöjen
11 § perusteella liiton neuvostoon ikäänkuin syyttää Liettu-
aa aseman muodostamisesta Memelin alueella sellaiseksi, että kysy-
myksen ratkaisu vaikeutuu, ja ambassadörikonferenssin laatiman
konventsioehdotuksen hylkäämisestä, joka, kuten ententen taholla
on mielellään selitetty, voisi muka uhata rauhaakin. Sentähden kä-
vi välttämättömäksi selittää, miten Kansain liiton neuvosto kat-
soo 11 §:n sovelluttamisen olevan... (erinäisiä todisteluita
Liettuan rauhanharrastuksesta ...) Senjälkeen kun K.L:n Neuvos-
ton jäsenet olivat tutustuneet Liettuun hallituksen kantaan,
oli Englannin valtuutettu (Rob. Cecil), joka yhdessä Wilsonin
kanssa on laatinut pykälän ja melkeinpä liiton säännöt koko-
naankin, ilmottanut, että Englannin hallitus, kajoamatta Liet-
tuun moralisesti, pitää 11 § sovelluttamista ystävällisenä
kääntymisenä Kansain liiton puoleen konventsion ja sen sana-
muodon aiheuttaman erimielisyyden vuoksi. Lord Robert Cecil
oli huomauttanut, ettei ranskalainen teksti kysymyksessä ole-
vaan pykälään nähden tarkoin vastaa alkuaan englanniksi kirjo-
tettua tekstiä. Omaa kantaansa oli lord Cecil sanonut Englan-
nin esimerkin valaisevan siinä, että tämä oli ehdottanut Kansain
liitolle erimielisyyden Suomen ja Ruotsin välillä reguloimista
Ahvenanmaan kysymyksessä, jossa Englannin aloite ja K.L:n välitys
oli johtanut suotavaan tulokseen. Lord Cecilin kantaa kannatti-
vat K.L.N:n muutkin jäsenet, mikä antoi liettualaiselle delegatsi-
olle syytä pitää tätä puolta kysymyksestä normalisesti ratkaistu-
na.

K.L.N. oli sitten tullut kysymyksen eteen, miten ryhtyä työhön, sillä 11 / vastoin muita (pykälää 12 ja esim. 15) ei osota tarkkaa proseduuria. Erikoiskomission muodostaminen oli sitten ratkaissut tehtävän. Komissiolle oli annettu tehtäväksi asian tutkiminen ja uuden konventsioehdotuksen laatiminen.

Komission kokoonpanosta oli noussut suuri kysynys. Liettuan delegatsio oli erikoisesti huomauttanut sitä, että kokoonpanon tulee olla sellainen, että komission objektivinen ja puolueeton työ tulee taatuksi. Päämin. Galvanaukas oli huomauttanut myöskin siitä, että jos entente tai yleensä ulkonaiset voimat voivat harjottaa komissioon nähden painostusta, niin sen työ ja työn tulokset tulevat riippumaan tästä painostuksesta ja silloin on liettualaiselle delegatsiolla syytä ajatella, pystyykö K.L.N. yleensä johtamaan kysymystä oikeudenmukaiseen ratkaisuun. Liettualaisten taholta oli selostettu sitä surullista kokemusta, mikä Liettualla on Vilnan kysymyksessä, jossa K.L.N. oli ensin koettanut menetellä puolueettomasta, mutta sitten suurvaltain vaikutuksesta jouduttu umpikujaan, jossa vieläkin ollaan, ja alleviivattu Léon Bourgeois'n ankaraa tuomiota Zeligowskin väkivaltaisesta teosta. Kun näin ollen erikoiskomission kokoonpanosta oli tullut tarkka harkinta, oli Galvanaukas ehdottanut, että liittoutuneitten ja niihin yhdistyneitten valtain edustajat eivät voisi tulla kysymykseen komission jäseninä, lukuunottamatta Amerikan Yhdysvaltoja, joitten edustajan tulisi olla komission puheenjohtaja. K.L.N. oli ehdottanut rajottumaan niihin valtoihin, joille toistaiseksi kuuluu suverenitetti Memelin alueella eli siis liittoutuneisiin. Liettualaisen delegatsion pelon, että näin ollen liittoutuneitten valtojen vaikutus hävittäisi komission puolueettomuuden, oli Brantingin esitys hälventänyt, kun tämä oli ilmoittanut, että K.L.N:n tahdikkaus pidättäisi sitä määräämästä komissioon sopimattomia henkilöitä. Liett. del:sio oli myöntynyt.

..... Erikoiskomission puheenjohtajaksi on ehdotettu seuraavat kandidaatit: 1) Mr Brand Whitlock, USA:n ent. edustaja Belgiassa, 2) Mr Warren, USA:n ent. edustaja Japanissa ja 3) Mr Norman Davies, USA:n ent. varaulkoasiainministeri. Ratkaisu riippuu itse kandidattien suosiumuksesta, joitten puoleen K.L. tulee kääntymään yllämainitussa järjestyksessä.

istuntopöytäkirja ensimmäisessä ja ratifiointi Liettuan eduskunnassa vuoden kuluttua näihin aikoihin.

Senjälkeen oli kysymys erikoiskomission kompetenssista tullut etualalle. Liettualaisen delegatsion ja Ranskan valtuutetun välillä oli vallinnut vastakkaiset mielipiteet. Jälkimmäinen oli ehdottomasti vaatinut antamaan ambassadörikonferenssin laatimalle konventsioehdotukselle auktoritettiin arvoa. (Kuten tunnettua, on Liettua mainitun ehdotuksen aikaisemmin hylännyt). Liett. delegatsion vastalauseet oli otettu huomioon ja K.L.N. oli selvästi ilmoittanut, että erikoiskomission on laadittava uusi ehdotus Memelin alueen konventsioiksi ja on laadinnassa lähdettävä ambassadörikonferenssin 16 helmik. päätetyistä periaatteista, jotka Liettuan hallitus on jo hyväksynyt. Näin ollen ambassadörikonferenssin myöhemmät esitykset, joitten yhdenmukaisuus helmikuun 16 p:nä tehtyjen päätösten kanssa on juuri ollut riidanalaisena, pidetään ikäänkuin olemattomina. Tällaiseen redaktsioon suostui vihdoin ja viimein Ranskankin edustaja.

Näin ollen Memelin kysymys ikäänkuin palautui sille kehityksasteelle, jolla se oli silloin, kun liett. delegatio matkusti Pariisiin ottaakseen osaa Memelin statutin laatimiseen ambasadörikonferenssin komissiossa La Rochen johdolla. Erotus on kuitenkin siinä, että nyt voi pitää kysymystä annettuna objektivisemmän harkinnan varaan.

Erikoiskomissio tulee huolellisesti tutkimaan kaiken kysymyksessä muodostuneen materialin ja tietenkin määräämään jäseniään ja luultavimmin kaikkikin jäsenensä matkustaan paikan päälle perehtyäkseen tehtävänsä. Tarvittavat varat K.L.N. määräsi otettavaksi K.L:n varoista epämääräisiin tarkoituksiin. Erikoiskomissio tulee olemaan tehtävätään suorittaessaan kontaktissa sekä Liettuan hallituksen että ambassadörikonferenssin kanssa. Puolalla ei tule olemaan ääntä erikoiskomissiossa.

Erikoiskomission jäsenet valitaan luultavasti tammikuun alkupuolella ja helmikuussa voinee se alottaa toimintansa. Sen tulee esittää ~~XXX~~ tuloksensa K.L.N:lle sen ensi istuntokaudeksi, joka alkaa 10 päivänä ensi maaliskuuta. Saattaa toivoa, että Memelin kysymyksen ratkaisu lopullisesti tulee tapahtumaan K.L:n täysi-istunnoissa ensi syyskuussa ja ratifiointi Liettuan eduskunnassa vuoden kuluttua näihin aikoihin.

statutteja näihin vastoin. Näiden liian monimutkainen. (Memelin eduskuntavaalien viivytys on nyt Kovnon hallituksen intressissä.)

Mitä erikoisesti Puolaan tulee, oli Puolan edustaja Skirmunt, Wiitaten K.L:n paktin 4 §:ään, pyytänyt saada K.L.N:n kuultavaksi esittää kantansa, koska Puola hänen mielestään on kysymyksessä yhtenä osapuolena. Eniten on Puola, hra Skirmuntin sanojen mukaan, intressoitu merelle pääsystä ja Memelin satamasta Niemenitse sekä merelle johtavista rautateistä. Hra Sk. oli valittanut, että nyt on Liettua sellaisena Kiinan muurina edessä Puolan transitoliikkeen haltaksi, että vain linnut pääsevät sen yli. Puolan hallitus ja kansa tuntevat suurta myötätuntoa ja ystävällisiä tunteita Liettuaa kohtaan. Puola tahtoi taloudellisella sopimuksella järjestää suhteensa Liettuaan, mutta Liettuan hallitus vastustaa ilmoittaen, että se on sotakannalla Puolan kanssa. Olosuhteet voivat pakottaa, oli Skirmunt uhkaillut, Puolaa suhtautumaan vakavasti sellaiseen ja omat päätöksensä, mutta oli Sk. sitten muistanut Puolan "rauhaarakastavan" politikan, kuten Galvanaskas kertoo, ja pyytänyt antamaan Puolalle tilaisuuden lausua mielipiteensä määrättyihin kohtiin nähden.

Galvanaskas oli vastannut Skirmuntille ja vahvistanut, että Liettuan ja Puolan välillä ei ole transitoa siksi, ettei näitten välillä ole laillisia rajoja. Jos Puola pitää väkivallalla otettua demarkatsiolinjaa rajana, niin ~~Rusix~~ Liettua ei tule sitä koskaan tunnustamaan. Ilman rajoja ei voi olla transitoakaan. Mitä tulee uusiin sopimuksiin, niin Liettuan hallituksella on mitä suurin ~~oikeus~~ oikeutus epäillä, että Puola tulisi tulevaisuudessa täyttämään velvollisuutensa. Joka ei ole sanaansa pitänyt, se on menettänyt luottamuksen. Puola on rikkonut allekirjottamansa Suvalkin sopimuksen eikä ole tähän saakka ~~erikseen~~ rikkomustaan oikaissut. Niin kauan kuin Puola ei sitä tee ei Liettua myöskään ala sen kanssa tehdä uusia sopimuksia.

Päämin. Galvanaskas on kertonut hallinnollisen elämän Memelin alueella kehittyvän normalisest ja vaalien kaupunki- ja maalaiskuntien valtuustoihin olevan ovella. Myöhemmin ryhtyväneen oman pikku eduskunnan vaalivalmisteluihin. On saanut Parisin matkaltaan käsityksen, ettei viimeksimainittuja vaaleja olisi joudutettava, koska jotkut K.L.N:n jäsenet pitävät Memelin statutteja näihin vaaleihin nähden liian monimutkaisina. (Memelin eduskuntavaalien viivytys on nyk. Kovnon hallituksen intresseissä.)

Galvanaukaskosketteli haastattelussa myös Memelin alueen viimeisiä pyrkimyksiä ja alueen edustajain käyntiä Kovnossa, mutta ennenkiun lopuksi selostan tästä tahdon palata mainittujen edustajain Kovnon matkaan ja alueen pyrkimyksiin oman autonomiansa toteuttamiseksi.

Joulukuun alkupuolella kävi nim. Kovnon hallituksen ja Liettuan presidentin Stulginskasin puheilla memeliläinen delegatsioon alueen huomatuimpia toimihenkilöitä, jotka puheissaan painostivat lojalisuutta Kovnon hallitukselle, itsehallinnon välttämättömyyttä Memelin alueella, erikoisen ministerin (salkuttoman) nimitämistä Memelin alueen asioita varten Kovnon hallitukse^{en}, kaikkien lakien ja asetusten julkaisemista alueen molemmilla virallisilla kielillä (siis myöskin saksaksi), paino- ja kokoontumisvapauden toteuttamista, tullin ja aksisin järjestämistä, kaupallisten ja teollisuuskysymysten ratkaisemista, oikeuslaitoksen, tuomarien ja virkamiesten koskemattomuutta alueella, kaadettujen muistopatsaitten pystyttämistä yms mutta ennen kaikkea alueen eduskuntavaalien toteuttamista, minkä Kovnon hallitus on juhlallisesti luvannut toimittaa viimeistään 7 p. marrask. ja minkä statutitkin edellyttävät. Kovnossa luvattiin ottaa delegatsioon esitykset ja toivomukset harkittaviksi. Kun sitten Kovnon lehdisissä ja huhuissa kävi selvillä, että alueen toivomukset olivat herättäneet "suur-Liettuassa" mielenkuohua ja vastustusta, mikä kaikei tulisi tuomaan alueen toivomukset, niin pitivät memeliläiset joulun tullen kokouksia alueellaan vahvistaen delegatsioon Kovnossa esittämiä ajatuksia ja vaatien etenkin oman pikku eduskuntansa vaalien toimittamista. Mikäli alueen sanomalehdistä olen voinut päättää, on yksimielisyys kokouksissa ollut verrattain suuri ja paitsi saksalaisia myös huomattavan paljon liettualaistakin maaseudulta antanut saksalaisten esityksille kannatuksensa. Katkeruutta on etenkin herättänyt eduskuntavaalien lykkäytyminen epä määräiseen tulevaisuuteen ja alueen taloudellisen aseman huonontuminen. Yleensä ovat kaikki palkastaan eläjät, jotka luonnollisesti ovat etupäässä saksalaisia, tyytymättömiä asiain nykytilaan. Alueen saksalaiset ovat osanneet käyttää hyväkseen raskasta aikaa ja etenkin raha-ajan tiukkuutta ja saaneet siten maaseutulaisia mukaan. Heidän takanaan on, kuten näyttää, alueen enemmistö, joten asema Kovnon hallituksen edustajalle paikkakunnalla ei ole suinkaan ilman levottomuutta herättäviä enteitä. Toistaiseksi

ja laatuun perustuva tariffi on jo työn alla ja tullaan siinä

ovat pyrkimykset johtaneet erikoisen memeliläisen valiokunnan valitsemiseen (puheenjoht. ylipormestari ,tri Grabow ,Memelin kaupunki) jonka tehtäväksi on annettu koota alueen kaikki yhdistykset ja järjestöt taisteluun alueen autonomian toteuttamiseksi. Nähtävästi ei tämä valiokunta ole niinkään vaaraton, koska Kovnon hallituksen virallinen edustus on rientänyt riistä - mään siltä eksistenssioikeuden selittämällä, kuten alueen maapresidentti Gailius tiedottaa, että liettualaiset viranomaiset eivät tunnusta valiokuntaa, koska sillä tuntuu olevan vallan-anastushalua.

Palatakseni Galvanaukas-haastatteluun tahdon alleviivata, että vaikka päämin. G. onkin kosketellut Kovnossa käyneen delegatsion lausumiin, on hän sen tehnyt erittäin varovasti ja pintapuolisesti mainiten vain kaikkein merkityksettömimmät puolet. Todettuaan, että tällaisia eri väestön osien toivomuksia on ennenkin tuotu esille delegatsioiden kautta, näkyy hän löytäneen Kovnon hallituksen puolustukseksi sen, että toivomukset eivät ole alueen koko väestön nimessä tehtyjä eikä voida koko väestön nimessä vielä tehdä, koska toistaiseksi koko alueen intressien ilmaisijana ja edustajana on pidettävä alueen direktoriota, kunnes valitaan paikallinen pikku eduskunta, jossa enemmistö tulee olemaan alueen intressien ratkaisijana. Mitä esim. kaadettujen/ muistopatsaiden uudelleen pystyttämiseen, on päämin. G. sanonut, että nasionalistit saksalaiset sitä vaativat, mutta saksalaiset työmiehet vastustavat. Erikoisen ministerin nimittäminen memeliläisiä asioita varten, on päämin. G. sanonut on menettänyt jo aktualisuutensa, koska Kovnon hallitus heti vallankumouksellisen taistelun jälkeen on asettanut Memeliin virallisen edustajan, jonka kautta Kovnon hallitus voi yhtä hyvin saada alueen toivomukset tietää. (R.S.)

Tullitariffi.

Riga, 3/1-24.

Joulukuun alussa hyväksytty Liettuan fakturaallinen tullitariffi, joka määrää tullimaksun kannettavaksi prosenteissa tavaran arvosta, vaihdellen prosentti määrä 1/20 osasta tavaran arvosta aina 40 o/o saakka (muutamien välttämättömien ja erittäin tuotannollisten aineitten jäädessä aivan tullivapaaksi), on oikeastaan vain tilapäinen, sillä uusi painoon ja laatuun perustuva tariffi on jo työn alla ja tullaan siinä

jo ottamaan huomioon Latvian-Viron ~~väestösuhteita~~ vastaava
tariffikorkeus.

Nyk. voimassa olevassa tullilaisissa on myös jo määräys, että
ministerikabinetti on oikeutettu tarpeen vaatiessa muuttamaan
jonkun tavaran tullimaksun 15 päivän kuluessa eduskunnan suostu-
muksella. Uusi painoon perustuva tariffi saataneen aikaisintaan
ensi helmikuun lopulla. (R.S.)

"Banditismi".

Riga, 5/I-24.

Yllämainittu sana on näkynyt tuon tuostakin
Liett. ja Latviankin lehdissä viime syksyn kuluessa. Ryöstöjä
ja murhia on Liettuassa tapahtunutkin siksi paljon, ettei niihin
voi olla kiinnittämättä huomiota. On todettu, että rosvoilla
Liettuassa, Latvian keskiosissa ja Vilnan alueella onkin jonkun-
lainen yhteys keskenään. Rosvot käyttävät etenkin hyväkseen ra-
jaa tehden usein tekonsa rajan takana ja paeten sitten rajan yli,
jota takaa ajavat poliisit eivät voi sivuuttaa ilman naapurinalli-
tuksen lupaa, jonka saatuaan tai takaa-ajon rajan toisella puo-
lella tultua järjestetyksi, rosvot ovat jo hävinneet. Etenkin
Liettuuan maaseudulla ovat ilkityöt olleet syksy~~n~~ kuluessa run-
saita, talonpojilla kun syksyllä on rahaa viljasta. Mutta pysäyt-
tivätpä liettualaiset rosvot kerran Latvian puolella rajaa junan
kapearaitteisella tiellä ja veivät sekä junan rahapostin että mat-
kustajain rahat. Senjälkeen kun viranomaiset ovat ryhtyneet erit-
tään tarmokkaisiin toimenpiteisiin ja kun useita rosvojontajia
on paetessa tullut ammutuksi, on rosvoilu vähentynyt, vaikuttaen
siihen tietenkin myöskin lumen tulo (jäljet) ja pakkaset, jotka
estävät voroja asuskelemasta metsissä.

Raino Sylvander

Das Erntergebnis in Litauen. Nach statistischen Mitteilungen betrug der „Erla“ zufolge, in Litauen in diesem Jahr die Roggenernte 12 801 000 Ztr. Davon werden für das Inland 10 818 300 Ztr. verbraucht, so daß ein Ueberschuß von 1 987 700 Ztr. verbleibt. An Weizen wurden 1 718 000 Ztr. geerntet; das Inland braucht 956 100 Ztr., 761 900 Ztr. können ausgeführt werden. An Gerste sind 3 500 000 Ztr. geerntet, wovon nach Abzug des Inlandsbedarfs mit 2 816 600 Ztr. ein Ueberschuß von 683 400 Ztr. verbleibt. Hafer wurde 6 777 000 Ztr. geerntet; hiervon braucht Litauen 6 310 000 Ztr., so daß 467 000 Ztr. exportiert werden können. Kartoffeln wurden 31 460 000 Ztr. geerntet; nach Deckung des Inlandsbedarfes von 2 936 000 Ztr. können 6 064 000 Ztr. ausgeführt werden. Die Erbsenernte betrug 1 350 000 Ztr., wovon das Inland 743 500 Ztr. braucht, so daß ein Ueberschuß von 606 500 Ztr. verbleibt. Hanffamen wurden 521 000 Ztr. geerntet; davon braucht Litauen 333 500 Ztr., 187 000 Ztr. können exportiert werden. Die Flachsernte ergab 547 000 Ztr., wovon Litauen 217 500 Ztr. braucht, so daß ein Ueberschuß von 329 000 Ztr. verbleibt. In diesen Zahlen ist auch die Ernte des Memelgebiets einbezogen.

Von der litauischen Agrarreform. In den ersten neun Monaten d. J. sind in Litauen auf Grund des Agrarreformgesetzes 117,405,55 Hektar Land enteignet worden, wobei die Enteignung 489 Güter erfaßte, deren Besitzern als Restgut 17,639 Hektar Land und 691 Hektar Wald belassen wurden. Aus dem enteigneten Land wurden 8313 Personen mit Land versorgt, davon waren mehr als die Hälfte Landlose und der Rest Landarme. Zur derselben Zeit wurden 152 Dörfer mit 42,050 Hektar Land in Einzelhöfe aufgeteilt. 2/11/23

Deutschland — Litauen — Rußland.

Vom 1. Januar an wird der direkte Warenverkehr zwischen Deutschland, Litauen und Rußland über Lettland eröffnet werden. Geßlern ist unserer Hauptverwaltung der Eisenbahnen von der Königsberger Eisenbahndirektion mitgeteilt worden, daß die Eisenbahnverwaltungen Litauens und Sowjetrußlands der Eröffnung des direkten Verkehrs zugestimmt haben. R. N. 18/2/23

Die Wirtschaftslage Litauens. 23/12

Im Zusammenhang mit den Debatten über das Budget für das kommende Wirtschaftsjahr hat der litauische Finanzminister Petrusis im Sejm folgendes Exposé über die wirtschaftliche und finanzielle Lage Litauens gegeben.

Zum ersten Mal seit dem Bestehen Litauens war das vorjährige Budget in Lit. aufgestellt. Litauen habe sich mit der Einführung einer eigenen Währung wesentlich verspätet und durch die Zirkulation der deutschen und russischen Währungen bedeutende Verluste erlitten. Vor Einführung der Litwährung habe Litauen am Rande des Abgrunds gestanden.

Die landwirtschaftliche Produktion habe in diesem Jahre den Vorkriegsstand erreicht, abgesehen die Erzeugnisse hinsichtlich der Qualität den Anforderungen des Weltmarktes noch nicht genügt. Die Anbaufläche von kultiviertem Lande betrug in diesem Jahre 1 365 500 ha gegenüber 1 308 900 ha in 1913. Den ersten Platz nimmt Roggen ein, dann folgen Hafer, Gerste, Kartoffeln, Weizen und Flach (52 100 ha). Nach Abzug des für den eigenen Bedarf nötigen Quantums an Getreide und Saatform verbleibt ein Ueberschuß für den Export von 10,9 Mill. Zentnern, davon 329 000 Zentner Flach und 187 500 Zentner Weizen.

Im Laufe der ersten 9 Monate d. J. importierte Litauen Waren für 111,14 Mill. Lit und exportierte für 99,18 Mill. Lit. Den Hauptposten im Export bildet Holz, welches im Laufe von 10 Monaten für 32,9 Mill. Lit. ausgeführt worden ist, dann folgen Flach und Weizen mit 14,52 Mill., Vieh und Geflügel mit 8,58 Mill. und animalische Produkte mit 9,69 Mill. Lit. Unter den eingeführten Gütern stehen an erster Stelle Manufakturwaren, die im Laufe von 9 Monaten für 32,39 Mill. Lit. eingeführt wurden. Dann folgen Lebensmittel mit 22,5 Mill., landw. und andere Maschinen mit 15 Mill., Chemikalien mit 7,97 Mill. Lit. Für die ersten 9 Monate der letzten 3 Jahre erreichte der Export folgende Höhe: 42,23 Mill., 59,14 Mill. und 99,18 Mill. Lit.

Vor dem Kriege besaß Litauen 3134 industrielle Unternehmungen, deren Zahl in diesem Jahre auf 2402 angewachsen ist. Die Arbeiterzahl hingegen hat sich nicht in dem Verhältnis vergrößert. Das Gesamtkapital aller Aktienbanken mit Ausnahme der Bank von Litauen bezifferte sich am 1. Oktober d. J. auf 24,52 Mill. Lit. Die Einlagen betragen für die verfloßenen 9 Monate 12 Millionen Lit.

Die Staatseinnahmen für die ersten 10 Monate erreichten 129,6 Mill. Lit., denen Ausgaben von 129,2 Mill. Lit. gegenüberstehen. Man hofft, daß das diesjährige Budget mit 170—180 Mill. Lit. ausbalancieren zu können. Das Budget des nächsten Jahres balanciert mit 201 337 163 Lit. An ordentlichen Einnahmen sind 173,5 Mill., an außerordentlichen 27,8 Mill. Lit. und an ordentlichen Ausgaben 161,6 Mill. und an außerordentlichen Ausgaben 39,7 Mill. Lit. vorgesehen. Die Einnahmen setzen sich nach dem Projekt folgendermaßen zusammen:

Direkte Steuern	23 625 450
Indirekte Steuern	61 791 675
Ergänzungssteuern	11 018 000
Abgaben und Gebühren	3 427 225
Staatsunternehmungen	40 748 500
Staatsbesitzlichkeiten und Kapitalien	19 397 037
Zurückgezahlte Ausgaben	1 220 638
Diverse Einnahmen	2 075 036

Die außerordentlichen Einnahmen sollen gedeckt werden 2,6 Mill. Lit. durch die Emission der Metallscheldemünze und 25,3 Mill. Lit. durch eine Anleihe. Die Ausgaben verteilen sich folgendermaßen:

Verkehrsministerium	45 730 000
Kriegsministerium	42 000 000
Finanzministerium	19 760 000
Bildungsministerium	18 470 000
Landwirtschaftsministerium	13 670 000
Innenministerium	10 150 000
Justizministerium	5 510 000
Außenministerium	3 420 000

Die allgemeine Steuer- und Abgabelast beträgt somit für das nächste Jahr 110 090 000 Lit., was 45 Lit pro Kopf der Bevölkerung ausmacht. LTA.

Chargé d'Affaires
de Finlande
en Lithuanie

Riga, 5 / I - 24.

No Li / 7

K. Herra

ULKOASTAINMINISTERIO		
No 1 / 1275 R. 10 24		
9/1-24		
Ministeri V e n n o J a		
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
H e l s i n k i		

Raportti No 93 Liettuasta

sisältävä:

Galvanauskas Parisin matkastaan ja
Memelin kysymyksestä

sekä lentileikkeet:

Das Erntergebnis in Litauen,
Von der litauischen Agrarreform,
Warenverkehr zwischen Deutschland, Li-
tauen und Russland über Lettland,
Die Wirtschaftslage Litauens

seuraa tämän mukana.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, vakuu-
tus syvämmästä kunnioituksestani

Reino Tyrväinen

olle syytä pitää tätä puolta kysymyksestä normaalisesti ratkaistu-
na. Toivon, jotta puolesta K. H. tulee lähemmäs yllämainittua
järjestystä.

Galvanaukas Parisin matkastaan
ja Memelin kysymyksestä.

Komission kokouksesta oli noussut vasta on aivan viime päivinä ollut Liettuun lehdissä haastatteluja, joita pää- & ulkomin. Galvanaukas on antanut lehdille. Seuraavassa lyhyt selostus niiden perusteella. Galvanaukas oli huomauttanut syvästi siitä, että Ambassadorikonferenssin vetoaminen Kansain liiton sääntöjen II § perusteella liiton neuvostoon ikäänkuin syyttää Lietuvaa aseman muodostamisesta Memelin alueella sellaiseksi, että kysymyksen ratkaisu vaikeutuu, ja ambassadorikonferenssin laatiman konventsioendotuksen tylykkämisestä, joka, kuten ententen taholla on mielellään selitetty, voisi muka unata rauhaakin. Sentähden kävi välttämättömäksi selittää, miten Kansain liiton neuvosto katsoo II §:n sovellettamiseen olevan... (erinnäisiä todisteluita Lietuvaa rauhanraastuksesta v.) Sen jälkeen kun K.L:n Neuvoston jäsenet olivat tutustuneet Liettuun hallituksen kantaan, oli Englannin valtuutettu (Rob. Cecil), joka yhdessä Wilsonin kanssa on laatinut pykälän ja melkein pä liiton säännöt kokonaankin, ilmoittanut, että Englannin hallitus, kajoamatta Lietuvaa moralisesti, pitää II § sovellettamista ystävällisenä kääntymisenä Kansain liiton puoleen konventsion ja sen sanamuodon aiheuttaman erimielisyyden vuoksi. Lord Robert Cecil oli huomauttanut, ettei ranskalainen teksti kysymyksessä olevaan pykälään nähden tarkoin vastaa alkuaan englanniksi kirjoitettua tekstiä. Oma kantaansa oli Lord Cecil sanonut Englannin esimerkin valaisevan siinä, että tämä oli ehdottanut Kansain liitolle erimielisyyden Suomen ja Ruotsin välillä reguloimista Ahvenanmaan kysymyksessä, jossa Englannin aloite ja K.L:n välitys oli johtanut suotavaan tulokseen. Lord Cecilin kantaa kannattivat K.L.N:n muutkin jäsenet, mikä antoi liettualaiselle delegaatioon syytä pitää tätä puolta kysymyksestä normalisesti ratkaistuna. Sen lisäksi, joiden puolesta K.L. tulee kääntymään yllämainitussa järjestyksessä...

K.L.N. oli sitten tullut kysymyksen eteen, miten ryhtyä työhön, sillä 11 \neq vastoin muita (pykälää 12 ja esim. 15) ei osota tarkkaa proseduuria. Erikoiskomission muodostaminen oli sitten ratkaissut tentävän. Komissiolle oli annettu tentäväksi asian tutkiminen ja uuden konventsiolohdotuksen laatiminen.

Komission kokoonpanosta oli noussut suuri kysynys. Liettuan delegaatio oli erikoisesti huomauttanut sitä, että kokoonpanon tulee olla sellainen, että komission objektiivinen ja puolueeton työ tulee taatuksi. Päämin. Galvanaukas oli huomauttanut myöskin siitä, että jos entente tai yleensä ulkonaiset voimat voivat harjottaa komissioon näiden painostusta, niin sen työ ja työn tulokset tulevat riippumaan tästä painostuksesta ja silloin on liettualaiselle delegaatiolla syytä ajatella, pystyykö K.L.N. yleensä johtamaan kysymystä oikeudellaiseen ratkaisuun. Liettualaisten taholta oli selostettu sitä surullista kokemusta, mikä Liettualla on Vilnan kysymyksessä, jossa K.L.N. oli ensin koettanut menetellä puolueettomasti, mutta sitten suurvaltain vaikutuksesta jouduttu umpikujaan, jossa vieläkin ollaan, ja alleviivattu Léon Bourgeois'n ankaraa tuomiota Zeligowskin väkivaltaisesta teosta. Kun näin ollen erikoiskomission kokoonpanosta oli tullut tarkka tarkinta, oli Galvanaukas ehdottanut, että liittoutuneitten ja niihin yhdistyneitten valtain edustajat eivät voisi tulla kysymykseen komission jäseninä, lukuunottamatta Amerikan Yhdysvaltoja, joitten edustajan tulisi olla komission puheenjohtaja. K.L.N. oli ehdottanut rajoittamaan niihin valtoihin, joille toistaiseksi kuuluu suverenitetti manalin alueella eli siis liittoutuneisiin. Liettualaisen delegaation pelon, että näin ollen liittoutuneitten valtojen vaikutus hävittäisi komission puolueettomuuden, oli Brantingin esitys hälventänyt, kun tämä oli ilmoittanut, että K.L.N:n tahdikkaus pidättäisi sitä määräämästä komissioon sopimattomia henkilöitä. Liett. del:sio oli myöntynyt.

..... Erikoiskomission puheenjohtajaksi on endotettu seuraavat kandidaatit: 1) Mr Brand Whitlock, USA:n ent. edustaja Belgiassa, 2) Mr Warren, USA:n ent. edustaja Japanissa ja 3) Mr Norman Davies, USA:n ent. varaulkoasiainministeri. Ratkaisu riippuu itse kandidattien suosituksista, joitten puoleen K.L. tulee kääntymään yllämainitussa järjestyksessä.

eduskunnassa vuoden kuluessa näihin aikoihin.

Senjälkeen oli kysymys erikoiskomission kompetenssista tullut etualalle. Liettualaisen delegatsion ja Ranskan valtuutetun välillä oli vallinnut vastakkaiset mielipiteet. Jälkimmäinen oli ehdottomasti vaatinut antamaan ambassadörikonferenssin laatimalle konventsioehdotukselle auktoritettiin arvoa. (Kuten tunnettu, on Liettu mainitun ehdotuksen aikaisemmin hylännyt). Liett. delegatsion vastalauseet oli otettu huomioon ja K.L.N. oli selvästi ilmoittanut, että erikoiskomission on laadittava uusi ehdotus Memelin alueen konventsiksi ja on laadinnasta lähdettävä ambassadörikonferenssin 16 helmik. päätetyistä periaatteista, jotka Liettuan hallitus on jo hyväksynyt. Näin ollen ambassadörikonferenssin myöhemmät esitykset, joitten yhdenmukaisuus helmikuun 16 p:nä tehtyjen päätösten kanssa on juuri ollut riidanalaisena, pidetään ikäänkuin olemattomina. Tällaiseen redaktioon suostui vihdoin ja viimein Ranskan edustaja.

Näin ollen Memelin kysymys ikäänkuin palautui sille kehitykselle, jolla se oli silloin, kun liett. delegatio matkusti Pariisiin ottaakseen osaa Memelin statutin laatimiseen ambassadörikonferenssin komissiossa La Rochen johdolla. Ehdotus on kuitenkin siinä, että nyt voi pitää kysymystä annettuna objektiivisemmän harkinnan varaan.

Erikoiskomissio tulee huolellisesti tutkimaan kaiken kysymyksessä muodostuneen materiaalin ja tietenkin määräämään jäseniään ja luultavimmin kaikkikin jäsenensä matkustaan paikalle perentyäkseen tehtävänsä. Tarvittavat varat K.L.N. määräsi otettavaksi K.L:n varoista epämääräisiin tarkoituksiin. Erikoiskomissio tulee olemaan tehtävänsä suorittaessaan kontaktissa sekä Liettuan hallituksen että ambassadörikonferenssin kanssa. Puolalla ei tule olemaan ääntä erikoiskomissiossa.

Erikoiskomission jäsenet valitaan luultavasti tammikuun alkupuolella ja helmikuussa voinee se aloittaa toimintansa. Sen tulee esittää K.L.N:lle sen ensi istuntokaudeksi, joka alkaa 10 päivänä ensi maaliskuuta. Saattaa toivoa, että Memelin kysymyksen ratkaisu lopullisesti tulee tapahtumaan K.L:n täysi-istunnoissa ensi syyskuussa ja ratifiointi Liettuan eduskunnassa vuoden kuluttua näihin aikoihin.

Mitä erikokoisesti Puolaan tulee, oli Puolan edustaja Skirmunt, viitaten K.L:n paktin 4 §:ään, pyytänyt saada K.L.N:n kuultavaksi esittää kantansa, koska Puola hänen mielestään on kysymyksessä yhtenä osapuolena. Entiten on Puola, hra Skirmuntin sanojen mukaan, intressoitu merelle pääsystä ja Memelin satamasta Niemenitse sekä merelle johtavista rautateistä. Hra Sk. oli valittanut, että nyt on Liettua sellaisena Kiinan muurina edessä Puolan transitoliikkeen haitaksi, että vain liian pääseivät sen yli. Puolan hallitus ja kansa tuntevat suurta myötätuntoa ja ystävällisiä tunteita Liettuaa kohtaan. Puola tahtoi taloudellisella sopimuksella järjestää suhteensa Liettuaan, mutta Liettuan hallitus vastustaa ilmoittaen, että se on sotakannalla Puolan kanssa. Olosuhteet voivat pakottaa, oli Skirmunt unkaillut, Puolaa suuntautumaan vakavasti sellaiseen ja omat päätöksensä, mutta oli Sk. sitten muistanut Puolan "rauhaa rakastavan" politiikan, kuten Galvanuskas kertoo, ja pyytänyt antamaan Puolalle tilaisuuden lausua mielipiteensä määrättyihin kohtiin näiden.

Galvanuskas oli vastannut Skirmuntille ja vahvistanut, että Liettuan ja Puolan välillä ei ole transitoa siksi, ettei näitten välillä ole laillisia rajoja. Jos Puola pitää väkivalloilla otettua demarkatsiolinjaa rajana, niin ~~Kuuk~~ Liettua ei tule sitä koskaan tunnustamaan. Ilman rajoja ei voi olla transitoakaan. Mitä tulee uusiin sopimuksiin, niin Liettuan hallituksella on mitä suurin ~~oikeus~~ oikeutus epäillä, että Puola tulisi tulevaisuudessa täyttämään velvollisuutensa. Joka ei ole sanaansa pitänyt, se on menettänyt luottamuksen. Puola on rikkonut allekirjottamansa suvaikin sopimuksen eikä ole tähän saakka ~~rauhattomia~~ oikaissut. Niin kauan kuin Puola ei sitä tee ei Liettua myöskään ala sen kanssa tehdä uusia sopimuksia.

Päämin. Galvanuskas on kertonut hallinnollisen elämän Memelin alueella kehittyvän normaalisesti ja vaalien kaupunki- ja maalaiskuntien valtuustoihin olevan ovella. Myöhemmin ryhdyttäneen oman pikku eduskunnan vaalivalmisteluihin. On saanut Pariisiin matkaltaan käsityksen, ettei viimeksimainittuja vaaleja olisi jouduttava, koska jotkut K.L.N:n jäsenet pitävät Memelin statutteja näihin vaaleihin näiden liian monimutkaisina. (Memelin eduskuntavaalien viivytys on nyk. Kovnon hallituksen intresseissä.)

Galyanauskas kosketteli maastattelussa myös Memelin alueen viimeisiä pyrkimyksiä ja alueen edustajain käyntiä Kovnossa, mutta ennenkiän lopuksi selostan tästä tähden palata mainittujen edustajain Kovnon matkaan ja alueen pyrkimyksiin oman autonomiansa toteuttamiseksi.

Joulukuun alkupuolella kävi nim. Kovnon hallituksen ja Liettuan presidentin Stulginskasin puolella memeliläinen delegaatio alueen huomattavimpia toimihenkilöitä, jotka puheissaan painostivat lojalisuutta Kovnon hallitukselle, itsehallinnon välttämättömyyttä Memelin alueella, erikoisen ministerin (salkuttoman) nimitämistä Memelin alueen asioita varten Kovnon hallitukse^{en} ja, kaikkien lakien ja asetusten julkaisemista alueen molemmilla virallisilla kielillä (siis myöskin saksaksi), paino- ja kokoontumisvapauden toteuttamista, tullin ja aksien järjestämistä, kaupallisten ja teollisuuskysymysten ratkaisemista, oikeuslaitoksen, tuomarien ja virkamiesten koskemattomuutta alueella, kaadettujen muistopatsaitten pystyttämistä yms mutta ennen kaikkea alueen eduskuntavaalien toteuttamista, minkä Kovnon hallitus on juhlallisesti luvannut toimittaa viimeistään 7 p. marrask. ja minkä statutitkin edellyttävät. Kovnossa luvattiin ottaa delegaation esitykset ja toivomukset harkittaviksi. Kun sitten Kovnon lendissä ja nuhuissa kävi selvillä, että alueen toivomukset olivat herättäneet "suur-Liettuaassa" mielenkuohua ja vastustusta, mikä kaikei tulisi tunoamaan alueen toivomukset, niin pitivät memeliläiset joulun tullen kokouksia alueellaan vahvistaen delegaation Kovnossa esittämää ajatusta ja vaatien etenkin oman pikku eduskuntansa vaalien toimittamista. Mikäli alueen sanomalehdistä olen voinut päättää, on yksimielisyys kokouksissa ollut verrattain suuri ja paitoi saksalaisia myös huomattavan paljon liettualaistakin maaseudulta antanut saksalaisten esityksille kannatuksensa. Katkeruutta on etenkin herättänyt eduskuntavaalien lykkäytyminen epä määrälliseen tulevaisuuteen ja alueen taloudellisen aseman huonontuminen. Yleensä ovat kaikki paikoistaan eläjät, jotka luonnollisesti ovat etupäässä saksalaisia, tyytymättömiä asiain nyk. tilaan. Alueen saksalaiset ovat osanneet käyttää hyväkseen raskasta aikaa ja etenkin raha-ajan tiukkuutta ja saaneet siten maaseutulaisia mukaan. Heidän takanaan on, kuten näyttää, alueen enemmistö, joten asema Kovnon hallituksen edustajalle paikkakunnalla ei ole suinkaan ilman levottomuutta herättäviä enteitä. Toistaiseksi ja laatuun perustuva tariffi on jo työn alla ja tullessa siinä

ovat pyrkineet johtaneet erikoisen memeliläisen valiokunnan valitsemiseen (puheenjoht. ylipormestari ,tri Grabow ,Memelin kaupunki) jonka tehtäväksi on annettu koota alueen kaikki yhdistykset ja järjestöt taisteluun alueen autonomian toteuttamiseksi. Nähtävästi ei tämä valiokunta ole niinkään vaaraton, koska Kovnon hallituksen virallinen edustus on riittänyt riittävästi siltä eksistenssioikeuden selittämällä, kuten alueen maapresidentti Gallius tiedottaa, että liettualaiset viranomaiset eivät tunnusta valiokuntaa, koska sillä tuntuu olevan vallanansastushalua.

Palatakseen Galvanaukas-haastatteluun tahdon allekirjoittaa, että vaikka päämin. G. onkin kosketellut Kovnossa käyneen delegaation lausumiin, on hän sen tehnyt erittäin varovasti ja pintapuolisesti mainiten vain kaikkein merkityksettömimmät puolet. Todettuaan, että tällaisia eri väestön osien toivomuksia on ennenkin tuettu esille delegaatioiden kautta, näkyy hän löytäneen Kovnon hallituksen puolustukseksi sen, että toivomukset eivät ole alueen koko väestön nimessä tehtyjä eikä voida koko väestön nimessä vielä tehdä, koska toistaiseksi koko alueen intressien ilmaisijana ja edustajana on pidettävä alueen direktoriota, kunnes valitaan paikallinen pikku eduskunta, jossa enemmistö tulee olemaan alueen intressien ratkaisijana. Mitä kaadettujen/esim. tulee maistopatsaiden uudelleen pystyttämiseen, on päämin. G. sanonut, että nationalistit saksalaiset sitä vaativat, mutta saksalaiset työmiehet vastustavat. Erikoisen ministerin nimittämien memeliläisiä asioita varten, on päämin. G. sanonut on menettänyt jo aktualisuutensa, koska Kovnon hallitus heti vallankumouksellisen taistelun jälkeen on asettanut Memeliin virallisen edustajan, jonka kautta Kovnon hallitus voi yhtä hyvin saada alueen toivomukset tietää. (R.S.)

Tullitariffi.

Riga, 3/1-24.

Joulukuun alussa hyväksytty Liettuan fakturaallinen tullitariffi, joka määrää tullimaksun kannettavaksi prosenteissa tavaran arvosta, vaindellen prosentti määrä 1/20 osasta tavaran arvosta aina 40 o/o saakka (muutamien välttämättömien ja erittäin tuotannollisten aineitten jäädessä aivan tullivapaaksi), on oikeastaan vain tilapäinen, sillä uusi painoon ja laatuun perustuva tariffi on jo työn alla ja tullaan siinä

jo ottamaan huomioon Latvian-Viron ~~rajojen~~ vastaava
tariffikorkeus.

Nyk. voimassa olevassa tullilainassa on myös jo määräys, että
ministerikabinetti on oikeutettu tarpeen vaatiessa muuttamaan
jonkun tavaran tullimaksun 15 päivän kuluessa eduskunnan suostu-
muksella. Uusi painoin perustettu tariffi saataneen aikaisintaan
ensi helmikuun lopulla. (K.S.)

"Bandittismi".

Riga, 5/I-24.

Yllämainittu tilanne on näkynyt tuon tuostakin
Liettuan ja Latviankin lehdissä viime aikojen kuluessa. Ryöstöjä
ja murhia on Liettuassa tapahtunutkin siksi paljon, ettei niihin
voi olla kiinnittämättä huomiota. On todettu, että rosvoilla
Liettuassa, Latvian keskiosissa ja Vilnan alueella onkin jonkun-
lainen yhteys keskenään. Rosvot käyttävät etenkin hyväkseen ra-
jaa tehden usein tekonsa rajan takana ja paeten sitten rajan yli,
jota takaa ajavat poliisit eivät voi sivuuttaa ilman naapurihalli-
tuksen lupaa, jonka saatuaan tai takaa-ajon rajan toisella puo-
lella tultua järjestetyksi, rosvot ovat jo hävinneet. Etenkin
Liettuan maaseudulla ovat ilkityöt olleet runsaasti kuluessa run-
sailta, talonpojilla kun syksyllä on rahaa viljasta. Mutta pysäyt-
tivätpä liettualaiset rosvot kerran Latvian puolella rajaa junan
kapearaitteisella tiellä ja veivät sekä junan rahapostin että mat-
kustajain rahat. Senjälkeen kun viranomaiset ovat ryhtyneet erit-
tään tarmokkaisiin toimenpiteisiin ja kun useita rosvojohdajia
on paetessa tullut ammutuksi, on rosvoita vähenenyt, vaikuttaen
siinen tietenkin myöskin luvun tulo (jäljet) ja pakkaset, jotka
estävät veroja asuskelemaasta metsissä.

Raimo Sylvander

Das Ernteergebnis in Litauen. Nach statistischen Mitteilungen betrug, der „Lita“ zufolge, in Litauen in diesem Jahr die Roggenerate 12 801 000 Ztr. Davon werden für das Inland 10 813 300 Ztr. gebraucht, so daß ein Ueberschuß von 1 987 700 Ztr. verbleibt. An Weizen wurden 1 718 000 Ztr. geerntet; das Inland braucht 956 100 Ztr., 761 900 Ztr. können ausgeführt werden. An Gerste sind 3 500 000 Ztr. geerntet, wovon nach Abzug des Inlandsbedarfs mit 2 816 600 Ztr. ein Ueberschuß von 683 400 Ztr. verbleibt. Hafer wurde 6 777 000 Ztr. geerntet; hiervon braucht Litauen 6 310 000 Ztr., so daß 467 000 Ztr. exportiert werden können. Kartoffeln wurden 31 460 000 Ztr. geerntet; nach Deckung des Inlandsbedarfs von 29 996 000 Ztr. können 6 064 000 Ztr. ausgeführt werden. Die Erbsenernte betrug 1 350 000 Ztr., wovon das Inland 743 500 Ztr. braucht, so daß ein Ueberschuß von 606 500 Ztr. verbleibt. Hanfsamen wurden 521 000 Ztr. geerntet; davon braucht Litauen 333 500 Ztr., 187 000 Ztr. können exportiert werden. Die Flachsernte ergab 547 000 Ztr., wovon Litauen 217 500 Ztr. braucht, so daß ein Ueberschuß von 329 000 Ztr. verbleibt. In diesen Zahlen ist auch die Ernte des Memelgebiets einbezogen.

Von der litauischen Agrarreform. In den ersten neun Monaten d. J. sind in Litauen auf Grund des Agrarreformgesetzes 117,405,55 Hektar Land enteignet worden, wobei die Enteignung 480 Güter erfasste, deren Besitzern als Restgut 17,639 Hektar Land und 691 Hektar Wald belassen wurden. Aus dem enteigneten Land wurden 8313 Personen mit Land versorgt, davon waren mehr als die Hälfte Landlose und der Rest Landarme. In derselben Zeit wurden 152 Dörfer mit 42,050 Hektar Land in Einzelhöfe aufgeteilt.

Deutschland — Litauen — Rußland.

Vom 1. Januar an wird der direkte Warenverkehr zwischen Deutschland, Litauen und Rußland über Lettland eröffnet werden. Gestern ist unserer Hauptverwaltung der Eisenbahnen von der Königsberger Eisenbahndirektion mitgeteilt worden, daß die Eisenbahnverwaltungen Litauens und Sowjetrußlands der Eröffnung des direkten Verkehrs zugestimmt haben. R. N. 18/12-23

Die Wirtschaftslage Litauens.

Im Zusammenhang mit den Debatten über das Budget für das kommende Wirtschaftsjahr hat der litauische Finanzminister Petrulis im Sejm folgendes Exposé über die wirtschaftliche und finanzielle Lage Litauens gegeben.

Zum ersten Mal seit dem Vorkriege Litauens war das vorjährige Budget in Lit aufgestellt. Litauen habe sich mit der Einführung einer eigenen Währung wesentlich verspätet und durch die Zirkulation der deutschen und russischen Währungen bedeutende Verluste erlitten. Vor Einführung der Litwährung habe Litauen am Rande des Abgrunds gestanden.

Die landwirtschaftliche Produktion habe in diesem Jahre den Vorkriegsstand erreicht, obgleich die Erzeugnisse hinsichtlich der Qualität den Anforderungen des Weltmarkts noch nicht genügen. Die Anbaufläche von kultiviertem Lande betrug in diesem Jahre 1 365 500 ha gegenüber 1 308 900 ha in 1913. Den ersten Platz nimmt Roggen ein, dann folgen Hafer, Gerste, Kartoffeln, Weizen und Flachß (52 100 ha). Nach Abzug des für den eigenen Bedarf nötigen Quantums an Getreide und Saatkorn verbleibt ein Ueberschuß für den Export von 10,9 Mill. Zentnern, davon 329 000 Zentner Flachß und 187 500 Zentner Weizen.

Im Laufe der ersten 9 Monate d. J. importierte Litauen Waren für 111,14 Mill. Lit und exportierte für 99,18 Mill. Lit. Den Hauptposten im Export bildet Holz, welches im Laufe von 10 Monaten für 32,9 Mill. Lit ausgeführt worden ist; dann folgen Flachß und Weizen mit 14,52 Mill., Vieh und Geflügel mit 8,58 Mill. und animalische Produkte mit 9,69 Mill. Lit. Unter den Einfuhrgütern stehen an erster Stelle Manufakturwaren, die im Laufe von 9 Monaten für 32,39 Mill. Lit eingeführt wurden. Dann folgen Lebensmittel mit 22,5 Mill., landw. und andere Maschinen mit 15 Mill. Chemikalien mit 7,97 Mill. Lit. Für die ersten 9 Monate der letzten 3 Jahre erreichte der Export folgende Höhe: 42,23 Mill., 59,14 Mill. und 99,18 Mill. Lit.

Vor dem Kriege besaß Litauen 3184 industrielle Unternehmungen, deren Zahl in diesem Jahre auf 5402 angewachsen ist. Die Arbeiterzahl hingegen hat sich nicht in dem Verhältnis vergrößert. Das Gesamtkapital aller Aktienbanken mit Ausnahme der Bank von Litauen bezifferte sich am 1. Oktober d. J. auf 24,52 Mill. Lit. Die Einlagen betragen für die verfloßenen 9 Monate 12 Millionen Lit.

Die Staatseinnahmen für die ersten 10 Monate erreichten 129,6 Mill. Lit, denen Ausgaben von 129,2 Mill. Lit gegenüberstehen. Man hofft, daß das diesjährige Budget mit 170—180 Mill. Lit ausbalancieren zu können. Das Budget des nächsten Jahres balanciert mit 201 337 163 Lit. An ordentlichen Einnahmen sind 173,5 Mill., an außerordentlichen 27,8 Mill. Lit und an ordentlichen Ausgaben 161,6 Mill. und an außerordentlichen Ausgaben 39,7 Mill. Lit vorgesehen. Die Einnahmen setzen sich nach dem Projekt folgendermaßen zusammen:

Direkte Steuern	23 625 450
Indirekte Steuern	61 791 675
Ergänzungsteuer	11 018 000
Abgaben und Gebühren	3 427 225
Staatsunternehmen	40 748 500
Staatsbesitzlichkeiten und Kapitalien	19 397 037
Juridischgezahlte Ausgaben	1 220 638
Diverse Einnahmen	2 075 036

Die außerordentlichen Einnahmen sollen gedeckt werden 2,6 Mill. Lit. durch die Emission der Metallscheidemünze und 25,3 Mill. Lit durch eine Anleihe. Die Ausgaben verteilen sich folgendermaßen:

	Lit
Verteidigungsministerium	45 730 000
Kriegsministerium	42 000 000
Finanzministerium	19 760 000
Bildungsministerium	18 470 000
Landwirtschaftsministerium	13 670 000
Innenministerium	10 150 000
Justizministerium	5 510 000
Außenministerium	3 420 000

Die allgemeine Steuer- und Abgabelast beträgt somit für das nächste Jahr 110 090 000 Lit, was 45 Lit pro Kopf der Bevölkerung ausmacht. R N 23/12-23. I.T.A.

ad

ULKOASIAINMINISTERIÖN

N:o 1 / 1275 KO 24

592

11 tammikuuta 4.

Lähetystölle,
Riga.Asia:Liettuan tullitariffi.

Kuluvan tammik. 5 p:lle päivätyssä, Liettuaa koskevassa raportissa on Lähetystö lähettänyt tietoja myöskin Liettuan uudesta, joulukuun alussa hyväksytystä tullitariffista. Olisi ollut suotavaa, että Lähetystö olisi samalla ministeriölle toimittanut tariffin joko jollain europalaisella kielellä julkaistuna tai suomenkielisenä käännöksenä. Kun Lähetystön tiedonannosta käy selville, että Liettuassa on valmistelun alaisena uusi, painoon perustuva tullitariffi, niin pyytää ministeriö Lähetystöä tarkkaan seuraamaan asian käsittelyä ja heti ehdotuksen valmistuttua sen ministeriölle toimittamaan.

V.t. Osastopäällikkö: A. S. Y-Koskinen.

Attasea: N. Orasmaa.

94/10.1.1924

Chargé d'Affaires
de Finlande
en Lithuanie

No Li/12

mtuysid

Riga, 10/I-24.

K. Herra Ministeri

No 4 / 1275 K.D. 10.24		
14/1-24	Helsinki	
RYHMÄ	OSA-ALUE	ASIA

Raportti No 94 Liettuasta

sisältävä:

"Kovnon konferenssi"

seuraa tämän mukana.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, vakuu-
tus syvimmästä kunnioituksestani

Reino Sylva

Kovnon konferenssi.

Raportteissani No 89 ja 90 olen jo ennakkotietona kertonut Kovnon konferenssista ja sen ohjelmasta, joka suurin piirtein katsoen jäänee suunnilleen sellaiseksi kuin raportteissani No 90 mainitsin. Tähän mennessä on konferenssin ohjelma, josta on Liettuan edustajan ja sekä Latvian että Viron ulkoministerien kesken käyty jonkun verran neuvotteluja ja sovitteluja, saanut Liettuan taholta seuraavan muodon.

I. Q u e s t i o n s p o l i t i q u e s .

- 1) Bases historiques et lignes directrices générales de la politique étrangère des trois Républiques baltiques susceptibles de leur assurer leur indépendance et leur libre développement.
- 2) Rapports de ces trois Républiques avec les Etats voisins ou certains groupes d'Etats.
- 3) Participation des trois Républiques aux organismes internationaux et à la politique internationale générale.
- 4) Perspectives et possibilités, tant présentés que futures, en ce qui concerne une coordination de la politique des trois Etats dans le domaine indiqué aux paragraphes ci-dessus 1, 2 et 3. Mesures pratiques en vue d'assurer cette coopération.

II. Q u e s t i o n s m i l i t a i r e s .

- 1) Perspectives et possibilités touchant l'assistance que se prêteraient mutuellement les trois Républiques en cas d'agression non provoquée.
- 2) L'unification éventuelle des méthodes d'instruction des troupes et d'armement susceptible de faciliter cette assistance.

III. Q u e s t i o n s é c o n o m i q u e s .

- 1) Bases d'une politique économique des trois pays.
- 2) Simplification et unification dans la mesure du possible des régimes douaniers des trois Républiques en vue de faciliter les échanges commerciaux entr

leurs territoires, ainsi que le développement de leur production nationale.

- 3) Possibilités de conclusion d'un traité de commerce entre ces trois Républiques dépassent le cadre de la clause générale de la nation la plus favorisée.

IV. Communications et transit.

- 1) Facilités à accorder aux ressortissants des trois Etats. Suppression éventuelle des visas d'entrée et de transit.
- 2) Mesures susceptibles d'intensifier les transports maritimes et ferroviaires en transit sur le territoire des trois Etats.

On mahdollista, että Viro ja Latvia, jöitten ulkoministerit ovat sanoneet lähtevänsä Kovnon konferenssiin, tulevat vielä etenkin ohjelman poliittisiin ja sotilaallisiin kysymyksiin nähden aikaansaamaan joitakin muutoksia. Ainakin Latvian ulkoministeriössä halutaan konferenssille antaa taloudellinen leima.

Varsovassa luultavasti T.k. 21 p. alkava konferenssi on vaikuttanut sen, että tämä Kovnon konferenssi lykätty helmikuuhun. Mutta tuleeko se pidettäväksi ennen vai jälkeen Venäjän kanssa Riassa pidettävää konferenssia, johon Liettua muuten on kutsun hyväksynyt, on vielä epätoista. Liettua puolestaan haluaisi pitää konferenssinsa ennen Riian konferenssia. (R.S.)

Reino Sylwander

Raportti No 69 Latviasta.

ULKOASIAINMINISTERIÖN		
No 3 / 1275, RA-1924		
14/1-24	No	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA

Suurtilallisten kor-
vauksetta jättäminen.

Viitaten raporttiini No 66 Lat-
viasta saan kunnioittaen selos-

taa asian kehitystä.

Latvian valtakunnan presidentti on juuri hyväksynyt edus-
kunnan käsiteltäväksi tulevana istuntokautena sos. demokratien
lakiehdotuksen vieraannetun maan korvauksetta jättämisestä.

Mainittakoon, että marras- ja joulukuun kuluessa vähenivät
sos. demokratien menestysmahdollisuudet siihen määrään, että
ne toin tuskin saivat kootuksi vaaditut 1/10 (96326 allekir-
jotusta) maan äänivaltaisten lukumäärästä, jotta lakiehdotus-
jollei eduskunta sitä hyväksy, voisi myöhemmin tulla yleiseen
kansanäänestykseen, jossa vaaditaan vielä enemmän ääniä, nim.
puolet plus yksi maan kaikista äänioikeutetuista lakiehdotuksen
puolesta. Viime kuussa päätynyt allekirjotusten kokoaminen eh-
dotuksen puolesta antoi 97219 allekirjotusta eli 893 yli sillä
asteella tapahtuvaa äänestystä varten. Näistä 97219 allekirjo-
tuksesta tuli keskusvaalikomiteassa, joka johtaa ja toimittaa
tällaisissakin tapauksissa äänestyksen toimeenpanon, 937 alle-
kirjotusta riidan alaiseksi, siksi että eivät olleet aivan lail-
lisiä, mutta kun äänestettiin, sai sos. demokratien ehdotus täpä-
rän voiton. Valtakunnan presidentti hyväksyi sitten, kuten sanot-
tu, tämän keskusvaalikomitean äänestyksen, Useat ovat luulleet,
että hän tulisi asettumaan keskusvaalikomitean vähemmistön kan-
nalle siitä syystä, että yleensä ollaan vakuutettuja, ja sen
useat sos. demokratien johtajatkin myöntävät, että jos asia tulee
yleiseen kansanäänestykseen, niin se ei voi saada puolta (481631)
äänivaltaisten koko lukumäärästä (963260). Tällaiseen tulokseen
pääseminen olisi vaikeata, kun 1/10 :kin teki niin tiukkaa, eikä pä-
yldsissäkään eduskuntavaaleissa usein anneta kuin 60 - 70 o/o
äänistä. Asian ratkaisusta eduskunnassa puhutaan nyt yleisesti,
että se tulisi johtamaan sos. demokrateille kielteiseen tulokseen.

Mitkä seikat ovat sitten vähentäneet lakiehdotuksen menestys-
mahdollisuuksia? Tähän ovat useimmat asiantuntijat vastanneet:

huonot säät ja tiet syksyllä, mikä antoi huonon tuloksen ja lama-
utti heti alkuunsa koko yrityksen. Sitä paitsi kaikkien niitten
pikkutilallisten vastatoiminta ja kateus, jotka ovat jo aikaisem-
min ennättäneet ostamistaan maista maksaa tilanomistajille; ko-
ko oikeiston vastustus ja painostus; ja sittenkin latvialaisen
talonpoikaisväestön ajatuskanta, että jos tilanomistaja saa vie-
raannetusta maasta jonkun korvauksen, niin uusi maanomistaja
varmemmin saa pitää kontunsa. Huomioon ottamatta ei saa myös-
kään jättää monis agrarireformissa paljastuneita väärinkäytök-
siä, kun "maatton" on vain pyrkinyt saamaan maata ilmaiseksi
"geschäftti" mielessä.

Vieraannetun maan korvauskysymys on ollut jo useamman kerr-
ran pohdinnan alaisena eduskunnan valiokunnassa, jossa myös
sos. demokratit (sekä vasemm. että oikeisto.s.d.) ovat vastus-
taneet minkäänlaista hyvänsä korvausta. Yleensä ovat ajatukset
vaihdelleet hyvin paljon ja niistä tiedoista päättäen, mitä on
tullut julkisuuteen, ovat variatsiot myös epämääräisiä ja moni-
naisia. Oikeistopiirien useimmin esilletuoma korvaus on ~~XXXXX~~^{nous -}
Eut noin 500:- Latvian rpl. hehtaarilta keskimäärin erilaisesta
maasta ja palstasta, jossa sekä viljeltyä että viljelemätöntä.
Kun kysymys nyt taas yhä pitemmälle ja pitemmälle siirryttyään
tulee eduskunnan ensi istuntokautena päiväjärjestykseen, niin
on hyvin luultavaa, että eri variatsiot saavat kiinteämmän
muodon. (R. S.)

Riga, 11/I -24

Riian konferenssi.

Kuten juuri kuulin, ei Varsovan konfe-
rensia pidetäkään t.k. 21 p:nä, koska
Puolan ulkoministeri on matkustanut takaisin Pariisiin, jossa vii-
pyy ensi helmikuun 2 päivään. Tämän johdosta on min. Meiero-
vics rientänyt käyttämään vapaaksi jäänyttä aikaa ja ilmot-
tanut (tietääkseni jo sähköteitse Helsinkiinkin) että Balti-
an maitten, Venäjän ja Puolan konferenssi pidetään Riassa t.k.
25 p:stä alkaen. Suomi on kuulemma saanut sähköteitse kutsun.
Pyytäisin tietoa, tuleeko Suomi tähän n.s. "balttilaiseen konferens-
siin Venäjän kanssa" ottamaan osaa? Konferenssin ohjelman tule-
vat pääasiallisesti muodostamaan n.s. Koppin 4 pykälää, jotka Mi-
nisteriö lienee saanut Tallinnan lähetystöltä. (R.S.)

Raimo Leander

95/27.1.1924

Chargé d'Affaires
de Finlande
en Lithuanie

ut...

Riga, 20 / I -24.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
No 171/1277 K.D. 1924	
4/9-24	
Ulkoasiainministeriö	
Helsinki	

No L1 / 22

Ulkoasiainministeriö

Helsinki

Raportti No 95 Liettuasta
sisältävä :

Memel-alueen eduskuntavaalit,
Metalliraha,
Sisämin. Zalkauskas lähimmistä tehtävistä,
Liettuan talousdelegatsio ja
Setamin. Sližis armeijasta ja maasta

lähetetään kunnioittavimmin tämän mukana 3 kpl:ena.

Reino Sylvoender

Raportti No 95 Liettuasta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

N: 17 / 1277 R 24
Riga, 24/I -24.

4/2-24

Riga, 23/I -24.

Memel-alueen
eduskuntavaalit.

Kuten tunnettua, ilmotti Liettuan pää-
& ulkoministeri Galvanauskas dekla-
ratsiossaan 7/5 1923, että Memel-alueen n.s. pikku eduskun-
nan ("seimelis") vaalit tulisivat tapahtumaan viimeistään 6 kk.
kuluessa siitä, kun mainittu ilmotus tapahtui. Viime marrask.
7 p. kului mainittu aika umpeen ilman että Memel-alueen pikku-
eduskunta-vaaleja kuitenkään pidettiin. T. k. 14 p. allekirjottamassaan deklaratiossaan tiedottaa
päämin. Galvanauskas nyt, että Liettuan hallitus mitä suurin -
mista ponnistuksistaan huolimatta ei ole päässyt ambassadöri-
konferenssin kanssa lopullisiin tuloksiin, mutta että Memel-
alueen statuttien suunnitelma ja sopimus on jätetty Kansain-
liiton neuvostolle sopimuksen 2 § mukaisesti ja että K:L:N:-
in tunnossaan Parisissa 17 p. jouluk. 1923 on antanut tehtä -
väksi muodostaa komission asiasta ei-intressoitujen maitten
edustajista ja tälle komissiolle huoleksi statuttien ja konvent-
sion valmistamisen, jottei herätettäisi sellaista vaikutelmaa,
että Liettuan hallitus tahtoisi ennättää K.L.N.:n toimenpiteen
edelle, minkä kaiken perusteella päämin. G. hallituksensa puo-
lesta deklaroit, että Memel-alueen pikku eduskunnan vaalit ovat
lykättävät siksi, kun Memelin alueen statuttien lopullinen vah-
vistus ja sitä vastaavan konventsion allekirjotus liittoutuneit-
ten päävaltojen kanssa on tapahtunut. Jolleivät K.L.N.:n välitys
ja neuvottelut ambassadörikonferenssin kanssa johtaisi mainit-
tujen asiakirjain allekirjotukseen, niin Liettuan hallituksen
mielestä täytyisi Memel-alueen pikku eduskunnan vaalit toimit-
taa joka tapauksessa tämän vuoden 1924 kuluessa.

Pyydän samalla saada viitata raporttiini No 93 Liettuasta
jossa käsitelty Memelin kysymystäkin, sekä Geneven sähkösano -
maan, joka tietää kertoa, että kolmannella ehdokassijalla ollut
Mr Norman Davis on suostunut n.s. Memelin erikoiskomission
puheenjohtajaksi, saapunut jo Geneveen ja ryhtynyt tehtävänsä
aikoen matkustaa kohta Memelin alueelle. (R. S.)

Metalliraha.

Riga, 25/1-24.

Liettuan hallitus (koska Liettuan pankilla on emissio-oikeus vain paperirahoihin) aikoo laskea liikkeeseen 25 ja 50 litin kulta-, 1,2,5 ja 10 litin hopea- ja erilaisia sentin kupari-aluminiumirahoja, minkä jälkeen 10 littiä pienemmät paperirahat otetaan pois käytännöstä. Koska Liettuan rahajärjestelmä perustuu yksimetallikantaan (kulta), niin tulee vain kultaraha olemaan täysiarvoista (?) ja hopearaha vaihtorahana (60 % nimellisarvostaan) samoin kuin kupari-alum. rahakin (50 % nim. arv.). Kultarahan määrää ei tulla rajoittamaan, mutta vaihtorahan määrä tulee olemaan suhteellinen väestön lukumäärään (esim. Latviassa 10 lattia eli noin 20 littiä henkilöä kohti). Valtion kassat tulevat vastaanottamaan vaihtorahaa rajattomasti, mutta yksityiset velvotetaan vastaanottamaan hopearahaa 100 ja kupari-alum. rahaa 50 littiä. Kupari-alum. raha aiotaan saada ensi kesästä käyttöön, muu raha myöhemmin (ei ainaakaan vielä tänä vuonna). Vuoden 1924 budjetissa on 2 miljoonaa littiä rahareformia varten. Rahamallin taiteellinen kilpailu on jo pidetty. Raha lyötäneen aluksi ulkomailta (Latvian vaihtoraha lyöty Sveitsissä, firma : Huguenin & Frères) ja sitten mahdollisesti ehkä Liettuassakin osaksi. (J e s Suomen rahapaja on asiasta intressoitu, olisi tarjous tehtävä mitä pikimmin.)

P. S.

Sen johdosta, että Liettuan pankin johtajan, prof. W. Jurgutis ' in (ent. ulkoministeri) ja Liettuan ministerikabinetin välillä on viime aikoina vallinnut erimielisyyksiä on pankinjoht. Jurgutis tänne saapuneen tiedon mukaan jättänyt erohakemuksen. Samalla kuuluu eräs toinenkin pankin johtajista eroavan.

(R. S.)

Sisämin. Zalkauskas

Riga, 28/I - 24.

lähimmistä tehtävistään.

Sisämin. Zalkauskas on Kovnon lehdille antanut haastattelun, jossa m.m. mainitsee, että menojen pienentämiseksi tul- laan sisäministeriössäkin tekemään supistuksia, niin että kuudesta osastosta kolme tulee jäämään jällelle (osas- tot kansalaissuojelusta, itsehallintoa ja terveysasioita varten) Niillä rajaseuduilla Liettuaa, missä vielä val- litsee sotatila, tullaan se nähtävästi piakkoin lopet- tamaan. T.k. 1 p:stä alkaen on rajan vartiointi jo siirtynyt suurimmaksi osaksi sisäministeriön viranomaisten haltuun. Rosveus (" banditismi "), joka on etenkin maaseudulla kehitty- nyt viime syksynä arveluttavan pitkälle (vert. rap. No 93 Liettuasta, siv. 7), on aivan viime aikoina vähentynyt sa- gen huomattavasti. Etenkin Shaulin seuduilla, rosvejen "luva- tussa maassa", on saatu paljen voroja kiinni (14 päivän ku- luessa kokonaista 40 Zensiluokkaista rosveoa). Lupaa hävit- tää rosveuksen maasta perin juurin. Maan kunnallishallinnot ovat tätä nykyä erittäin vai- keassa asemassa varojen puutteen tähden.

Riga, 28/I-24.

Liettuan talous-

delegatsio

on palannut Kiiasa takaisin Kovnoon. Tämän tri Karvalis'in johtaman delegatsion tar- kotuksena oli Kiiasa perehtyä siihen aineistoon ja niihin kysymyksiin, joita tullaan tulevassa Kovnon konferenssissa käsittelemään. Etenkin on sille Latvian ja Viron välinen ta- loudellinen sopimus tärkeästä merkityksestä, sillä Liettua tahtoo ottaa selon, onko tämä sopimus sillekin sovelias. Delegatsio tulee esittämään Liettuan hallitukselle matkansa tulokset ja mahdollisesti vielä käymään Tallinnassakin sa- massa tarkoituksessa kuin Kiiasakin. (K. S.)

Reno Sylva

Sotamin. ins. Slizis
ta/
armeijas ja maasta.

Riga, 28/I- 24.

Kovnon lehdille antamassaan haastat-
 telussa on Liettuan sotamin. Slizis

aluksi maininnut erilaisista valtakunnista rajapuolustukseen nähden ja luokiteltuaan ne maa-,meri- ja "ylinen"-tyyppeihin laskenut Liettuan etupäässä ja lähinnä ensimäisiin kuuluvaksi ja tarkemmin sanoen epäedullisimpiin näistä, koska rajoilla ei ole luonnollisia suojelevia kohtia (vuoria, jokia, soita jne) ja koska Liettuan rajat sen pinta-alaan verraten ovat pitkät. Ollakseen näin ollen suojattu sattumilta on Liettuan pidettä- vä riittävän suurta ja hyvin varustettua armeijaa. Liettua ei saa unohtaa, että sen armeija on syntynyt maan vapautustaistelun aikana. Koska Liettua ei milloinkaan tule ajattelemaankaan orjuuttaa vieraita kansoja, niin sen armeijan/periaatteena on puolustus. Esittänyt, miten vahingollisesti ^{ja puolueriita/} politiikka vaikut- taa armeijaan ja sen kuntoon ja sanonut Liettuan armeijan tun- nuslauseena olevan, että armeija ei saa olla politinen. Sitä paitsi tulee armeijan olla vapaa hallinnollisista ja polisi - tehtävistä. Tällaiset tehtävät siirtyvätkin t.k. 1 p:stä Liet- tuan sotaministeriöltä sisäministeriölle. - Syytä että uuden- aikaisessa sodassa teknillinen etevyys merkitsee suurempaa voi- ton mahdollisuutta, tullaan tätä puolta armeijasta etenkin ke- hittämään, mutta vaatii se myös pitempää sotapalvelusaikaa tai korkeampaa sivistystasoa. Vain intelligenssin sotapalvelusai- kaa voi näin ollen ajatella lyhennettäväksi. Kun sota-aikana on aina puute upseereista, olisi kaikille korkeampaa sivistys- tä omaaville annettava lisäkoulutusta sota-asioissa ja sen jälkeen siirrettävä nämä reserviupseeristoon. Lopetti huomaut- tamalla että kuluvana vuonna Liettuan armeija tulee tekemään etenkin sisäistä työtä koneistonsa täydellistyttämiseksi ja sotakuntonsa ja teknikkansa kohottamiseksi. Viittasi myös Liettuan armeijan lyhyeen historiaan, mutta loistaviin tradit- sioihin.

Reino Sylvander

saap. kysym. Li 22, 29/I 24

VALTIOPÄÄMINISTERIÖ		
No 17 / 1277 R.D. 1934		
4/2-34 Riga, 24/1-24.		
RYHMÄ	OSASTO	ASIA

Raportti No 95 Liettuasta.

Memel-alueen
eduskuntavaalit.

Kuten tunnettua, ilmotti Liettuan pää-
& ulkoministeri Galvanauskas dekla-

ratsiossaan 7/5 1923, että Memel-alueen n.s. pikku eduskun-
nan ("seimelis") vaalit tulisivat tapahtumaan viimeistään 6 kk.
kuluessa siitä, kun mainittu ilmoitus tapahtui. Viime marrask.
7 p. kului mainittu aika umpeen ilman että Memel-alueen pikku-
eduskunta vaaleja kuitenkaan pidettiin.

T. k. 14 p. allekirjottamassaan deklaratiossaan tiedottaa
päämin. Galvanauskas nyt, että Liettuan hallitus mitä suurim-
mista ponnistuksistaan huolimatta ei ole päässyt ambassadöri-
konferenssin kanssa lopullisiin tuloksiin, mutta että Memel-
alueen statuttien suunnitelma ja sopimus on jätetty Kansain-
liiton neuvostolle sopimuksen 2 § mukaisesti ja että K:L:N:
istunnossaan Parisissa 17 p. jouluk. 1923 on antanut tehtä-
väksi muodostaa komission asiasta ei-intressoitujen maitten
edustajista ja tälle komissiolle huoleksi statuttien ja konvent-
sion valmistamisen, jottei herätettäisi sellaista vaikutelmaa,
että Liettuan hallitus tahtoisi ennättää K.L.N.:n toimenpiteen
edelle, minkä kaiken perusteella päämin. G. hallituksensa puo-
lesta deklaroit, että Memel-alueen pikku eduskunnan vaalit ovat
lykättävät siksi, kun Memelin alueen statuttien lopullinen vah-
vistus ja sitä vastaavan konventsion allekirjotus liittoutuneit-
ten päävaltojen kanssa on tapahtunut. Jolleivät K.L.N.:n välitys
ja neuvottelut ambassadörikonferenssin kanssa johtaisi mainit-
tujen asiakirjain allekirjotukseen, niin Liettuan hallituksen
mielestä täytyisi Memel-alueen pikku eduskunnan vaalit toimit-
taa joka tapauksessa tämän vuoden 1924 kuluessa.

Pyydän samalla saada viitata raporttiini No 93 Liettuasta
jossa käsitelty Memelin kysymystäkin, sekä Geneven sähkösano-
maan, joka tietää kertoa, että kolmannella ehdokassijalla ollut
Mr Norman Davis on suostunut n.s. Memelin erikoiskomission
puheenjohtajaksi, saapunut jo Geneveen ja ryhtynyt tehtäväänsä
aikoen matkustaa kohta Memelin alueelle. (R. S.)

Ab's
Suomen Pankin
intohuumorille
metalliraha
1924

Tästä 1924:stä
J. Kivelle

Metalliraha.

Riga, 25/1-24.

Liettuan hallitus (koska Liettuan pankilla on emissio-oikeus vain paperirahoihin) aikoo laskea liikkeeseen 25 ja 50 litin kulta-, 1,2,5 ja 10 litin hopea- ja erilaisia sentin kupari-aluminiumirahoja, minkä jälkeen 10 littiä pienemmät paperirahat otetaan pois käytännöstä. Koska Liettuan rahajärjestelmä perustuu yksimetallikantaan (kulta), niin tulee vain kultaraha olemaan täysiarvoista (?) ja hopearaha vaihtorahana (60 % nimellisarvostaan) samoin kuin kupari-alum.rahakin (50 % nim. arv.). Kultarahan määrää ei tulla rajoittamaan, mutta vaihtorahan määrä tulee olemaan suhteellinen väestön lukumäärään (esim. Latviassa 10 lattia eli noin 20 littiä henkilöä kohti). Valtion kassat tulevat vastaanottamaan vaihtorahaa rajattomasti, mutta yksityiset velvotetaan vastaanottamaan hopearahaa 100 ja kupari-alum. rahaa 50 littiä. Kupari-alum. raha aiotaan saada ensi kesästä käyttöön, muu raha myöhemmin (ei ainakaan vielä tänä vuonna). Vuoden 1924 budjetissa on 2 miljoonaa littiä rahareformia varten. Rahamallin taiteellinen kilpailu on jo pidetty. Raha lyötäneen aluksi ulkomailta (Latvian vaihtoraha lyöty Sveitsissä, firma : Huguenin & Frères) ja sitten mahdollisesti ehkä Liettuassakin osaksi. (Jos Suomen rahapaja on asiasta intressoitunut, olisi tarjous tehtävä mitä pikimmin.)

P. S. Sen johdosta, että Liettuan pankin johtajan, prof. W. Jurgutis ' in (ent. ulkoministeri) ja Liettuan ministerikabinetin välillä on viime aikoina vallinnut erimielisyyksiä on pankinjoht. Jurgutis tänne saapuneen tiedon mukaan jättänyt erohakemuksen. Samalla kuuluu eräs toinenkin pankin johtajista eroavan.

(R. S.)

Sisämin. Zalkauskas
lähimmistä tehtävistään.

Riga, 28/I - 24.

Sisämin. Dr. Zalkauskas on Kovnon lehdille antanut haastattelun, jossa m.m. mainitsee, että menojen pienentämiseksi tul- laan sisäministeriössäkin tekemään supistuksia, niin että kuudesta osastosta kolme tulee jäämään jällelle (osas- tot kansalaissuojelusta, itsehallintoa ja terveysasioita varten) Niillä rajaseuduilla Liettuaa, missä vielä val- litsee sotatila, tullaan se nähtävästi piakkoin lopet- tamaan. T.k. 1 p:stä alkaen on rajan vartiointi jo siirtynyt suurimmaksi osaksi sisäministeriön viranomaisten haltuun. Rosvovous (" banditismi "), joka on etenkin maaseudulla kehitty- nyt viime syksynä arveluttavan pitkälle (vert. rap. No 93 Liettuaasta, siv. 7), on aivan viime aikoina vähentynyt san- gen huomattavasti. Etenkin Shaulin seuduilla, rosvojen "luva- tussa maassa", on saatu paljon varoja kiinni (14 päivän ku- luessa kokonaista 40 pensiluokkaista rosvoa). Lupaa hävit- tää rosvonksen maasta perin juurin.

Maan kunnallishallinnot ovat tätä nykyä erittäin vai- keassa asemassa varojen puutteen tähden.

Riga, 28/I-24.

Liettuan talous-

delegatsio on palannut kiihasti takaisin Kovnoon. Tämän tri Karvalis'in johtaman delegatsion tar- kotuksena oli kiihassa perehtyä siihen aineistoon ja niihin kysymyksiin, joita tullaan tulevassa Kovnon konferenssissa käsittelemään. Etenkin on sille Latvian ja Viron välinen ta- loudellinen sopimus tärkeästä merkityksestä, sillä Liettua tahtoo ottaa selon, § onko tämä sopimus sillekin sovelias. Delegatsio tulee esittämään Liettuan hallitukselle matkansa tulokset ja mahdollisesti vielä käymään Tallinnassakin sa- massa tarkotuksessa kuin kiihassakin. (R. S.)

Rovinsky

Sotamin. ins. Sližis
ta/
armeijas ja maasta.

Riga, 28/I- 24.

Kovnon lehdille antamassaan haastat-
 telussa on Liettuan sotamin. Sližis

aluksi maininnut erilaisista valtakunnista rajapuolustukseen nähden ja luokiteltuaan ne maa-,meri- ja "ylimeno"-tyyppeihin laskenut Liettuan etupäässä ja lähinnä ensimmäisiin kuuluvaksi ja tarkemmin sanoen epädullisimpiin näistä, koska rajoilla ei ole luonnollisia suojelevia kohtia (vuoria, jokia, soita jne) ja koska Liettuan rajat sen pinta-alaan verraten ovat pitkät. Ollakseen näin ollen suojattu sattumilta on Liettuan pidettävä riittävän suurta ja hyvin varustettua armeijaa. Liettua ei saa unohtaa, että sen armeija on syntynyt maan vapautustaistelun aikana. Koska Liettua ei milloinkaan tule ajattelemaankaan orjuuttaa vieraita kansoja, niin sen armeijan/periaatteena on puolustus. Esittänyt, miten vahingollisesti politiikka vaikuttaa armeijaan ja sen kuntoon ja sanonut Liettuan armeijan tunnuslauseena olevan, että armeija ei saa olla politinen. Sitä paitsi tulee armeijan olla vapaa hallinnollisista ja poliisi - tehtävistä. Tällaiset tehtävät siirtyvätkin t.k. 1 p:stä Liettuan sotaministeriöltä sisäministeriölle. - Syystä että uuden- aikaisessa sodassa teknillinen etevyys merkitsee suurempaa voiton mahdollisuutta, tullaan tätä puolta armeijasta etenkin kehittämään, mutta vaatii se myös pitempää sotapalvelusaikaa tai korkeampaa sivistystasoa. Vain intelligenssin sotapalvelusai- kaa voi näin ollen ajatella lyhennettäväksi. Kun sota-aikana on aina puute upseereista, olisi kaikille korkeampaa sivistys- tä omaaville annettava lisäkoulutusta sota-asioidissa ja sen jälkeen siirrettävä nämä reserviupseeristoon. Lopetti huomauttamalla että kuluvana vuonna Liettuan armeija tulee tekemään etenkin sisäistä työtä koneistonsa täydellistymiseksi ja sotakuntonsa ja teknikkansa kohottamiseksi. Viittasi myös Liettuan armeijan lyhyeen historiaan, mutta loistaviin tradit- sioihin.

Reins, Sylva

90/8.2.1924

Maailma

Prestit

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING
LÉGATION DE FINLANDE

ULKOASIAINMINISTERIO		
№ 19 / 1277 R.D. 10 24		
14/2-24	№	Liit.
Ulk.	USAUTO	*SIA

Riiika, 8/2 1924.

N:o Li/33.

U l k o a s i a i n m i n i s t e r i ö ,

H e l s i n k i .

Raportin n:o 96 Liettuasta

sisältävä: Baltikumin ulkokaupasta.

lähetän kunnioittaen tämän mukana.

Reino Sylvander

Ad 19/1277 SEDUM-24

Riika, 5/2 1924.

Rep. N:o 96 Liettuasta

Baltikumien ulkokaupasta

ja toimenpiteistä sen edistämiseksi Pohjoismaiden ja Suomen kanssa olen viime vuoden kuluessa tehnyt selkoa m.m. raporteissani N:t 66, 74 ja 88 Liettuasta. Sen lisäksi mitä asiassa aikaisemmin olen esittänyt pyydän saada esittää vielä seuraavaa:

Kuten sanottu, ovat Skandinaavian maat, ja näistä etenkin Ruotsi, sekä Tšekkoslovakia, Puola, Saksa y.m. koettaneet hankkia menekkiä tavaroilleen Baltikumien markkinoilla. Tällöin on myös käynyt selville, että pahimpana esteenä kaupoille täällä on rahan puute, jota liikemiehet, kuten tunnettua, ovat jo pitkään aikaa valittaneet. Rahan puute on täällä yleensäkin ollut tuntuva ankaranpuoleisen finanssipolitiikan vuoksi, joka ei ole sallinut seteliemission lisäämistä. Mutta erikoisesti on rahan puute kiristynyt viime syksyn kuluessa huonon sadon, tai oikeammin, liiallisten sateitten tähden elonkorjuun aikana, jotka uhkaavilla tulvillaan, tavattomalla kosteudellaan j.n.e. ovat etenkin Latvian alavilla mailla aiheuttaneet maataviljelevälle väestölle suuria vahinkoja. (Latvian maanviljelysdepartementin apujohtajan viime Talonpoikaissiiton vuosikokouksessa esittämän tilaston mukaan kokonaista 1875 miljoonaa ruplaa, mihin ei ole laskettu viime syksynä kylvetyn talviviljan vahinkoja; yhteensä pyözeässä luvussa noin 2 miljardia Lrpl). Liettuassa sitävastoin ei sato ole kärsinyt näin suunnattomasti. Pohjois-Liettuassa sentään jonkun verran, mutta etelä- ja länsi-Liettuassa hyvin vähäsen, jollei ollenkaan. Mutta Liettuankin maataviljelevä väestö kärsii myös yhä sadon seurauksista ja siitä suuresta arvon menetyksestä, joka kohtasi sitä Saksan Ost-markan laskun tähden ennenkuin Liettuassa ennätettiin siirtyä omaan lit-valuttaan ja vaihtaa ostamarkat litteiksi. Sitä paitsi on Liettua, vaikka onkin vankanpuoleinen maanviljelysmaa, aina ollut taloudelliseen kehitykseen nähden takapajulla, vieläpä nykyäänkin vielä monessa kylässä siihen määrään, että juutalaiset, joita Liettuassa on niin runsaasti, ostavat talonpojilta viljat seisoltaan pelloilta heti kun voivat arvioida sadon suuruuden, minkä kaupan tentyään talonpojat, mikäli korjaavat viljan, saavat ostajalta päiväpalkan työstään. Mutta tämä ei johda ainoastaan alhaisesta taloudellisesta kehitystilasta, vaan juuri rahan

puutteesjakin. Ostaja maksaa talonpojalle aina jonkun osan kauppasummasta heti käteen. Viime aikoina on etenkin osuustoimintaliike koettanut ja onnistunutkin suuressa määrässä poistamaan tällaista ennen aikaista viljan kauppaa, mikä tietenkin tapahtuu talonpojan vahingoksi. Latviassa on tällainen siksi harvinaista, että ei voi sanoa sitä tapahtuvan muualla kuin Latvian kaakkoisosassa, n.s. Latgaliassa, missä väestö on myöskin alhaisemmalla kehitystasolla ja missä se myöskin rahan puutteesta on sellaiseen pakotettu. Poistaakseen kauppoja ehkäisevän rahan puutteen on etenkin Ruotsi ottanut ratkaisevan askeleen ja tarjonnut balttilaiselle maille tavaraluottoa kuuden vuoden ajaksi kuuden prosentin maksua vastaan, kuitenkin niin, että ostaja (enimmäkseen osuustoimintaliikkeitä) suorittaa 25 o/o kauppasummasta käteisellä (myös vekselillä) ja Ruotsin valtio 75 o/o (nämä suhdeluvut voidaan myös jonkun verran vaihdella). ~~SÄHKÖKASSAN~~ rahansa takaisin ja koron vaatii Ruotsin valtio takuuta kultakin balttilaiselta maalta omalta osaltaan. Liettuaassa rakaa Liettuan valtio (ei Liettuan pankki) velan. Latviassa ei asia takauksen puolesta ole vielä lopullisesti selvä, mutta näyttää siltä, että Latvian pankki (ei valtio) tulisi takaamaan velan. Vaikka Latvian lehdissä on tuon tuostakin näkynyt uutisia, että asia olisi selvä, luottokauppoja jo lopullisesti tehty ja tavaroitakin maahan tuotu, on minulle vielä tähän varmalta taholta vakuutettu, että "mitään definitivistä ratkaisua ei ole tapahtunut". Liettuaan nähden on sitä vastoin käsitykseni, että luottokauppoja on jo tehty ja jonkun verran etenkin karjaa tuotu maahan Ruotsista. Asia on nimittäin kehittynyt Liettuaassa pitemmälle ja Liettua onkin paljon suuremmissa rotukarjan ja maanviljelys- ja meijerikoneiden tarpeessa kuin Latvia, jossa ainakin näitä koneita paraikaa tuntuu olevan riittävästi. Ruotsin myöntämän luoton suuruus on Liettualle noin 1.750.000-2.000.000 Ruotsin kruunua, Latvialle ja Virolle kokolaililla pienempi. Lehdissä ollut tieto, että Ruotsin tämä tavaraluotto kaikille kolmelle balttilaiselle maalle tekisi yhteensä 10 miljonaa Ruotsin kruunua, on siis liioiteltu. Liettuan Maatalous- ja Osuuskuntien Liitto, jonka nimessä Ruotsin luotto Liettuaassa käytetään, aikoo ostaa puolella luotosta rotukarjaa (sarvikarjaa enintään 600.000 kruunulla, hevosia 300.000 kr., sikoja 90.000 kr. ja lampaista 10.000 kr.) ja toisella puolella maanviljelys- ja meijerikoneita: niitto-, leikkuu- ja puimakoneita (sekä motoreja) ja meijerikoneita 48 voimeijeriin, joista 24:ään sitäpaitsi veloitusta "suuresta määrässä" otetaan. Näin ollen, ja sen Liettuan poliitikot ovat heti oivaltaneet, on Liettualle luoton hyväksyminen poliittisesti edullista. Siksi Liettua on suostunut näihin osiin. Ennen muuta, kun

juustonvalmistukseen tarvittava sisustus. Separatorien tulee olla suuria 1000, 1500 ja 2000 litraa tunnissa käyviä. Sitäpaitsi 1000 pienempää käsiseparatoria. On mahdollista, että käteismaksu koneista alennetaan 10 prosenttiin. Muista tavaroista, joita Ruotsi on halukas myymään Baltikumiin ja joita se on aikaisemmin asettanut näytteille m.m. Kovnon mallinäyttelyssä viime syksynä, mainittakoon aurat, eril. työkalut, motorit, lukot ja helat oviin, ikkunoihin ja huonekaluihin, paloöljykeittiöt, ~~ja~~ sähkösilittysraudat, sähkökeittiöt ja alumiinitavarat, eril. lasitavarat, konttorihuonekalut, parkettilaatat, lannotusaineet, karbidi y.m.

Yllämainittuihin meijerikoneistoihin on suhtauduttava erittäin varovasti, sillä mielestäni ei Diettua kohta pysty avaamaan 48 voimeijeriä, hyvä jos neljännes osan, siis noin 10-12 meijeriä.

On mielenkiintoista panna merkille, että jotkut maat, kuten Tanska ja Tshekkoslovakia, ovat jonkun verran hermostuneita Puotsin alotteista Baltikumissa. Mainittujen maitten edustajat Kovnossa, joitten kanssa olen asiasta puhunut, ovat pitäneet Ruotsin alotetta epäonnistuneena, erittäinkin siinä suhteessa, että kuka tietää miten Baltikumien asiat ovat 6 vuoden kuluttua, jolloin ~~lolin~~ luoton määräaika kuluu umpeen ja ihmetelleet, mihin Liettua panee kaikki saamansa tavarat. Tanskan konsuli Kovnossa piti luottoa, käyttääkseen hänen omaa samaansa, "mystillisenä".

Minusta mainittujen edustajain koko hermostuneisuus ja kriittillinen suhtautuminen Ruotsin luottoon vain todistaa, että se on onnistunut. He tuntevat, että Ruotsi valtaa markkinoilleen alaa Baltikumissa ja että toimenpiteet ~~de~~ tavaraluoton myöntämiseksi on tepsivä ja juuri tuloksiinjohtava. Kuten yksityinen liikemies, niin ei valtiokaan voi myöntää luottoa ilman minkäänlaisia riskejä. Mutta tässä tapauksessa on riski kuitenkin mitättömän pieni ja korvannee itsensä monenkertaisesti ennenkuin luoton määräaika kuluu umpeen. Tanskan lehdistä on m.m. Politiken useamminkin tyytymättömänä viitannut Ruotsin alotteihin ja erikoisesti huomauttanut, että tanskalaisilla on syytä ottaa takaisin, mitä ovat menettäneet.

Mielenkiintoista on myös panna merkille, miten Liettua ja Latvia suhtautuvat luoton hyväksymiseen. Liettuan kantaan ovat vaikuttaneet myöskin poliittiset tekijät. Tuleehan velanantaja (Ruotsi, joka on Puolan vastustaja) seuraamaan velallisansa asioita entistä tarkemmin ja mikäli mahdollista auttamaan velallista "suuressa maailmassa" eteenpäin. Näin ollen, ja sen Liettuan poliitikot ovat heti oivaltaneet, on Liettualle luoton hyväksyminen poliittisesti edullista. Siksi Liettua on muistakin maista, esim. Englannista, koettanut

lainoja ja siinä onnistunutkin. Vain ani harva ääni Liettuassa on noussut tällaista velkaantumista vastaan (m.m. Liettuan pankin johtaja, prof. Jurgutis). Latviassa sitä vastoin varotettiin alun pitäen käyttämästä tavaraluottoa tuhlaten ja kehoitettiin rajottumaan kaikkein välttämättömpään. Tämän johdosta tuleekin Ruotsin tavaraluoton summa Latviassa olamaan huomattavan paljon pienempi kuin Liettuassa, mahdollista, että vähimmäisessä tapauksessa vain noin 500.000 Ruotsin kruunua, josta summasta 1/3 meijeri- ja 2/3 maanviljelyskeneisiin. Rotukarjan, lannotusaineitten ja siemenviljan hintoja on nimittäin pidetty liian korkeina. Näitäkin voidaan siitä huolimatta ostaa, vaikkakin vähemmässä määrässä.

Siihen nähden, että täällä Baltikumissa vallitsee erittäin kireä raha-aika, kuten ylempänä jo on selostettu, on kaikista niistä toimenpiteistä joita voidaan tehdä menekin hankkimiseksi suomalaisille tavaroille Baltikumissa, yllämainitunlaista ~~XXXXXX~~ Ruotsin myöntämää tavaraluottoa pidettävä nykyään kaikkein tepsivimpänä. Jos suomalaiset liikkeet ja tehtaat eivät maksuuntohinsa voi ottaa luoton myöntöä ostajillensa huomattavan suurella osalla kauppaaintaa (noin 50-75 o/o) vaikkapa parin kolmen vuoden ajaksi, niin olisi mielestäni meidänkin hallituksemme autettava asiaa myöntäyhdistyksille mällä suomalaisille ~~XXXXXX~~ ja tehtaille vientiluottoa, joka käytännössä tekisi mahdolliseksi sen, että ostaja saisi tavaran haltuunsa ilman suurta rahaa (osittain tai kokonaan maksuajalle) ja myyjä tavarastaan heti maksun, joko täyden tai osittaisen riippuen siitä miten suuressa määrässä vientiluottoa myönnettäisiin. (Ruotsissa tosin hallitus maksaa laskun mukaan myyjälle, täyden maksun, mutta voisihan ajatella osittaistakin maksua.)

Kun muutkin maat ovat tulleet sellaiseen tulokseen, että nykyään Baltikumissa vallitsevan kireän raha-ajan ^{lähden} olisi mahdol^{lonta} saada kauppaja käyntiin, niin on niissäkin, kuten Tanskassa, Englannissa, Saksassa, Tshekkoslovakiassa, otettu tavaraluoton myöntäminen käditeltäväksi. Mitä Saksaan tulee on kuulemma Berlinissä asetettu 6 o/o kannalle Latvian tarjotessa toistaiseksi 3 1/2 ⁴ o/o vuotuista. Saksan kanssa on kuulemma suuria erimielisyyksiä. Sitä paitsi vaikeuttaa Saksan tavarain noussut hintataso. Neuvottelut Englannin ja Tshekkoslovakian kanssa ovat kuulemma lupaavampia. Englannissa lienee asetettu 5 o/o kannalle. Viime viikkoina on Riassa pohdittu myös kysymystä oliskö nyk. taloudellisten olosuhteitten vallitessa Latviassa

käytettävä tavaramuutto paitsi maanviljelystä myös liikennettä ja teollisuutta varten. Hallitus Riassa on sitä mieltä, että jälkimäisten kahden luottotarve olisi vielä lykättävä toistaiseksi. Kuoln sähkösanomat ovat tie-
n neet kertoa, on Liettua saanut lukkoon 1 miljonan punnan lainansa Englannista. Sitä tullaan käyttämään Memelistä sisämaahan johtavan radan rakentamiseen ja liikkuvan kaluston hankkimiseen.

Tavaraluoton myöntämiseen näiden tahtoisin vielä huomauttaa, että täällä tuntuu käteismaksun pienuus (25:kin o/o on paljoksutta) olevan tärkeämpi tekijä kuin maksuajan pituus ja että yleensä nykyisen epänormalin rahanpuutteen vallitessa luotto nyt johtaa tulokseen paremmin kuin muuten niin hyödylliset mallivarastot, myyntikonttorit, ja kauppakamari, joita on Ruotsin taholla ajateltu ja yhä ajatellaan. Balttilaiset liikemiehet ovat muuten minulle usein valittaneet sitä, että suomalaiset liian tiukasti pitävät kiinni käteismaksusta eivätkä muutenkaan osota näille maille riittävä huomiota eikä mukautuvaisuutta. Vastedes olisi tästäkin lövuttava ja todella yritettävä ennenkuin on myöhäistä.

Mikä muuten tulee kauppatilaston osottaman Suomen viannin balttilaisiin maihin vähentymiseen, niin on siinä mielestäni yhtenä yleisenä tekijänä ollut tullitariffien nostaminen siksi korkealle, että maan oma teollisuus on päässyt aloittelemaan pienemmässä määrässä (esim. Suomen Paperiyhdistys Riassa sulki oman konttorinsa silloin kun Latvian tulli paperille oli nostettu huomattavan korkealle.) ja erikoisen a tekijää Saksan markan aikaisempi romahdus, jonka tapahtuessa ainakin varsinaisessa Baltikumissa (s.o. Latviassa ja Liettuassa) lyötiin kauppoja kiinni niin paljon kuin rahaa irti saatiin. Tässä johtuu, että Baltikumissa vielä nyt varastot ovat kukkuroillaan; Riian tullivarastossa on kuulemma nykyään enemmän tavaroita kuin koskaan ennen sotaa, jolloin Riika oli Venäjän suurimpia stamakaupunkeja. Kun varastot vähenevät ja Saksan kilpailukyky valuuttansa puolesta on heikentynyt, on syytä olettaa, että Suomenkin tavaroille tulevaisuudessa saadaan helpommin mekettä, etenkin jos täällä rahan puute poistuu.

Reino Sylva

97/23.2.1924

Chargé d'Affaires
de Finlande
en Lithuanie

Handwritten signature

Kaunas, 23/2-24

No Li/41

56	1209	20.10.24
1/3-24		Lil.
Ulkoasiainministeriö		
		Helsinki

Reportti No 97 Liettuasta

sisältävä :

Upseerivierailu

ja

Liettuan itsenäisyyden päivämä

lähetetään kunnioittavimmin tämän mukana.

Reino Sylvaander

Kun asiasta taalla Latvian ja viron edustajain kanssa on keskusteltu
niin mielestäni puhtaasti sotilaalliselta kannalta, koska vierailu on
tarkoitettu sotilaalliseksi tutustumis- ja lähentymistilaisuudeksi.

Upseerivierailu.

Kuten tunnettua, kävi liettualainen kapteeni Murnikas joku aika sitten Helsingissä tunnustelemassa, suostunko Suomi lähettämään sotilashenkilöitä tänne Kovnoon upseerivierailulle, jos Liettuan armeijan upseerit lähettävät meille kutsun. Kutsun tulisi antamaan Liettuan armeijan klubi, jonka huomattavin toimihenkilö samoinkuin varsinainen upseerivierailun aloitteentekijä on kenraali Nagevičius (Nagevitsh), joka on sodan aikana Venäjän armeijan laivastossa palvellessaan ollut m.m. pitemmän aikaa H:gissä ja Pohjanlahden satamissa (sotalaivalla " Hrabryj " ym) Kun liettualaiset ylioppilaat kävivät H:gissä v. 1917 onnittelemassa Suomea sen itsenäiseksi julistautumisen johdosta, liittyi kenr. N. onnittelijoihin H:gissä, jossa silloin oli. Hän on luonteeltaan aatteellinen. Tuntuu olleen aikanaan laivastopalvelukseensa kiintynyt ja kertoi minulle, että ainoastaan isänmaansa armeija (jalkaväki) voi kiinnittää vielä suuremmissa määrässä hänen mieltään. Tämä kansallis- ja liettualaismielinen kenraali, joka nyt nauttii Liettuassa erittäin suurta arvontoa, on kaikesta päättäen heti Venäjän vallankumouksen puhjetessa ollut toinen tulevasta toiminnastaan Liettuassa. Onnistuneitten yritystensä — m.m. Liettuan sotamuseon luomisen ja sotilasklubin perustamisen — kautta on kenr. N. myös hyvin populääri. Hänen suunnitelmansa ovat suuria, eikä hän nytkään vähään tyydy.

Kenr. N. haluaisi nostattaa Itämeren ympärillä olevien maitten upseeristossa ja armeijoissa yhteenkuuluvaisuuden tunnetta ja osoittaa, että Itämeri ei erota, vaan yhdistää sen ympärillä olevia maita. Tähän nähden näyttää muuten hänen mielessään liikkuvan ajatus esittää tätä yhteenkuuluvaisuutta tänne saapuneille havainnollisesti, mahdollisesti kartalla jotenkin tai kuvaelman muodossa. Sotilasvierailua varten aiottiin ensin pyhittää joku erikoinen päivä juhlittavaksi, josta päivästä sitten tulisi n.s. reunavaltioitten ymkin Itämeren ympärillä olevien maitten sotaväelle pyhitetty päivä. Kun asiasta täällä Latvian ja Viron edustajain kanssa oli keskusteltu, niin mielestäni puhtaan sotilaalliselta kannalta, koska vierailu on tarkoitettu sotilaalliseksi tutustumis- ja lähentymistilaisuudeksi.

tu tammikuun alkupuolella, oli Latvian silloinen edustaja Sehja & Latvian nykyinen ulkoministeri) vastustanut asian kehittämistä mielenosotukselliseksi aikana jolloin olisi päinvastaiseen pyrittävä. Min. Sehja oli muuten kannattanut ajatusta ja ehdottanut puolestaan, että voisihan juhlan viettää esim. jonkun kansallisen tai muun rykmentin juhlan yhteydessä. Täten olisi vierailun mielenosotuksellinen leima ja väärät tulkinnat vältettävissä. Tällä hetkellä näyttää minusta siltä, että vierailu lykkääntyy toukokuuhun, 15 päivään, joka on niin sanoakseni Liettuan eduskunnan syntymäpäivä. Paitsi mainittua päivää aiotaan käyttää vielä pari päivää erikoisesti sotilasasioihin perähtymistä varten. Tästä syystä on jo tämän helmikuun 16 p:nä (Liettuan valtakunnan vuosipäivänä) tavallisesti pidetty ^{sotilas}paradi jätetty nyt ohjelmasta pois ja siirretty toukokuun 15 p:ään. Siirrolla on tosin käytännöllinenkin syynsä: helmikuun pakaset.

Latviassa, Virossa ja Suomessa asiaa valmistamassa käynyt kapt. Murnikas on kuulemma saanut hyvän vastaanoton. Latvia ja Viro ovat jo antaneet suostumuksensa lähettää sotilashenkilöitä tänne. Omituista kyllä, Ruotsikin on asiasta enemmän intressoitu kuin voisi luulla. Ruotsin edustaja, min. Undén "toimii aktiivisesti" (kuten ennenkin Puolaa vastaan), niinkuin minulle on vakuutettu. Hän on tiedustellut Saksan kantaa, mihin Saksan min. Olshausen on vastannut, että hänellä persoonallisesti ja Saksalla moralisesti ei ole asiaa vastaan, mutta mitä realipolitiseen kantaan tulee, olisi asetettava Berlinin yhteyteen. Myöskin Tanska on jonkun verran reflektoinut. Kaupapolitiset vaikutteet lienevät osaksi sen aiheuttaneet. Puolan kanta on itsestään selvä. Venäjä ei kiinnittäne asiaan erikoisempaa huomiota, koska sen tšekäl. v.t. edustaja ei asiasta ylimalkaan tiennyt paljoakaan. Mainitsi jotakin ylimalkaisia fraaseja, että jos Venäjän edut tulisivat ristiriitaan vierailun kanssa, niin silloin vasta voisi ajatella Venäjään olevan vastaan yms.

Mitä Suomen kantaan tulee arvelen omasta puolestani, että vierailu olisi toivottavaa, koska Suomen sotilashenkilöitä on käynyt Varovassakin. Toisin sanoen se olisi johdonmukaista ja tasapuolista. Näin mielestäni puhtaasti sotilaalliselta kannalta, koska vierailu on tarkotettu sotilaalliseksi tutustumis- ja lähentymistilaisuudeksi.

Itsenäisyyden päivänä, t.k. 16 p. vietettiin erittäin pitkä ohjelma tavallisin juhlamenoin. Puuttumatta lähemmin selostamaan ohjelmaa tahdon mainita muutamia kohtia päivän tapahtumista. Niinpä eduskunnan puhemies, kanonikus Staugaitis, juhlaistunnossa pitämässään puheessaan mainitsi Memelin kysymystä kosketellessaan sen olevan "synkistävä musta pilvi" ja ... "Ehkansamme ei tule koskaan sallimaan, että maa, joka kursailematta toisella kädellä rikkeo rauhansopimuksen, ja toisella pitää hallussaan meiltä a-nastamia maita, saisi Memelin satamassa minkäänlaisia oikeuksia" (voimakasta myötätunnon osotusta yleisön ja kansanedustajain puolelta). Lopetti puheensa toivomuksella, että Liettua pian saisi viettää itsenäisyytensä päivät siellä missä se itsenäisyytensä julistikin, nimittäin Vlnassa.

Latvia oli lähettänyt juhlille kolmimiehistön delegation, jolle liettualaiset osottivat suurta myötätuntoa. Muista maista osottivat vain Tshikko-slovakialle hyvä-huutoja ja kättemtaputusta, myöskin hämmästyttävän paljon. Tuntui aivan siltä kuin tämä maa olisi tehnyt suuria palveluksia Liettualle (Puolaan nähden). Muuta paitsi yllämainittuja maita ei hra Staugaitis puheessaan maininnut erikseen.

Vielä pyydän saada huomauttaa, että saman päivän illalla otti presidentti Stulginskas kanssani puheeksi Suomen eduskunnan vierailun Liettuassa, jota hän piti erittäin toivottavana ja antoi ymmärtää, että olla hyvä eikä unohtaa.

Reino Sylvander

98/28.2.1924

Chargé d'Affaires
de Finlande
en Lithuanie

No Li/46

Riga, 28/2-24. *Reinholden*

Ulkosasiainministeriö

Helsinki

nt v. 1924
ada.
Raportti No 98 Liettuasta

sisältävä :

" Memelin kysymys " ja

" Konventioita ratifioitu "

U	32 / 1279	K.D. 1924
RYHMÄ	5/3-24	LIT.
		ASIA

lähetetään kunnioittavimmin tämän mukana.

Reino Sylvaander

Memelin kysymys.

Tämä kysymys on viime viikkoina taas erikoisesti kiinnittänyt liettualaisten mieltä ja on paraikaa yhä jännittymässä. Yleisvaikutelma täällä on, että liettualaiset ovat levottomia ja hermostuneita Puolalle Memelissä mahdollisesti myönnettävistä oikeuksista. -Kuten sähkösanomat ovat tienneet kertoa, saapui n.s. Davisin Memel-komissio Memelin kaupunkiin t.k. 11 p. ja viipyi siellä vain kolme päivää, siis hyvin lyhyen ajan, mikä onkin antanut aihetta liettualaisten taholta lähteneihin huhuihin, että komissio olisi muka saapunut Memeliin jonkunlainen valmis ratkaisuehdotus mielessään ja tehnyt muka matkansa näön vuoksi. Sitä vastoin siitä haastattelusta päättäen, minkä Mr Norman Davis on jo antanut New York Times - lehden kirjeenvaihtajalle Genevessä, hänen pyrkimyksensä puolueettomaan ratkaisuun on vilpittömpiä. Haastattelussa hän on m.m. maininnut, että vaikka Memelin alue on pieni, on sillä suuri merkitys rauhan säilymiselle itä-Europassa. Hänen mielestään täytyy olla mahdollista löytää tehtävälle oikeudenmukainen ja yleistä tyydytystä herättävä ratkaisu.

Paitsi Norman Davisia (USA:n valtioll. departementin sihteerin ent. apulaista), joka on ollut Amerikan rauhandelegation jäsen, kuuluvat komissioon hollantilainen Kroller (Hollannin ulkoministeriön taloudell.neuvoston jäsen) ja ruotsalainen Haernell (Tukholman teknillistaloudell.akatemian jäsen) Yhteensä siis 3 henkilöä. Sitä paitsi on komission mukana joukko ekspertejä. Liettuan edustaja Berlinistä Sidzikauskas ja Liettuan ulkoministeriön politisen osaston päällikkö Balutis ovat seuranneet komissiota Genevestä Memeliin ja takaisin.

Davis on antanut Memelissä haastattelun lehdille ja vastannut tulkin avulla kysymyksiin, joita saksaksi hänelle on tehty. M.m. komission matkasta ja sen tarkotuksesta hän on sanonut: 1) tutkia Memelin saamaa ja niitten maitten intressejä, jotka kohdistuvat Memeliin; 2) kuunnella kaikkien niitten yhdistysten ja järjestöjen, jotka ovat intressoidut alueen kysymyksistä, toivomuksia ja ehdotuksia; 3) tutkia Memelin alueen taloutta ja sen autonomisen hallituksen statutteja.

Hra D. on kehottanut kaikkia niin paljon kuin suinkin auttamaan komissiota sen työssä, jotta se pääsisi jatkamaan sitä Genevessä mi-

tä pikimmin. On selittänyt, että Memel-kysymys tultaisiin käsittelemään erikseen Vilna-kysymyksestä, mutta että molempien kysymysten kesken on olemassa määrätty yhteys, mikä ei oikeastaan kuulu komission tehtäviin. - Herrat Haernell ja Kroller, joitten tehtäviin erikoisesti satamakysymys kuuluu, ovat selittäneet sataman kehitysmahdollisuuksia ja viittaneet siihen, että se riippuu etupäässä takamaasta (Hinterland) ja sen kehityksestä.

On huomattava, että komissio ei rajottunut neuvotteluihin yksinomaan viranomaisten kanssa, vaan vastaanotti m.m. neljäkymmentä erilaista lähetystä, sähkösanomia, kirjeitä ym. Viimeisenä Memelissä olonsa päivänä komissio työskenteli varhaisesta aamusta myöhäiseen illtaan neuvotellen eri järjestöjen kanssa Memelin raatihuoneella. Mikäli paikkakunnan lehdistä voi päätellä ovat niin liettualaisten kuin saksalaisten, niin maanviljelijäin kuin liikemiesten vaatimukset pääasiallisesti samansuuntaisia. Autonomian toteuttamista oli väestön puolelta joudutettu. Oli valitettu nykyistä asiain tilaa, kun väestö ei voi ottaa osaa sataman hallintoon, mikä on niin tärkeätä alueen taloudelliselle elämälle, jonka tulliasiat, liikenne ja satamaolot ovat joutuneet jossakin määrässä rappiolle.

Memelistä komissio matkusti pois Kovnon kautta ja viipyi t.k. 14 p. Kovnon asemalla 4 ja puoli tuntia käymättä kaupungissa. Asemarakennuksen paradihuoneistossa päämin. Galvanaukas antoi komissiolle aamiaiset, joilla useita ministerejä hallituksesta, Liettuan eduskunnan puhemies Staugaitis ym oli läsnä. Päämin. G., liikennemin. Naruševičius (Liettuan ent. edustaja Lontoossa), hra Staugaitis ja Memelin alueen ylivaltuutettu Budrys saattoivat junassa komission rajalle Virbalisiin. Matkalla oli paljon keskusteltu Memelin kysymyksen lopullisesta ratkaisusta. Kuten "Klaipedos Žinios" ("Memelin Sanomat") tietävät kertoa, on Davis Kovnossa ollessaan huomauttanut neljästä tärkeästä kohdasta Memelin kysymyksessä: ensiksikin Saksan sotareparatioista. Ambassadörikonferenssi vaatii varusväen menojen maksamista. Davis oli arvellut, Liettuan hallitus ei ole pakotettu suostumaan sellaisiin vaatimuksiin, sillä liittovaltain edustajat eivät olleet ilmoittaneet vaatimansa maksun suuruutta ja sitä paitsi oli maksuaika ollut liian lyhyt. Samoin ehdotettu takuu Liettuan tullimaksuista oli ollut liian raskas. Mutta maksaa pitäisi joka tapauksessa. Toiseksi Memel-alueen autonomia oli Davisin mielestä ollut välttämätöntä. Häntä ei ollut miellyttänyt se, että Liettuan hallitus oli ryhtynyt erinäisiin toimenpiteisiin alueen väestön käyöstä vas-

taan. Esim. rautatieasemilla olivat nimi- ym kirjotukset olleet ainoastaan liettuaksi eikä myös saksankielisiä. Se ei ole eduksi Liettuan valtiolle. Ei olisi pitänyt tehdä mitään, mikä on vastoin kansan tahtoa, kansan, joka ei ole syyppää uuteen asemaan. Kolmanneksi, sataman hallintoon näiden ei saa olla minkäänlaista politikkaa. Satamaa olisi niitten, jotka sitä käyttävät, hallittava. Se olisi paras, ja niin tehdään muualla. Amerikassa hallitsevat kaupungit, Englannissa rautatieyhtiöt. Memelin sataman on lähinnä palveltava Liettuaa. Memelin sataman koko viennistä tulee 80 o/o puutavaroille ja tästä taas vain 20 o/o Liettuan osalle. Liettualle itselleen on eduksi päästää puutavarat läpi. Neljänneksi transito. Miksei Liettua voisi viikottain päästää Vlnasta Libauhun ja päinvastoin pari junaa läpi, etenkin jos vaunut ovat plomberatut tai sallia Niemen virralla puutavarain kuljetusta (uittoa)? Se vastaisi Barcelonan sopimuksen henkeä, jonka sopimuksen Liettuaakin on allekirjottanut, mutta ei täyttänyt. Jos Liettua myöntyisi näihin toivomuksiin, olisivat Europa ja Amerika tyytyväisiä, ja Liettualle se olisi vain hyödyksi. Silloin ei olisi myöskään tarpeellista olla Puolalle avulias. Tämä on tärkeä kohta. Jollei siinä päästä oikeaan ratkaisuun, niin voivat sotilaalliset toimenpiteet tulla viimeisenä keinona Liettuaa vastaan kysymykseen.

Kovnessa ollessaan Davis oli kertonut aikovansa Danzigiin tavatakseen siellä Puolan edustajia, mutta nyt kerrotaan hämmästyneinä, että Davis olisikin matkustanut Varsovaan, koska ei saanut tavata heitä muuten. Onko tässä perää, en ole voinut todeta.

Kovnessa ollessaan Davis oli kertonut aikovansa Danzigiin tavatakseen siellä Puolan edustajia, mutta nyt kerrotaan hämmästyneinä, että Davis olisikin matkustanut Varsovaan, koska ei saanut tavata heitä muuten. Onko tässä perää, en ole voinut todeta.

Huhut siitä, ettei Memelin kysymys olisi oikein tolmiltaan, on toivottu eduskunnassa krist. demokrateille, talonpoikaisliitolle, työpuolueelle ja kansansosialisteille aihetta välikysymykseen hallitukselle Memelin asiassa t.k. 13 p. Mainittujen fraktioiden yhteinen interpellatio kuului:

"Versaillesin sopimuksen 99 pykälän mukaan Saksa luopui suverenisista oikeuksistaan Memelin alueeseen ja Clemensean ja Versaillesin konferenssin puheenjohtajan, joka kääntyi saksalaisten puoleen, kirjeen perusteella, Memelin, liettualaisen enemmistön asuma, alue ja Memelin satama Liettuan ainoana merelle pääsynä tunnustettiin yksinomaan Liettualle. Meidän hallituksemme ajaessaan politikkaa Memelin

alueen ja Memelin sataman kysymyksessä ei olisi saanut missään tapauksessa myöntyä yllämainituista periaatteista. Kuitenkin ambassadörikonferenssin noot-
ti 16 p:ltä helmik. 1923 sisällöltään mainittuja periaatteita vastaan, koska se ottaa kysymyksen alaiseksi Puolan intressit Memelin satamassa.

Puolalaisten vaatimus saada pääsy Baltian merelle Memelin sataman kaut-
ta ei ole mitään muuta kuin heidän anastuspolitiikkaansa, jolle muutamat suur-
vallat ovat selvästi myötätuntoisia. Näitten imperiallisten pyrkimysten toteut-
tamiseksi ei ole mitään reaalista perustetta, koska, puhumattakaan oikeasta
Puolasta, Memelin satama ei voi olla puolalaisten valtaamien Vilnan liettua-
laisten alueitten pääsynä merelle, ensiksikin jo siitäkin syystä., että Nie-
men, josta Puolan puoluelaiset ovat niin levottomia, ei ole, kuten tunnettua,
Grodnosta asti purjehduskelpoinen, eivätkä mitkään muutkaan tiet, eipä edes
rautatie, yhdistä Vilnan aluetta Memelin satamaan.

Huolimatta kaikesta tästä ei ~~hän~~ hra ulkoministerin politiikka ole
tähän mennessä löytänyt keinoja asettaa Memelin kysymys tälle tasolle eikä
ratkaista sitä Liettuan intressin mukaisesti.

Hra ulkoministerin riittämättömän aktiivinen ulkopoliittika ei ole
voinut eikä uskaltanut kategorisesti vastustaa puolalaisten kuviteltuja in-
tressejä Memelin stamaan nähden. Hyväksytyään ilman ehtoja helmikuun 16 p:n
nootin hra ulkoministeri sitä seuraavissa neuvotteluissa on tehnyt joukon
myöntöjä. Ja vihdoin ja viimein hän on johtanut kysymyksen sellaiseen tilaan,
että, kansainliiton neuvoston määräyksen mukaan 10 p:ltä jouluk. 1923, kysy-
mys Memelin alueesta ja satamasta annetaan erikoiskomissiolle, joka, käytet-
tävässä olevain tilastojen mukaan, on asettanut päämääräkseen ratkaista Meme-
lin kysymys sillä tavalla, että se tyydyttää sekä liettualaisia että puola-
laisia. Toisin sanoen, aiotaan muuttaa Memelin kysymys Liettuan ja Puolan vä-
liseksi riidan esineeksi. Kuitenkaan ei Versaillesin sopimus, ei maantieteel-
~~XXXXXX~~ linen asema eivätkä liikennetiet todista Puolan intressejä Memelin sa-
tamassa.

Sitä paitsi entente aikoo vielä vaatia toistaiseksi tuntemattoman
määrän reparatioita ja maksuja okkupation ajalta.

Tästä syystä me kysymme hra ulkoministeriltä, onko hän protestoi-
nut tällaista kysymyksen tilannetta vastaan? Mitä hän aikoo tehdä, jotta niin
selvät oikeudenmukaisuuden periaatteet eivät tulisi tallatuiksi Liettuan vä-
hingoksi ja häpeäksi ja minkälaisesta päätöksestä hallitus aikoo pitää kiin-
ni Memelin staman hallintoon ja käyttöön nähden? -- Tätä välikysymystä pyyde-
tään käsittelemään kiireellisenä. (Allekirjotukset).

Pää- & ulkoministeri Galvanaukas vastasi välikysymykseen jotenkin tähän tapaan:

Selitettyään, että Liettua ei voi vedota Versaillesin sopimuksen 99 pykälään oikeuksissaan Memelin stamaan, koska Liettua ei ole allekirjottanut Versaillesin sopimusta ja koska se siinä esiintyy vain kolmantena osapuolena. Saksa, vaikka onkin luopunut suverenisista oikeuksistaan alueeseen, ei ensinkään harrasta kysymyksen pikaista ratkaisua eikä ~~mitä~~ esitä liittolaisille alueen liittämistä Liettuaan.

Pyrkiessämme yhdistämään Memelin aluetta suur-Liettuaan olemme käyttäneet paljon painavampia motiveja: nimittäin maantieteellisiä, etnografisia, taloudellisia, kansallisia ja etenkin maan tahtoa. Nämä periaatteet ovat johtaneet Liettuaa jo vuodesta 1919 alkaen ja argumentteihin tulemme perustamaan vaatimuksemme, jos kävisi niinkin ikävästi, ettemme pääsisi yksimielisyyteen liittovaltain kanssa.

Mitä tulee niihin reparationomakuihin, jotka lankeavat Liettuan osalle, niin on Liettuan hallituksen suoritettava ne koska Liettua kansainvälisten sitoumusten mukaisesti ei voi niistä kieltäytyä. Kuitenkin, koska entente yleensä on pyrkinyt käyttämään Liettuaan nähden sorto- ja painostamistoinenpiteitä, meidän on turvauduttava siitä, että nämä sitoumukset eivät muutu poliittisiksi painostuskeinoiksi.

Siirtyen Puolan vaatimuksiin hra G. osotti Puolan vaatimusten olevan vailla taloudellista perustetta ja johtuvan puhtaasti imperialistisista pyrkimyksistä, kuten sanoi yleisesti tunnetun. Näitä pyyteitä tulee Puola yhä ajamaan. ja Liettua tulee myös edelleen paljastamaan Puolan politiikkaa, mikä on liettualaisen diplomaattian tärkeimpiä ~~tehtäviä~~ tehtäviä. Tässä suhteessa on jo tehty paljon. On verrattava Liettuan asemaa nyt ja muistellaan, että 1919 Liettuaan pidettiin jonkunlaisena "poliittisena väärinkäsityksenä".

Memelin ja Vilnan suhteesta oli hra G. sanonut, että asiain nykyisellä kannalla ollen Vilna ei tarvitse Memelin satamaa, mutta myöhemmin, kun Vilna on palautettu Liettualle, on se sidottava Memelin alueeseen.

Oli huomauttanut, että syytös ulkoministerin energian puutteesta oli kovin raskas ja toimintansa arvioimiseksi oli kehottanut vertaamaan Liettuan asemaa v. 1922 ja nyt. Esitti kaiken mitä m.m. oli tehty Memelin asiassa ja sanoi että Memelin kysymys on oikeastaan ratkaistu jo de facto ja Liettualle sekä niille valtioille, jotka eivät ole ententen vaikutuksen alaisia, myös de jure. Ainoastaan neljä suurvaltaa vastustaa jo taphtunutta faktumia

ja tämä antaa vielä paljon työtä Liettuan ja näitten valtioiden suhteitten järjestämiseksi.

Sanoi muutamissa eduskuntaryhmissä olevan valalla sellainen käsitys, että ei pidä käydä minkäänlaisia neuvotteluja liittovaltoitten kanssa, mutta hallitus, joka on vastuunalainen maalle ja eduskunnalle, ei voi noin vain ottaa sellaista askelta, vaan sen täytyy tarkasti harkita kaikkea mikä on puolesta ja vastaan. "Joko-tahi", se menee mahdollisesti maalle, mutta meidän täytyy harkita miten löytää sopiva modus vivendi. Luetteli ikävyyksiä, jotka uhkaavat, jos Liettua kieltäytyy neuvotteluista. Mainitsi kansainvälisen moralin ja sympatiat, joita Liettua nauttii. Sanoi, että nootti 16/2 -23 hyväksyttiin siksi, että vältettäisiin kansainvälisiä seurauksia ja propagandaa, jota voitaisiin harjottaa moralisten tunteitten herättämiseksi.

Väläkysymyksessä mainitulta myönnöistä sanoi, että se on tavallinen syytös eduskunnan ja hallituksen välisissä asioissa. Eduskunta ei koskaan tule kokeneeksi sitä taistelua, jota hallituksen on käytävä, ja siksi se aina luulee, että hallitus sopimuksissa tekee liiallisia myönnytyksiä. Olen, - sanoi-, koko taistelun Memelin kysymyksen vuoksi elänyt. Eduskunta on seisomunut kaukana. Minä tiedän mitä minä voin ja mitä minä en ole voinut.

Kielsi väitteen, että hallitus olisi tehnyt Memelin kysymyksestä riidan esineen Liettuan ja Puolan välillä. Sitä ei hallitus tulisi koskaan sallimaan. Kielsi myös huhut, että Memelin komissio olisi saapunut Memeliin valmis ratkaisu mieleessään. Ilmotti ulkoministerinä, että Davisin komissio pitää Vilnan kysymystä vielä ratkaisemattomana ja aikoo siksi tehdä Memelin kysymyksen ratkaisemiseksi sellaisen ehdotuksen, että tämä ei häiritse Vilnan kysymyksen ratkaisua. Sanoi että tämä on salaisuus, jonka eduskunta pakotti tulemaan esille.

Minkäläisestä päätöksestä hallitus tulee pitämään kiinni, siihen vastasi hra G., että Memelin stama voi kuulua ainoastaan Liettualle ja siis ainoastaan Liettua voi sitä hallita, mutta sitä voivat käyttää kaikki maat, joihin Liettua on rauhan kannalla.

Lopetti väittäen syytöksiä rohmeuden ja aktiivisuuden puutteesta pehättömiksi, ja ilmoittaen että omatuntonsa on puhdas. Vakuutti ajaneensa Memelin ja Liettuan yhdistämistä niin kuin maan etu mielestään vaatii.

Käytetyissä puheenvuoroissa arvosteltiin ankarasti ententia ja Puolaa ja huomautettiin myös hallituksen myönnytyksistä ja virheistä.

sitten käytti hra G. vielä eduskunnan seuraavassa istunnossa puheenvuoron, jossa m.m. huomautti, että hallitus ei ^{ole} tehnyt myönnytyksiä ja että Puolalle ei tulla myöntämään Memelissä minkäänlaisia etuoikeuksia, mikä herätti ~~XXXXXXXXXX~~ voimakkaita hyvä- huutoja. Selitti hallituksen työskentelevän eduskunnan kanssa kosketuksissa ja sanoi, että ero voi olla vain taktikkassa. Alleviivasi, että tuskin missään vallitsee sellaista periaatteellista yksimielisyyttä eduskunnan ja hallituksen välillä ulkopolitisissa kysymyksissä kuin Liettuassa ja kehotti säilyttämään tämän yksimielisyyden. Erimielisyydet, sanoi, saavat tulla kysymykseen vain sisäpolitisissa kysymyksissä.

Ennenkuin äänestettiin esittivät välikysymyksen tekijät seuraavan päätöslauselman hyväksyttäväksi:

Eduskunta kuunneltuaan pää- ja ulkoministerin selitystä johtavista motiveista politikassa Memelin kysymyksen ratkaisemiseksi ja ottaen huomioon, että:

a) ambassadörikonferenssin nootta 16 p:ltä helmik. 1923 Liettuan hallitukselle sisällöltään ei vastaa Versaillesin sopimuksen 99 pykälää eikä Clemenceaun, Versaillesin rauhankonferenssin puheenjohtajan, kirjettä, jossa ei edellytetä minkäänlaisia oikeuksia Puolalle Memelin satamassa.

b) Puola, rikottuaan Suvalkin sopimuksen, pitää yhä hallussaan Liettuan tasavallan maita ja pääkaupunkia Vilnaa ja sen johdosta estää diplomatisten, taloudellisten ja kaupallisten suhteitten solmiamisen Liettuan kanssa,

c) Liettuan hallitus on allekirjottanut Barcelonan konferenssin päätökset, joissa ei edellytetä minkäänlaisia etuoikeuksia millekään väestökunnalle.

on katsonut, että:

a) taloudellisissa ja muissa suhteita Puolan kanssa voidaan solmia vasta sitten, kun rikottu Suvalkin sopimus on kirjetetty

b) Memelin satama on oleva ehdottomasti vain Liettuan tasavallan hallinossa ja Liettuan on sitä hallittava oman hallituksensa kautta

c) Liettuan hallitus voi sovelluttaa käytäntöön Barcelonan konferenssin päätöksiä transiiton suhteen vain niitten maitten kanssa, joitten kanssa Liettualla on normaliset suhteet.

ja siirtyy päiväjärjestykseen.

Eduskunta antoi hyväksymisensä 36 äänellä sosialidemokratien

5 ääntä vastaan. Muut, paitsi välikysymyksen tehneet ryhmät, ~~XXX~~ pidättäytyivät äänehtämästä.

Keskustellessani viimeksi 23/2 päämin. Galvanauksksen kanssa m.m. Memelin kysymyksestä ei hänellä ollut mitään erikoista lisättävää siihen, mitä ylempänä jo olen esittänyt. Yleensä hän oli erittäin pidettyväinen ja varovainen lausueessaan ajatuksiaan. Minusta ihan tuntui, että hän aavisteli Davisin ratkaisuehdotuksen herättävän Liettuassa tyytymättömyyttä ja heikontavan hänen asemaansa, pahimmassa tapauksessa kaatavan hallituksensa. Davisin käynti Varsovassa, mistä Kovnossa ei mitään aavistettu, antoi syytä olettaa, että komissio ei tulisi unohtamaan Puolan transitoliikettä (uittoa) virralla ja satamassa. Asian ydin on edelleen siinä, kuka tulee hallitsemaan satamaa: Liettua vai komissio. On ikäänkuin Liettuun kunnia-asia, että sataman hallinto on Liettuun hallussa, etenkin kuin Puola, josta Liettuun mielestä kaikki paha lähtee, voisi aina satamakomission kautta "venkeillä".

Muuten, päämin. G. oli kovin huonon näköinen, masentunut ja väsynyt. Hän on rehellisesti ponnistanut voimiaan ja saanut — kuten tavallista — palkkseen kiittämättömyyttä. Luulen, että hänen ja perheensä mieltä painostavat myös ne salaiset kirjeet yms., joissa hänen henkeään uhataan. (Muistakaamme murhayritystä viimeksi) Sellaisessa mielialassa työskenteleminen kuluttaa hermoja. Hän asuukin perheineen nyt ministerikabinetin talon toisessa kerroksessa (siis hiukan turvallisemmassa paikassa) hänen oman asuntonsa (1 kerroksessa) seistessä tyhjänä. (Tyhjä asunto Kovnossa on jotakin uskomatonta.) Hänen leppymättömimmät, villit vihamiehensä ovat Šaulis-(Ampujain) pimeissä piireissä.

24/2 matkusti hra G. Geneveen.

Reino Selyandz

Konventioita ratifioitu.

Liettuun eduskunta on ratifioinut Latvian kanssa tehdyt konventiot: konsularikonvention, rikollisten luovuttamista koskevan konvention sekä konvention koskeva yksityisoikeudellisten asiain järjestämisestä. Samoin konsularikonvention Viron kanssa. Latvia on ratifioinut mainitut konventiot jo aikoja sitten. Liettuun "ylimielinen" odotuttaminen onkin herättänyt tyytymättömyyttä Latviassa. Tämäkin sarja ratifiointeja todistaa nyt, että välit paranevat ja lähenevät.

no 99 punthun (11/11 1966 TF)

100/13.4.1924

Chargé d'Affaires
de Finlande
en Lithuanie

Riga, 13 / 4 - 24.

NO L1 / 121

Ulkoasiainministeriön

M. F. - 1

ULKOASIAINMINISTERIO		
No 56 / 1283 K.D. 1924		
17/4-24	No	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
H e l s i n k i		

Raportti No 100 Liettuasta

jossa:

" Memelin kysymyksen kehitys Galva-
nauskasin kertomana "

ja lentileikkeet:

Der litauische Export 1923,
Memels Schiffsverkehr 1923

lähetetään kunnioittavimmin tämän mukana.

Reino Sylvaander

Ad 56/1283 Fedun - 24
Riika, 10/4 1924.

17/4-24

Raportti N:o 100 Liettuasta.

Memelin kysymyksen kehitys
Galvanauksasin kehoana.

Pää- ja ulkomin. Galvanauksas on Kovnoon palajttuaan tehnyt Geneven matkastaan selkoa Liettuun eduskunnan ulkoasiainvaliokunnassa ja senjälkeen eduskunnan täysi-istunnossa viime kuun lopulla. Jälkimäisessä paikassa tekemänsä selostus on, mikäli "Klaipedos Zinios" nyt tietää, ollut seuraavanlainen:

Memel-alue erotettiin Saksasta Versaillesin sopimuksen 99 pykälän mukaan ja tämän saman pykälän mukaisesti on Saksa etukäteen antanut suostumuksensa kaikkiin toimenpiteisiin ja päätöksiin, joita ententevallat tulisivat pitämään tarpeellisina. Tämän 99 pykälän henki tai, toisin sanoen, sen peruste, miksi Memel-~~XXXX~~ alue erotettiin Saksasta, on lynyesti sanottu hra Clemenceaun tunnetussa kirjeessä. Saksasta erottamisen syy oli se, että tämä alue on aina ollut liettualainen, että väestön enemmistö on liettualainen ja että Memelin satama on Liettuun ainoa pääsy merelle.

Kun Versaillesin sopimus oli ratifioitu, otettiin Memel-alue ententevaltain haltuun, minkä Rahska oli saanut tehtäväkseen. On sanottava, että ententevaltain hallinto~~MY~~ ei voinut monesta syystä kohottaa alueen taloudellista asemaa, ei voinut luoda siellä normalista ~~XXXX~~ elämää. Finanssisystemi Saksan marka alkoi heikontaa ja demoralisoida aluetta. Alue ei voinut elää taloudellisesti ja poliittisesti Liettuasta erotettuna. Sen täytyi etsiä selviytymistä ja joutui harjottamaan laitonta kauppaa, salakauppaa. Ententevallat, tultuaan vakuutetuksi, että aluetta ei voinut enää jättää silleen, ja samoin suurimmaksi osaksi tyytymätön väestö, alkoivat etsiä ratkaisua kysymykselle. Oli olemassa, ku~~en~~ nyt kävi selville, yleiset periaatteet, joita ei oltu juljaisu, mutta jotka nyt alkoivat päästä päivänvaloon. Nämä Memel-alueen politisen kohtalon yleiset periaatteet olivat edellytetyt jo v. 1919 Versaillesin sopimusta allekirjotettaessa, mutta eivät saaneet lopullista yhteisymmärtämystä osakseen. Marraskuussa 1922 ambassadörikonferenssi päätti muodostaa komission, jonka tuli valmistaa aluetta varten statutit. Muistettaneen, että Liettuun delegatio oli kutsuttu antamaan selityksiä ja lausumaan mielipiteitään näitä statutteja laadittaessa. Myös poliittisia delegatioita oli kutsuttu. Tämän komission neuvotteluita kävi alueen liettualaisille samoin kuin Liettuun hallitukselle selville ne yleiset periaatteet, joitten mukaan tahdottiin ratkaista alueen kohtalo.

Tuli tunnetuksi, että ambassadörikonferenssi tahtoi muodostaa aluees-

ta vapaavaltion, laatuun riippumattoman, itsenäisen valtion, jonka suverenisuus olisi ollut jaettu neljän juridisen henkilön kesken: Liettuan, Memel-alueen, Puolan ja Kansainliiton. Tämä Versaillesin sopimuksen hengen ja niitten periaatteiden vääristely, jotte tähden alue oli Saksasta erotettu ja joissa sanottiin, että heti kun Liettuan statutit ovat päätetyt, on Memel-alueenkin kohtalo päätettävä, - tämä vääristely herätti tyytymättömyyden myrskyn Memel-alueella. Yhtä voi makas myrsky nousi Liettuan puolella rajaa. Muistamme vielä vuoden 1923 tammikuussa, jolloin väestö nousi miehitysvaltain direktorionhallitusta vastaan, ja tämä nousu se sitten kehittyi koko miehitystä ja samoin ententehallitustakin vastaan.

Kapinan aika antoi väestölle mahdollisuuden, sen jälkeen kun se oli asettanut oman direktorionsa, selittää tahtoaan. Haydekrugin päätös on tunnettu: paikallishallituksen vaatimana täytyi Liettuan hallituksen lopettaa ententevaltain asettama hallitus ja Liettuan täytyi ottaa velvollisuudet omalle osalleen. Ambassadörien täytyi harkita periaatteita, jotka he olivat asettaneet alueen statutiin valmistamista varten, esityttämällä itselleen väestön ja Liettuan hallituksen vaatimukset.

Ambassadörikonferenssi tarjosi silloin Liettualle neuvotteluja asettamalla sellaiset vastaavat periaatteet kuin sopimukselle oli sen puolelta perusteeksi tarkotettu. Nämä periaatteet ovat ~~XXXXXXXXXX~~ formuloidut sen päätöksessä 16 p:ltä helmikuuta 1923 ja ne edellyttävät alueen severenisuuden antamista Liettualle, samoin autonomiaa alueelle, transitoa ja finanssivelvollisuuden ottamista samalla kun alueen valtio-omaisuuskin otetaan. Näillä perusteilla alkoivat neuvottelut Parisissa Ambassadörikonferenssin kanssa maaliskuun 23 p:nä jatkuen 13 p:ään huhtikuuta viime vuonna. Neuvottelut eivät antaneet tuloksia, vaan ne keskeytettiin. Sitä seuraavassa heinäkuussa ne uudistettiin, mutta eivät johtaneet silloinkaan mihinkään lopullisiin tuloksiin.

Sen jälkeen lähetti Ambassadörikonferenssi 8 p. elokuuta ultimatum myötäliittäen suunnitelman sopimukseen ja vaatien, että tämä suunnitelma ilman muutaksia hyväksyttäisiin, koska Ambassadörikonferenssi muussa tapauksessa tulisi kääntymään Kansainliiton neuvoston puoleen sen paktien 2 pykälän 11 kohdan mukaisesti, minkä jälkeen se tahtoi syyttää Liettuaa valtioksi, joka poisti miehitysvaltain direktorionhallituksen ja häiritsti rauhaa.

Liettuan hallitus ei voinut mainittua sopimusehdotusta hyväksyä kandes takaan syytä, jotka tietenkin ovat eduskunnan jäsenille tunnetut, mutta jotka tässä vielä lyhyesti toistan:

Ambassadörikonferenssi tahtoi Vilnan kysymyksellä heikentää Liettuan poli-
tista-asemaa ja päinvastoin vahvistaa Puolan epäoikeutettua liettualaisen alueen
ja Liettuan pääkaupungin Vilnan valtausta ja Zeligowskin seikkailun autorisoin-
tia Suvalkin sopimuksen raukeamisen jälkeen. Senjälkeen, kun ambass. konf. oli saa-
nut Liettuan hallitukselta ehdotukseen epätydyttävän vastauksen, se lähetti koko
Memel-kysymyksen K.L:n neuvostolle K.L:n paktin artikkelin 11, paragrafin 2, mu-
kaisesti.

Tällä tavoin joutui riitakysymys Memel-alueesta toiseen vaiheeseen K.L:ssa.
Eräessä istunnossa joulukuussa 1923 teki K.L:n neuvosto, sen jälkeen kun se oli
ensin perentynyt Memel-kysymyksen tilanteeseen, esityksen komission muodostamiseksi.
Kolmesta henkilöstä komission puheenjohtaja oli oleva amerikalainen U.S.A:n
alamainen, molemmat muut neutralien valtioiden kansalaisia. Tälle komissiolle an-
nettiin tehtäväksi valmistaa uusi sopimusehdotus helmikuun 16 p 1923 tehdyn sopi-
muksen puitteissa. Kuten tunnettua, muodostivat herrat Davis, entinen ulkoministeri
Washingtonissa, eräs ruotsalainen ja eräs hollantilainen komission, joka alkoi
työnsä kokoamalla aineistoa sopimusehdotusta varten.

Komission työssä alkoi uusi vaihe: sopimusehdotuksen kokoonano kootun ai-
neiston pohjalla, alkaen siitä ajasta, jolloin hra Davis saapui Geneveen. Tämän
ehdotuksen laatimiseen on Lietuuan hallitus ottanut osaa delegationsa kautta.

Aineiston kokoomisen aika on teille tunnettu, mutta se aika, jolloin endo-
tus laadittiin sitävastoin vähemmän tunnettu. En tule tässä selostamaan kaikkia yk-
sityskohtia tai "tarjouksia" eikä koko juttua aina allekirjottamiseen asti, vaan
tahdon kiinnittää huomiota ne erinäisiin tärkeisiin periodeihin. Kun komissio oli
koonut aineistoa, niin se alkoi etsiäkysymykselle sellaista ratkaisua, joka yhdel-
täpuolen tyydyttäisi Lietuuan tasavallan elinehtoja ja toiselta puolen tärkeimpiä
kansainvälisiä intressejä, jotka eivät koske vain yhtä, vaan useita muita valtioi-
ta. Kysymyksen näin ollen on vaikea löytää rajaa, missä muitten valtioiden tärkeim-
mät intressit ja Lietuuan tasavallan elinehdot päättyvät. Sanon, että sellaista ra-
jaa olisi kovin vaikea löytää. Nämäkin neuvottelut niin vaikeat ja pitkät kuin ne
olivatkin, ottavat vihdoin määrätyn muotonsa - sopimusehdotuksen muodon.

Ehdotus on jo julkaistu lähissä. Myös K.L:n neuvosto hyväksyi sen sellaises-
sa muodossa ja ehdotti sitä intressoiduille valtioille allekirjotettavaksi.

Tuon nyt K.L:n neuvoston istuntoihin. Liettualainen delegatio pääsi pitki-
en ja raskaitten neuvottelujen jälkeen komission kanssa yksimielisyyteen ja saapui
senjälkeen Kovnoon selostamaan asiaa. Työt oli estettävä pitkittymästä, niin aina-
kin K.L:n neuvosto, komissio tahtoi ja niin halusi myös hra Davis. Ehdotus päätet-
tiin lähettää kaikille K.L:n neuvoston jäsenille viikkoa ennen sen täysi-istunto-

jen alkua. Mutta pian selvisi, että tällisi olemaan vaikeata sopia lopullisesta sanamuodosta ja tästä syystä pitkittyivät työt aina K.L:n neuvoston täysiistuntojen alkuun saakka ja liettualainen delegatio matkusti juuri ennen istunton alkua Genevestä. Hra Davis saattoi näin ollen itse tehdä K.L:n neuvoston jäsenille selkoa Genevessä asiasta ja samoin intressoitujen valtojen, Englannin, Italian ja Japanin edustajille kertoa neuvottelujen tuloksista. Ensimmäinen K.L:n neuvoston virallinen istunto, jonka päiväjärjestyksessä oli Memel-kysymys, oli 12 p. maaliskuuta, jolloin liettualainen delegatio ei vielä ollut palannut Geneveen takaisin. Tässä istunnossa oli hra Davis pitänyt laajan esitelmän, jättänyt raporttinsa ja seipimusehdotuksen.

(Pää- ja ulkoministeri Galvanaukas on sen jälkeen selostanut laajasti asian käsittelyä K.L:n neuvoston istunnossa, joista "Elta" on julaisnut pöytäkirjallisia referateja, mutta ei puutu niihin, koska arvelen, että Ministeriöllä on pöytäkirjoista jäljennökset käytettävissään.)

Lopuksi hra Galvanaukas sanoi: Sitten ei kysymystä enää käsitelty täysiistunnoissa, vaan K.L:n neuvoston sihteeristössä. Kiitos hra Davisille - sillä muut kaksi jäsentä ei ottanut osaa sopimusehdotuksen allekirjottamiseen - kiitos hänelle siitä, ettei hän voinut sietää Europan pitkällisiä vetoja ja että työ sentähden edisti nopeasti. Hänen mielestään oli sopimus heti "paikan päällä" allekirjotettava. Silloin olisi asian ensi stadio sitä mukaan valmis. Sitäpaitsi hän arveli, että jos sopimus allekirjotetaan Genevessä, niin se nostaisi K.L:n auktoriteettia. Hän piti kiinni siitä, että tämä sopimus oli allekirjotettava Kansainliitossa eikä Ambassadörikonferenssissa. Nyt näytti siltä kuin olisi olemassa kaksi ajatustapaa: amerikalainen ja europalainen. Viitattiin moniin muodollisuuksiin, joitten mukaan tällainen allekirjotus oli Genevessä mahdoton. Nämä muodollisuudet olivat suunnilleen nämä: Ambass. konf. on siirtänyt koko jutun K.L:n neuvostolle ja siksi täytyy Ambass. konferenssin saada asia takaisin sanoakseen siitä oman sanansa. ja tehdäksään hallituksilleen vastavat esitykset, minkä jälkeen hallitukset itse valtuuttavat sopivia miehiä allekirjottamaan sopimusta. Tämä metodi ei miellyttänyt hra Davista luultavasti siksi että hän piti kaikkia näitä muodollisuuksia joutavina, työtä häiritsevinä. Huolimatta pitkästä painostuksesta hänen ja samaa mieltä olevien muitten neuvoston jäsenien puolelta hän ei onnistunut saamaan allekirjotusta muitten valtain edustajilta. Ainoastaan Ison-Britannian edustaja Lord Parmoor suostui allekirjottamaan sopimuksen Genevessä ja samoin minä Liettuan puolesta. Tällä tavalla ovat siis ainoastaan Englannin ja Liettuan edustajat allekirjottaneet tämän sopimuksen. Vasta sitten, kun kaikki muutkin edustajat ovat sen allekirjottaneet pidetään allekirjotusta sitovana.

Tällainen on Memel-kysymyksen laita nyt. ~~MYKVIKE~~ Minun on huomautettava että t.k.20 p. (maalisk.) ulkoministeriö sai sähkösanoman, että Parisi ei ole ensinkään tyytyväinen hra Davisin toimeliaisuuteen ja että Parisia ei sopimusehdotuskaan tyydytä. Englantilaisessa tekstissä lienee kieliopillisia virheitä, ehdotus olisi ollut kirjoitettava toisenlaiselle paperille ja sitten olisi se ollut allekirjotettava ainoastaa Parisissa eikä Genevessä.

Meidän täytyy, arvelen, luoda pikainen silmäys sille tielle, jota meidän on täytynyt kulkea vahvistaessamme riippumattomuuttamme. Meille on nyt selvännyt, että ne neljä suurvaltaa, jotka Memel-alueen Saksasta erottivat, eivät luulleet, että se olisi kerran annettava Liettualle. Ne olivat vakuutetut, että sellainen valtakunta ei voisi elää ja että tulisi olemaan osa Puolaa, se on myös ollut syynä, miksei meille niin pitkään aikaan annettu de jure tunnustusta ja miksi tahdottiin sitoa myös Puolan intressit Memelin kysymykseen. Kaikki komplikatiot ovat nyt meille selvinneet ja jatkuneet tähän päivään saakka. Mutta Liettuan valtakunta vahvistuu. Me näemme, että näinä muutamina vuosina Liettuan hallitus on tunnustettu de facto, myöhemmin ystävällisten valtain puolelta de jure ja vihdoin erittäin raskaana hetkenä, se on huomattava, mitä raskaimpana hetkenä tunnustavat Amerikan Yhdysvallat meidän hallituksemme de jure.

Enkä on se sattuma, mutta sinä samana raskaana hetkenä, jolloin oli katkottava kaikki ne politiset siteet, jotka tahtoivat kaataa Liettuan pauloihinsa, sinä raskaana hetkenä selsoi komission johdossa, joka auttoi Liettuaa ratkaisemaan tämän kysymyksen, Amerikan kansalainen eikä tietysti ilman Amerikan hallituksen suostumusta. Me olemme nyt kehityskauden lopussa, jolloin kaikkien neljän suurvallan täytyy sanoa, että Liettua voi elää ja että sen täytyy elää ja ettei sovi työntää sitä Puolan syliin ja että Puolan täytyy ajatella niitä konfliktin ratkaisumetodejaan, jotka ovat olemassa sen ja meidän välillä, jos se haluaisi jotain hyötyä Barcelonan konferenssin päätöksistä.

.....-----ooooo00000XXX00000oooo-----.....

Puolivirallinen "Lietuva" kirjottaa niistä eduista, joita Davisin sopimuksen hyväksyminen voi Liettualle tuottaa, m.m.:

1) Me voisimme tarkoin määrätä Memel-alueen oikeusaseman ja sen johdosta itse järjestää maan ja käyttää vastaavasti satamaa.

2) Meillä olisi entente ja etenkin Englanti puolellamme, joka on vain siitä intressoitu, että saada uittaa puutavaraa Niemen virtaa pitkin alas ja samalla käyttää satamaa.

3) Me saisimme Amerikan sympatian koska Davis suostui Kansain-

liiton tarjoukseen ottaa osaa Memel-kysymyksen ratkaisuun tietenkin Amerikan hallituksen ~~XXXXXX~~ luvalla. Mikäli kerrotaan tulisi Davisin menestys ratkaista Memelin kysymys poistamaan Amerikan hallituksen epäilyksiä ruvetako vai ei Kansainliiton jäseneksi. Ja jos Amerika kerran rupeaa Kansainliiton jäseneksi, niin voi edellyttää, että myöskin Vilnan kysymys ~~XXXXXX~~ joutuisi uuteen stadioon.

4) Me vahvistaisimme poliittista asemaamme ja sitä tietä ulkomaalaisten finanssipiirien luottamusta, mikä ei suinkaan olisi vääpätöinen apu meidän taloudellisen elämämme kehittämiseksi.

Kuten Liettuan lehdet kertovat, on Puola tehnyt Parisissa kaikkensa saadakseen etupäässä Ranskan avulla estetyksi Davisin sopimuksen allekirjotuksen, mutta ei ole nähtävästi siinä onnistunut, koska saksalaiset kertovat, että t.k. 6-7 päivän tienoilla Ambassadörikonferenssi olisi vihdoin päässyt niin pitkälle, että hyväksyi sopimusehdotuksen, mutta lienee jättänyt allekirjotuksen pääsiäisen jälkeen, koska sopimuksen teksti kuulemma on siksi virheellistä englanninkielistä että se on kirjotettava uudelleen. Kaiketi lähetetään uusi teksti kuririlla piakkoin hra Galvanauskasille allekirjotettavaksi ja sitten Parisiin takaisin, jossa tullee säilytetyksi. Hra Davis on siis ajanut hellittämättä tahtonsa perille. Mutta Liettuaa ja etenkin hra Galvanauskasta on onniteltava myös. Hänen saavutuksensa ovat suuret. On nimittäin muistettava, että Davis lähti aikanaan Memelistä jonkun verran tyytymättömänä. (Vrt. aikaisempiin raportteihini) Kävi Varsovassa, mutta ei Kovnossa muutakuin asemalla. Mutta liettualainen delegatio sai Davisin ehdotukseen huomattavan paljon muutoksia aikaan. Tietenkin on Galvanauskasin hallituksen asema Liettuan voiton tähden vahvistunut ja hänen mielentilansa parantunut. Liettua voi siis olla tyytyväinen tähän, mielestäni, nykyisissä olosuhteissa sille edullisimpaan tulokseen. Mutta Varsova on sitä tyytymättömämpi ja kun Galvanauskas eräässä haastattelussa rohkeni huomauttaa Vilnan kysymyksen uudestaan esilleottamisesta, niin nosti se Varsovassa suurta hälinää. M.m. eräs lehti (muistaakseni Kurjer Poranny) väitti ettei ole olemassa Vilnan, vaan Kovnon kysymys, joka olisi otettava diplomateilta ja jätettävä Puolan yleisesikunnan ratkaistavaksi. Äskettäin Varsovasta tänne palannut Puolan pääkonsuli on minulle vahvistanut tiedon, että mieliala oli todella melko sotainen Liettuaa vastaan.-

Sen johdosta, että Liettuan puolesta on Memelin alueen statutit allekirjotettu, on autonomiayhdistys Memelissä lopetettu. Samoin "Landwirtschaftskammer" t.k. alusta on liettuaankielen opetus kouluissa pakollinen; siirto tapahtuu vähitellen. (R.S.)

Reino Sylwander

Der litauische Export 1923. Die Einfuhr während im Jahre 1923 erreichte den Wert von 156,6 Mill. Lit. die Ausfuhr dagegen 146,8 Mill. Lit.

Der litauische Export hat sich 1924 bedeutend vergrößert: Im Jahre 1921 wurden an Reinsaat 16 200 Tonnen ausgeführt, im Jahre 1922 18 600 Tonnen und 1923 18 900 Tonnen; Flach im Jahre 1921 2400 Tonnen, im Jahre 1922 4800 Tonnen, im Jahre 1923 7700 Tonnen; Getreide und Mehl 2300 bzw. 14 600 bzw. 30 800 Tonnen; Vieh 2000 St. bzw. 2000 Stück bzw. 39 000 Stück; Eier 75 700 000 Stück 100 800 000 Stück bzw. 85 900 000 Stück; bearbeitetes Holz 184 200 Festmeter bzw. 394 400 Festmeter bzw. 293 000 Festmeter.

Der Export an rohem Holz hat sich bedeutend verkleinert. Im Jahre 1921 wurden 243 700 Festmeter, im Jahre 1922 244 700 Festmeter ausgeführt, 1923 jedoch nur noch 44 000 Festmeter.

Im ganzen wurden im Jahre 1923 307 800 Tonnen Waren ausgeführt und 248 000 Tonnen eingeführt. R. N. 21/7-24

Memeler Schiffsverkehr 1923. R. N. 25/3-24

In den Memeler Hafen liefen 1923 652 Schiffe mit 598 612 Kubikmeter Raumgehalt ein. Darunter waren mit Ladung 318 Frachtdampfer, 15 Motorboote, 56 Segler bzw. Motorsegler und 16 Seeleichter. Die übrigen Schiffe liefen den Memeler Hafen mit Ballast an. Am häufigsten waren folgende Flaggen im Memeler Hafen vertreten:

Flagge:	Schiffe:	Gbm. Netto:
Deutsche . . .	418	319 741
Schwedische . . .	62	57 788
Lettländische . . .	35	11 322
Memelländische . . .	33	30 863
Dänische . . .	20	33 953
Danziger . . .	15	8 186
Finnländische . . .	15	1 492
Estländische . . .	11	4 352
Englische . . .	6	18 629

Von den eingelassenen Schiffen kamen 195 mit 126 446 Kubikmeter Raumgehalt aus Deutschland, 104 Schiffe mit 75 436 Kubikmeter aus Danzig, 102 Schiffe mit 57 742 Kubikmeter aus Lettland, 75 Schiffe mit 48 119 Kubikmeter aus Schweden, 71 Schiffe mit 147 079 Kubikmeter aus England, 45 Schiffe mit 35 687 Kubikmeter aus Dänemark.

Von den ausgelassenen Schiffen hatten als Bestimmungsland: Deutschland 171 mit 123 064 Kubikmeter Netto-Raumgehalt, England 110 mit 118 396 Kubikmeter, Danzig 82 mit 117 842 Kubikmeter, Lettland 80 Schiffe mit 49 674 Kubikmeter, Schweden 61 mit 63 186 Kubikmeter, Dänemark 55 mit 23 455 Kubikmeter, Holland 33 Schiffe mit 24 077 Kubikmeter.

mat 101-106 pumkard

"/ 1966 KF

107/23.9.1924

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING
LÉGATION DE FINLANDE

Riga, 23/9 1924.

N:o L1/250

*MF
ajot
alku.*

Presidentille.

142	1296 K	24
27/9-24		

K. Herra Ministeri,

Raportti N:o 107 Liettuasta

jossa:

"Memelin salaliitto" ja

"Juutalaisten sananvalta vähene-
mässä" sekä

"Kovnon valtuuston vaalit"

lähetetään tämän mukana.

Pyydän vastaanottamaan, Herra Ministeri, mitä
syvimmän kunnioitukseni vakuutuksen.

K. Herra Ministeri

Hj. J. Procopé.

Helsinki.

Reino S. Lander

Raportti N:o 107 Liettuasta.

Ad 142/1296 K. D. m. - 24

"Memelin salaliitto" y.m.

27/9-24

sen yhteydessä.

Viime elokuun alkupuolella kertoivat sähkösanomat Memelistä saapuneen tiedon, että viranomaiset ovat paljastaneet salaliiton, jonka tarkoituksena oli tehdä Memelin alueesta täysin itsenäinen vapaavaltio. Liettualaiset viranomaiset saivat kuitenkin asiasta tiedon ennen kuin saksalaiset kansallismieliset nuorukaiset ennättivät edes yrittää suunnitelmansa toteuttamista ja näin kukistui koko salaliitto alkuunsa.

Viime viikkojen kuluessa on asiasta kirjoitettu usein Liettuun lehdissä, joihin on ilmaantanut myöskin viranomaisten antamia tietoja. Seuraavassa pääasiat niistä.

Viime elokuun 1 p:nä oli Memelin poliisilaitos saanut salaisesti tiedon, että Memelissä oli muodostettu salainen järjestö, joka yöllä 4-5 p. elok. aikoi hyökätä kasarmeihin ja valtakunnan virastoihin ja kukistaa nykyisen hallitusvallan julistamalla Memelin alueen vapaavaltioksi. Kapinan johtajaksi oli valittu Saksan armeijan ent. väpeli Friedrich Blumenau apulaisinaan Martin Beck, Herbert Kessler y.m. Salaisen järjestön käytettävissä oli ollut yli 400 miestä. Hyökkäyssuunnitelmaan kuului m.m. kaikkien kaupungissa olevien automobiliin valtaus, jotta voitaisiin heti päästä yhteyteen Tilsitissä olevan "Hakenkreuz"-järjestön y.m. Saksan kaupunkien kanssa kannatuksen toivossa. Etenkin Tilsitistä, joka on aivan Memelalueen rajalla, toivottiin kannatusta, m.m. 40 kuularuiskua. Elokuun 1 p. vangitsi poliisi 12 kapinan johtajaa Martin Beckin luona Janishkissa, jossa oli järjestetty kapinan finansoimista ja seuraavana päivänä lisäksi 3 salaisesta kokouksesta paennutta sekä otti haltuunsa laajahkon kapinaa koskevan kirjeenvaihdon. Kokouksessa Blumenau oli vaatinut kaikilta valan taistella Memelin itsenäisyyden puolesta, mikä oli tapahtunutkin. Hakenkreuziläiset olivat ilmoittaneet, että aseita ja granatteja on niin paljon kuin tarvitaan. Elokuun 2 p. oli Pogegenin tulliasemalle saapunut Saksasta 2000 husari- ja preussiläissotilaslakkia ja 200 takkia. Ne konfiskoitiin. Vangitut istuvat Memelin vankilassa.

Väitetään, että suuri osa saksalaista väestöä, jolla oli vihiä salaisesta kapinasta, olisi ollut huimapäitteen kiinikosaksalaisten

nuorukaisten kapinaa vastaan ja että kapina juuri sitä vastustavain saksalaisten kautta olisi tullut ilmi.

Vaikka kapinan johtajat ovatkin vangitut - kaikkia osanot-
tajia ei tietysti ole voitu vangita, kun heidän nimistään ei ole tietoa-
niin ilmenee liettualaisessa sanomalehdissä jonkunlainen pelko Me-
meliä uhkaavasta vaarasta ja väitetään, ettei kapinaa olisi juurineen
kitketty, koska kaikki hiljakkoin Memelin alueelle saapuneet saksalai-
sten kansakoulujen opettajat ovat reserviupsereja. Myöskin sillä uhkaa-
valla sävyllä, jolla Memeler-Dampfboot väittelee viranomaisia vastaan,
sanotaan olevan merkityksensä. Eniten merkitsee kuitenkin se, että ken-
raali Ludendorff on osottanut Tilsitille erikoista huomiota. Hänen käyn-
tinsä Tilsitissä viime elokuun 24 p:nä, "Itä-Preussin päivänä", muodos-
tui kurjasta ilmasta huolimatta erittäin juhlalliseksi. Memelissä il-
mestyvä liettualainen Klaipėdos Zinies-lehti, jolla, kuten tiedän, on
erittäin läheiset suhteet Itä-Preussiin ja sen salaisuuksiin, on kerto-
nut Ludendorffin y.m. huomattujen saksalaisten kenraalien käynnillä
Tilsitissä olevan yhteyttä ultrakansallisten saksalaisten suunnitelmien
kanssa muodostaa Itä-Preussi jonkunlaiseksi itsenäiseksi itä-saksalai-
seksi tasavallaksi, johon Memelin alue sopisi yhdistää eri provinssina.
Itä-Preussissa on jo jonkun aikaa ollut olemassa n.s. saksalaiskansal-
lisen toiminnan keskus, joka juuri on järjestänyt kansallisten järjes-
töjen liiton kannatuksella mainitun 24/8 päivän vieton Tilsitiin (pää-
tekijä muuan "treudeutsch" kapteeni Ammon). Klaipėdos Zinies on kerto-
nut vielä Ludendorffin ja Ammonin suurista tuumista julistaa Itä-~~Preussi~~
Saksan tasavalta vielä t. k:n aikana, solmia ystävälliset suhteet Sov-
jetti-Venäjän kanssa, hävittää n.s. puolalainen (Danzigin) korridorin ja
ottaa Puolalta takaisin sen preussiläiset provinssit. Lehden tiedot ovat
kovasti liioteltuja, mutta sen verran on katsottava niissä kuitenkin
olevan perää, että Ludendorffin ja Ammonin aivoissa tuonlaiset ajatukset
ovat liikk^{ku}neet. Se pitää psykologisesti katsottuna aivan luonnollisena
että kun Saksassa taantumus taas koettaa nostaa päätään, niin se alkaa
Itä-Preussista. Joka tapauksessa on Liettuan hallituksen näin ollen
huolehdittava vakavasti Memelin alueen asioista.

"Itä-Preussin päivä" 23 ja 24 elokuuta Tilsitissä lienee jo
aikaa sitten ajateltu viettää 10 vuotta sen jälkeen kuin saksalaiset
joukot vapauttivat Itä-Preussin itäisimmän osan venäläisten vallasta.
Saksan keskusta ja vasemmisto näkyy pitäneen päivää "als eine Heerschau
der Deutsch-Völkischen Ostpreussens", mitä sitten on nähtävästi käytetty

kansallisten tunteitten tulistuttamiseksi. Tämän johdosta oli suurin osa ei-völkische Tilsitin kansalaisia vetäytynyt juhlasta pois. Sille, mitä juhlassa on puhuttu ja ajateltu, on sangen kuvaavaa erään minulle tuntemattoman, juhlassa mukana olleen saksalaisen nuorukaisen katsantokanta, jonka nuorukaisen sattumalta äskettäin tapasin ja joka piti vain "päivänkysymyksenä" Memelin alueen takaisin ottamista.

Asian yhteydessä huomauttaa m.m. "Hartungsche Zeitung":
 "Es wäre jedenfalls gut, wenn man in Ostpreussen mit diesem Unfug auf-räumen würde, der eine ernste Bedrohung des friedlichen Verhältnisses an unserer Landesgrenze und der gutnachbarlichen Beziehungen zwischen Litauen und Deutschland darstellt".

Liettuan viholliset, puolalaiset, eivät ole voineet olla kajoamatta Memelin salaliittoon. Esim. puolivirallinen "Gazeta Warszawska" kirjottaa t.k. 6 p:nä: "Saksalaiset, kuten v. 1813, koettavat muodostaa Itä-Preussista tulevan vastahyökkäyksen keskuksen ja tukikohdan. Että Ludendorff haaveilee Blücherin osaa, on yleisesti tunnettua. Että saksalaiset anastaisivat Posenin, Šlesian ja koko Puolan aina Veikseliin asti, on myös tunnettua. Ja jos sota syttyisi Puolan ja Saksan välillä, niin Liettua ei vitkastelisi iskemästä veistä selkäämme, kuten sodassamme bolsheviikejä vastaan. Sen me muistamme ja otamme huomioon....."

Mitä tulee Preussiin, niin luultavasti juuri sen suostumuksella Liettua anasti aikanaan Memelin, koska Preussi täten tahtoi vapautua ranskalaisista ja piti Liettuan valtaa vain väliaikaisena. Huomattuaan olevansa tilanteen herra Liettua uskoi olevansa oikeutettu saamaan Memelin ja rikastumaan sen kustannuksella, mutta tämä on nyt herättänyt vastatoimia, Itä-Preussissa, joka voisi voimansa puolesta nujertaa Liettuan milloin hyvänsä Liettua tuntee nyt Ludendorffin raskaan käden lepäävän päällään."

Liettuan lehdistö on tietysti torjunut puolalaisten "pilkanteon".

Terininä ovat nähtävästi johtuneet erendyksestä, koska hän ei ole hallituksen jäsen. Tri Rosenbaum ylitti jälleen yllämainittua valtuutukseen, jota nykyinen hallitus pitää kunnioitettuna ja voimassa menettäneenä, ja kutsui juutalaisten ja puolalaisten kansallisneuvoston koolle neuvottelemaan s. s. juutalaisten autonomiasta Liettuaassa. Mutta Kovon kaupunginjohtaja ei sallinut mainitun neuvoston kokoontumista ilman asianomaista lupaa ja esti sen pitämisen t.k. 16 p:nä. Kolme päivää myöhemmin tri. Rosenbaum jätti

Juutalaisten sananvaltavähennemässä.

Kuten tunnettua, on Liettuassa, etenkin sen kaupungeissa, paljon juutalaisia. Vielä puolitoista vuotta sitten näki esim. Kovnossa katukilvet olevan kolmikielisiä: liettua, puola, hebreä. Nyt vain liettua. Myöskin katujen nimiä on muutettu liettualaisiksi. Liettuan kieli on kaupunkien kunnallisissa asioissa jonkunverran noussut suurempaan valtaan. Mutta nousu on tapahtunut hitaasti, sillä väestöstä on suuri osa ei-liettualaista. Suurella mielenkiinnolla odotetaan paraikaa tuloksia kunnallisvaaleista Liettuassa, etenkin sen pääkaupungissa Kovnossa (liettuaiksi Kaunas).

Myöskin maan hallituksessa on juutalaisten vaikutus yhä vähentynyt. Jo pari vuotta sitten lopetti Galvanauskas valkovenäläisten asiain ministeriön sanoen edelleen hoitavansa mainittuja asioita ulkoasiain yhteydessä. Tämä muutos johtui etupäässä siitä, että välit valkovenäläisiin olivat kylmenneet, kun hekin pyrkivät Vilnan isänniksi. Sen jälkeen lopetettiin juutalaisten asiain ministeriö, kun Liettuan eduskunta pyyhki pois budjetista juutalaisten asiain ministerin, tri. S. Rosenbaumin, palkkion, minkä johdosta tämä viime tammikuun 2 p. jätti presidentille eropyynnön. Presidentti suostui pyyntöön, mutta valtuutti samalla tri. Rosenbaumin edelleen väliaikaisesti hoitamaan ministerin tehtäviä juutalaisten asioissa. Myöhemmin, viime kesäkuussa, Galvanauskasin koalitionhallitus erosi, eikä nykyisen kristillisdemokratian hallituksen muodostaja, pääministeri Tumenas, ottanut tri. Rosenbaumia mukaan hallitukseensa. Tästä huolimatta on tri. Rosenbaum aikaisemman presidentin valtuutuksen nojalla hoitanut edelleen juutalais-asiain ministerin tehtäviä kirjottaen tämän arvonsa myös virallisiin papereihin nimikirjotuksensa alle. Tämän syyskuun 3 p:nä pääministerin kanslia huomautti tri. Rosenbaumille, että hänen allekirjotuksensa ministerinä ovat nähtävästi johtuneet erehdyksestä, koska hän ei ole hallituksen jäsen. Tri Rosenbaum viittasi jälleen yllämainittuun valtuutukseen, jota nykyinen hallitus pitää vanhentuneena ja voimansa menettäneenä, ja kutsui juutalaisten asiain ministeriön alaisen juutalaisten kansallisneuvoston koolle neuvottelemaan m.m. juutalaisten autonomiasta Liettuassa. Mutta Kovnon kaupunginpäällikkö ei ole sallinut mainitun neuvoston kokoontumista ilman asianomaista lupaa ja esti sen pitämisen t.k. 16 p:nä. Kolme päivää myöhemmin tri. Rosenbaum jätti

presidentille eropyynnön ja juutalaisten kansallisneuvosto lakkautti toimintansa.

Tällä itsessään pikkuisella tapauksella on koko lailla merkitystä kansalliselle Liettualle ja sen hallitukselle. Se todistaa, että Liettua vapautuu, joskin hitaasti, juutalaisten poliitisesta vaikutuksesta. Toivottavasti ovat nyt juutalaisten jäljet iäksi hävinneet Liettuan hallituksesta. Mutta taloudellisella alalla on juutalaisilla vielä paljon, liiankin paljon sanomista Liettuan asioissa. Vapautuminen tästä tulee olemaan paljon valkeampi ja kestävämpi kauan; ties miten kauan. Esim. Kovnossa näkee hebreankielisiä liikekylttejä kaikkialla aivan yleisesti. Kuitenkin voi jo panna merkille, että Liettuan osuustoimintaliike on jo vallottanut alaa sekä maaseudulla että kaupungeissa.

Rene Seydewitz

Riga, 24/9 1924.

Koivnon valtuuston vaalit

ovat päättyneet t.k. 20 p:nä illalla. Vaaleihin otti osaa 70 o/o äänioikeutetuista. "Eltan" tänne sähköttämän tiedon mukaan tuli Liettuan pääkaupungin valtuustoon valituksi 28 liettualaista, 17 juutalaista, 16 puolalaista, 3 saksalaista, 1 venäläinen ja 5 endokasta talonmistajain ryhmästä, joka edustaa useampia kansallisuuksia, eli yhteensä 70 henkeä. (R.S.)

108/16. 11. 1924

2

2

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING
LÉGATION DE FINLANDE

Riga, 15/11 1924.

N:o L1/349.

*nt
ad*

Procopé

ULKOASIAINMINISTERIO		
No 1711/1307 10. 1924		
17/11-24	No	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA

K. Herra Ministeri,

Rap. N:o 108 Liettuasta

jossa:

- 1) Vuoden 1925 budjettiendotuksesta
- 2) Liettuan velka Amerikassa
- 3) Baltian maitten tulliliitto.

lähetetään tämän mukana 4 kpl.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, vakuutuksen mitä
syvimmästä kunnioituksestani

Procopé

K. Herra

Ulkoasiainministeri P r o c o p é,

Helsinki.

Riga, 10/11 1924.

Rap. N:o 108 Liettuasta.

Vuoden 1925 budjettiehdotuksen

jätti Liettuan hallitus joku aika sitten Liettuan parlamentin käsiteltäväksi. Sen yleisimmä nousee 259.146.393 littiin (1 lit = 1/10 \$).

Tulopuolen erät jakautuvat ehdotuksessa v:lle 1925 ja kuluvan vuoden 1924 budjetissa seuraavasti:

Vakituiset tulot:	1924	1925
Suoranaiset verot	29.300.550	29.755.000
Välilliset "	93.946.675	105.392.610
Lisäverot	12.423.000	12.690.000
Kruununmaksut	7.319.167	6.215.000
Valtion liikeyritykset	41.179.250	43.180.000
Maajärjestely	19.000	28.000
Tilitykset valtion rahastoon	3.198.340	5.037.931
Eril. tuloja	4.574.000	1.644.590
Yht.	212.543.985	225.787.847
Ylim.tulot	14.421.100	33.358.546
Summa	226.965.085	259.146.393

Huomattavia lisäyksiä tai vähennyksiä eivät yllämainitut numerot näytä. Suurin lisäys on noin 11 1/2 miljoonaa litteä välillisissä veroissa ja suurin vähennys on noin 3 miljoonaa litteä erilaisten tulojen kohdalla.

Mitä tulee budjettiehdotuksen menopuoleen, niin jakautuu se eri laitosten osalle seuraavasti (sulkumerkeissä kunkin laitoksen menoprosentti budjettiehdotuksen koko summasta):

Tasavallan presidentti	330.627	(0,15 o/o)
Eduskunta	1.493.050	(0,66 ")
Ministerikabinetti	2.116.345	(0,94 ")
Sisäasiainministeriö	20.350.712	(9,01 ")
Finanssi "	24.566.123	(10,88 ")
Maanvilj. "	19.397.405	(8,79 ")
Opetus "	30.799.899	(13,64 ")
Oikeus "	7.354.140	(3,26 ")
Ulko "	4.103.748	(1,82 ")
Liikenne "	60.335.279	(26,73 ")
Puolustus "	47.267.000	(20,93 ")
Valtion kontrolli	1.191.762	(0,53 ")
" velat	6.025.957	(2,67 ")

Todennäköisesti käsitellään budjettiasia Liettuan eduskunnassa loppuun ennen ensi vuoden alkua (kuten tapahtui viime vuonnakin), joten voi sanoa Liettuan tässä suhteessa tulleen normalisiin oloihin. (Latviassa sitävastoin, jossa budjettivuosi lasketaan 1/4 - 31/3, on budjetin käsittely vielä jonkunverran myöhästynyt, etenkin viime kevättalvella, mutta voi se ensi talvena valmistua ajoissa). R.S.

Riga, 12/11 1924.

Liettuan velka Amerikassa.

Liettua on vuosien kuluessa velkaantunut U.S.A:lle erilaisista tavaroista, joita se on tuottanut Liettuaan tuotantoissa, etenkin maanviljelyksen, kohottamiseksi y.m. noin 5 miljonia dollaria. Tästä velasta on Liettuan täytynyt maksaa korkoja $4 \frac{1}{2}$ o/o mukaan. Viime kesäkuun 15 p. laskettiin korkojen neukseen 1.050.000 dollariin.

Tänä syksynä on Liettuan hallitus reguloinut velkansa U.S.A:lle. Viime syyskuun lopulla Washingtonissa allekirjotettiin nimittäin U.S.A:n ja Liettuan välillä sopimus, jonka mukaan Liettua - joka parantuneen finanssiasemansa vuoksi on jo tänä vuonna maksanut korkoja U.S.A:lle - vakauttaa velkansa U.S.A:lle 6.030.000 dollariksi, jotka on kokonaan maksettava takaisin 62 vuoden kuluessa eli viimeistään vuonna 1986. Prosenttimäärä on ensimmäiseltä ^{10 vuodelta} 52 vuodelta ^{3 ja seuraavilta} $3 \frac{1}{2}$. Sopimus on ratifioitava.

Liettua on järjestyksessä neljäs maa, joka on vakauttanut velkansa U.S.A:lle. Aikaisemmin ovat sen tehneet Iso-Britannia, Suomi ja Unkari. (R.S.)

Kun Roin sitten "pakittes" latvialaista diplomaattia, Polonia restitutankorilla, niin voi hyvin ymmärtää, että Liettua on Latvian liittyvätän kaikista veljeilystä ja kanssakäymisestä huolimatta veljeleminen kanssa.

Kinnetä tuntee siltä, että Liettuan hallituspiireistä on vaikutettu niihin neuvotteluihin, joita aivan laskettiin on Baltian valtioiden talous- ja tulliliittosissa pidetty ja varoiksi pidetään Liettua finanssialue-teriossa, erinäisissä taloudellisissa järjestöissä ja laillisissa, myöskin maanalla alueella. Neuvottelet ovat olleet aivan yleisiä laatus ja niissä on erinäisiä käsitellyt kysymystä, onko Liettuaalle mahdollisuus käydä yhteiseen talous- ja tulliliittoon Latvian ja Viron kanssa vaiko jollain muuten kanssa erikoisia sopimuksia. Konkreettisia esityksiä ei ole vielä tehty. Liettua teollisuusjärjittäjät lauttanevat lopullisestikin tulliliittoa vastaan. Sangan laajasti kannatetaan myös ajatusta, että lähimpään tulevaisuuteen niiden olisi tyydyttävä vain suosituisuuteen. NSE Maanialueella ei myöskään kannateta tulliliittoa, ja mitä tullitariffien tulee, niin lauteen lopullisestikin liittää tästä, kun nämä tariffit ovat ensin tarkistettu. Noin 20 p. t.k. tulee Liettuan finanssiministeriossa olemaan uusi neuvottelu kokous asian johdosta. (R.S.)

R. S.

Riga, 12/11 1924.

Liettuan velka Amerikassa.

Liettua on vuosien kuluessa velkaantunut U.S.A:lle erilaisista tavaroista, joita se on tuottanut Liettuahan tuotantojensa, etenkin maanviljelyksen, kohottamiseksi y.m. noin 5 miljonaa dollaria. Tästä velasta on Liettuan täytynyt maksaa korkoja 4 1/2 o/o mukaan. Viime kesäkuun 15 p. laskettiin korkojen neukseen 1.050.000 dollariin.

Tänä syksynä on Liettuan hallitus reguloinut velkansa U.S.A:lle. Viime syyskuun lopulla Washingtonissa allekirjotettiin nimittäin U.S.A:n ja Liettuan välillä sopimus, jonka mukaan Liettua - joka parantuneen finanssiasemansa vuoksi on jo tänä vuonna maksanut korkoja U.S.A:lle - vakauttaa velkansa U.S.A:lle 6.030.000 dollariksi, jotka on kokonaan maksettava takaisin 62 vuoden kuluessa eli viimeistään vuonna 1986. Prosenttimäärä on ensimmäiseltä ¹⁰ vuodelta 3 ja seuraavilta ³ 52 vuodelta 3 1/2. Sopimus on ratifioitava.

Liettua on järjestyksessä neljäs maa, joka on vakauttanut velkansa U.S.A:lle. Aikaisemmin ovat sen tehneet Iso-Britannia, Suomi ja Unkari. (R.S.)

Polonia restitutusasiassa, niin voi hyvin ymmärtää, että Liettua on Latvian tyytymättömän kaireista veljeydestä ja kanssakävymisestä suolinatta veljehtämisen kanssa.

Kinnetä tuntuu siltä, että Liettuan hallituspiireistä on vaikutettu niihin neuvotteluihin, joita näiden keskeisin on Baltian maitten talous- ja tulliliittosissa pidetty ja parhaimmillaan pidetään Liettuan finanssiministeriössä, erikoisessa taloudellisessa järjestöissä ja laitoksissa, myöskin maanlin kluessin. Neuvottelut ovat olleet näiden yleistä lausua ja niissä on etenkin käsitelty kysymystä, onko Liettualle mahdollisessa kädä yleistään talous- ja tulliliittosen Latvian ja Viron kanssa vaiko solidaa niitten kanssa erikoisia sopimuksia. Konkreettisin esityksiä ei ole vielä tonty. Liettuan teollisuusennärjottajat kehtannevat populilisesikzin tulliliittosen vastaan. Sangan laajasti kannatetaan myös ajatusta, että lähimpään tulevaisuuteen nähden olisi tyydyttävä vain suositulussuuteen. ESI Maanlin kluessin ei myöskään kannateta tulliliittosen, ja mitä tullitariffeihin tulee, niin luetaan lopullisesti ilaottaa tästä, kun nämä tariffit ovat ensin tarkistatut. Noin 20 p. t.k. tulee Liettuan finanssiministeriössä olemaan uusi neuvottelu kokous asian johdosta. (R.S.)

Riga, 14/11 1924.

Baltian maitten tulliliitto.

Kuten tunnettua, päättivät Liettua, Latvia ja Viro konferenssissaan Kovnossa, viime toukokuussa ryhtyä valmisteluihin lähempien taloudellisten suhteitten aikaansaamiseksi mainittujen maitten välillä. Sen jälkeen on voinut panna merkille, että, suurin piirtein katsoen, Latvia ja Viro yhä edelleenkin kannattavat mahdollisimman läheistä taloudellista liittoa Liettuan kanssa, koska tämä olisi Latvian ja Viron teollisuuksille ja Latvian kaupalle edullista, mutta Liettua, jonka teollisuudelle ja kaupalle tällainen liitto olisi vahingoksi (ainakin taistaiseksi jossakin määrässä) haluaisi korvausta jossakin muussa muodossa, etenkin poliittisissa asioissa Puolaa vastaan. Tällaiseen korvaukseen eivät Latvia ja Viro ole suostuvaisia, kuten on selvästi käynyt ilmi esim. Geneven yleisistunnossa ja sen yhteydessä, missä ainoastaan Hollanti yksin kannatti Liettuan esitystä Vilnan kysymyksen esille ottamiseksi, mutta Latvia, Viro y.m. eivät kannattaneet, minkä johdosta Liettua sitten, kuten tunnettua, otti esityksensä takaisin. Kun Puola sitten "palkitsee" latvialaista diplomaattia Polonia restitutamerkillä, niin voi hyvin ymmärtää, että Liettua on Latviaan tyytymätön kaikesta veljeilystä ja kanssakäymisestä huolimatta veljeskansan kanssa.

Minusta tuntuu siltä, että Liettuan hallituspiireistä on vaikutettu niihin neuvotteluihin, joita aivan äskettäin on Baltian maitten talous- ja tulliliittoasiassa pidetty ja paraikaa pidetään Liettuan finanssiministeriössä, erinäisissä taloudellisissa järjestöissä ja laitoksissa, myöskin Memelin alueella. Neuvottelut ovat olleet aivan yleistä laatua ja niissä on etupäässä käsitelty kysymystä, onko Liettuulle edullisempaa käydä yleiseen talous- ja tulliliittoon Latvian ja Viron kanssa vaiko solmia näitten kanssa erikoisia sopimuksia. Konkretisia esityksiä ei ole vielä tehty. Liettuan teollisuudenharjoittajat asettunevat lopullisestikin tulliliittoa vastaan. Sangen laajasti kannatetaan myös ajatusta, että lähimpään tulevaisuuteen nähden olisi tyydyttävä vain suositumuuteen. ~~MEM~~ Memelin alueella ei myöskään kannateta tulliliittoa, ja mitä tullitariffeihin tulee, niin luetaan lopullisesti ilmottaa tästä, kun nämä tariffit ovat ensin tarkistettut. Noin 20 p. t.k. tulee Liettuan finanssiministeriössä olemaan uusi neuvottelukokous asian johdosta. (R.S.)

Reino Lylyvaara

109/30.12.1924

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING
LÉGATION DE FINLANDE

Riga, 20/12 1924.

N:o Li/421.

Prein

aa

nt. a. 12/24

ULKOASIAINMINISTERIO
No 199 1305 K 24
30/12-24

K. Herra Ministeri,

Rap. N:o 109 Liettuasta

jossa:

- 1) Liettuan sanomalehtimiehet ja Riian kongressi (siv.1)
- 2) Liettuan ja ambassadörikonferenssin noottienvaihtoa (siv. 3)

lähetetään tämän mukana 4 kpl.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, vakuutus mi-
tä syvimmästä kunnioituksestani

Reino Lyloandén

K. Herra

Ulkoaslainministeri Procopé,

Helsinki.

lystään pahoilleen ja valittaa sitä, että Liettuan...
Rap. N:o 109 Liettuasta.

Liettuan sanomalehtimiehet
ja Riian kongressi.

Kuten tunnettua, pitivät Latvian kirjailijat ja sanomalehtimiehet ensimmäisen kongressinsa t.k. 7 ja 8 p:nä Riassa. Vaikkakin kongressissa Liettuan puolesta lausuttiin tervehdys erään paikkakunnalla toimivan henkilön kautta, ei Liettuan sanomalehtimiesten liitto kuitenkaan seurannut latvialaisten kutsua, vaan vastasi siihen Latvian Kovnossa olevan edustajan kautta, jolta oli kutsunkin vastaanottanut, m.m.:

Kiittäen vilpittömästi latvialaisia virkatoverejaan kutsusta kongressiin t.k. 7 ja 8 p. Riassa Liettuan sanomalehtimiehet ilmottavat latvialaisille kollegoilleen, etteivät voi ottaa osaa kongressiin, johon myös puolalaiset sanomalehtimiehet ottavat osaa.

Muistellen sanomalehtimiehen jaloa kutsumusta seisoa vartiossa totuuden ja oikeudenmukaisuuden puolesta, liettualaiset sanomalehtimiehet ovat todenneet sen surkuteltavan tosiasian, että puolalaiset sanomalehtimiehet eivät ole tähän saakka rohjenneet kohottaa ääntään hallituksensa imperialistista toimintaa vastaan, joka hallitus säälimättömästi hävittää liettualaisia kouluja ja sivistystöä valtaamallaan Vilnan ja alueella. Venäjällä oli toki tsaarivallan synkimpinäkin aikoina sellaisia sanomalehtimiehiä ei ainakaan edistysmielisissä piireissä, vaan vieläpä taantumuksellisessa leirisessä, kuten esim. ruhtinas Meshtsherskij y.m., jotka eivät peljänneet kohottaa ääntään sorrettujen vierasheimoisten, m.m. puolalaisten, puolesta. Samoin Saksan paraimpien sanomalehtimiesten äänet kohosivat aikanaan saksalaisessa sanomalehdistössä Wrzesenskin juttua ynnä muita Saksan hallituksen aggressiivisiä toimia vastaan puolalaisten suhteen Posenissa.

Mitään tämäläistä emme ole tähän mennessä huomanneet puolalaisessa sanomalehdistössä.

Ei ole meidän syympä, että juuri tänä uhkaavain tapahtumain hetkenä meille ystävällisessä Virossa, me emme voi yhdessä kanssanne harkita meille kaikille yhteistä, idästäpäin uhkaavaa vaaraa.

Liettuan sanomalehtimiesten liitto.

Ylläolevan johdosta olen ollut puheessa Latvian sanomalehtimiesten kanssa, joista joku sanoo ymmärtävänsä Liettuan sanomalehtimiesten menettelyä oman edun ajamisen vuoksi, mutta suurin, valtavin osa on heidän menette-

lystään pahoillaan ja valittaa sitä, että liettualaiset eivät voi olla vetämättä Vilnan kysymystään esille kaikissa mahdollisissa tilaisuuksissa.

(R.S.)

Kirjeeni Sinulle, josta on tullut tiedossa, että Liettuan ministeriö on lähettänyt ministeriöille jäljennös liettuan hallituksen muistioita 17 p:ltä viime kokouksesta ambasadorikonferenssin puheenjohtajalle, pääministeri Herriolille, josta nootti seurasi myös memorandum Vilnan-kysymyksessä. Torjuttuina jätettiin ambasadorikonferenssin aikaisenaan ehdottamat toimenpiteet, jotka tarvittavat Liettuan ja Puolan välisen riitaisuuden lopettamista ja suhteitten parantamista. Liittovalliot olisivat voineet kutsua konferenssin kokouksista, joihin konferenssiin osallistuvat osat, valittiin ambasadorikonferenssi, jossa Liettuan ja Puola ja välittävät jotkut muutamia valtiot, joita liittoman Puolan konfliktit joka välittämättä tai vähäpöhtöisesti koskevat. Liittuus tarkoittaa täällä ehdottamalla konferenssilla Puolan tilojen uudelleen välittämistä ja muuttamista sillä osalla kuin se rajan rajajain kanssa Liettua.

Nyt on ambasadorikonferenssi vastannut liettuan ehdotuksen kutsuilla, jota selostan seuraavassa Liettuan kansainvälisten perusteilla, jotka on ole vielä saanut jäljennöstä alkuperäisestä.

Ambasadorikonferenssi huomauttaa huolehtivansa rauhan palauttamisesta itä-Euroopassa ja, jouduttaakseen sitä, ehdottaneensa Liettuan samoin kuin Puolankin hallitukselle joukon toimenpiteitä, jotka aikaisemmin ja vielä nykyin olisivat soveliaita suhteitten parantamiseksi näitten kahden valtiokunnan välillä. Puolan hallitus on jo liettuan ambasadorikonferenssissa, että se osaltaan on valmis seurata konferenssiin. Ambasadorikonferenssi on välittävasti todennut, että Liettuan hallitus ei ole ottanut osaa konferenssiin.

Kyljälän tehdyt suositukset liettuan hallituksen, josta on tullut tiedossa, ajaa kantonsa läpi ja edelleenkin pitää konferenssin kutsua, jonka se on aikaisemmin ottanut osaa liittovaltioiden raunioissa, jotka nämä niin mielillä näkisivät toteutuneena.

Liittovalliot valittaan ottavat tähän kannan tietoon. Ne eivät suinkaan aio alkaa riitas Liettuan hallituksen kanssa nootti 17 p:ltä kokousta ja sitä seuranneessa memorandumissa esitetyistä kysymyksistä eivätkä myöskään ota uudelleen käsiteltäväksi nootissa tehtyjä selityksiä, mutta vaikeneminen, jota ne tässä tapauksessa tahtovat noudattaa, ei suinkaan merkitse nootissa esitetyjen tekojen hyväksymistä. Ne ovat valvolliset torjuneet Liettuan hallituksen tulkinnan Versaillesin rauhansopimukseen 87 artiklaan näiden samankuvin ne oikeudet, jotka se liittovaltioiden myöntää.

Sitä paitsi väitetään noottiin liitetyssä memorandumissa, että kansainvällit ei ole hyväksynyt ambasadorikonferenssin päätöksiä 15 p:ltä ma-

Liittovalliot 17 p:ltä 1924

Liettuan ja ambassadöri-
konferenssin noottienvaihtoa.

Kirjeeni N:o L1/365, 22/11 -24, mukana minulla oli kunnia lähettää Ministeriölle jäljennös Liettuan hallituksen nootista 17 p:ltä viime lokakuuta ambassadörikonferenssin puheenjohtajalle, pääministeri Herriot'lle, jota noottia seurasi myös memorandum Vilnan-kysymyksessä. Torjuttuaan jyrkästi ambassadörikonferenssin aikaisemmin ehdottamat toimenpiteet, jotka tarkoittavat Liettuan ja Puolan välisten riitaisuuksien lopettamista ja suhteitten parantamista, Liettuan hallitus ehdotti nootissaan konferenssin kokoonkutsu-
mista, johon konferenssiin ottaisivat osaa, paitsi ambassadörikonferenssia, sekä Liettua että Puola ja ^{tarpeen}vaatiessa jotkut muutkin valtiot, joita Liettuan-Puolan konflikti joko välittömästi tai välillisesti koskettaa. Liettua tarkoitti tällä ehdottamalla konferenssillaan Puolan itärajan uudelleen esilleottamista ja muuttamista siltä osalta kuin se rajan pohjoisosassa koskettaa Liettuaa.

Nyt on ambassadörikonferenssi vastannut Liettuan ehdotukseen nootilla, jota selostan seuraavassa Liettuan sanomalehtien perusteella, koska en ole vielä saanut jäljennöstä alkuperäisestä.

Ambassadörikonferenssi huomauttaa huolehtivansa rauhan palauttamisesta itä-Euroopan ja, jouduttaakseen tätä, ehdottaneensa Liettuan samoin-
kuin Puolankin hallitukselle joukon toimenpiteitä, jotka aikaisemmin ja vielä nytkin olisivat soveliaita suhteitten parantamiseksi näitten kahden valtakunnan välillä. Puolan hallitus on jo ilmottanut ambassadörikonferenssille, että se osaltaan on valmis seuraamaan neuvoja. Ambassadörikonferenssi on valitettavasti todennut, että Liettuan hallitus ei ole ottanut samaa kantaa.

Hyljäten tehdyt suositukset tahtoo Liettuan hallitus, kuten näkyy, ajaa tahtonsa läpi ja edelleenkin pitää leppymättömän kantansa, jonka se on aikaisemmin ottanut eikä auttaa liittoutuneita rauhantyössä, jonka nämä niin mielellään näkisivät toteutuneena.

Liittovaltiot valittaen ottavat tämän kannan tietoonsa. Ne eivät suinkaan aio alkaa riitaa Liettuan hallituksen kanssa nootissa 17 p:ltä lokakuuta ja sitä seuranneessa memorandumissa esitetystä kysymyksistä eivätkä myöskään ottaa uudelleen käsiteltäväksi nootissa tehtyjä selityksiä, mutta vaikeneminen, jota ne tässä tapauksessa tahtovat noudattaa, ei suinkaan merkitse nootissa ~~kuin~~ esitettyjen teesien hyväksymistä. Ne ovat velvolliset torjumaan Liettuan hallituksen tulkinnan Versaillesin rauhansopimuksen 87 artiklaan nähden samoin kuin ne oikeudet, jotka se liittovaltioille myöntää.

Sitä paitsi väitetään noottiin liitettyssä memorandumissa, että kansainliitto ei ole hyväksynyt ambassadörikonferenssin päätöksiä 15 p:ltä maa-

17 & 75 Os. Liittotilan N:o v. 1924.

liskuuta 1923 Puolan itärajan lopullisesta määrittämisestä yllämainitun artiklan 87 perusteella. Liittovaltioidelle riittää, kun Kansainliiton neuvosto ottaa huomionsa tästä päätöksestä tehdyn selostuksen. Sitä paitsi se otti tietoonsa Hymansin projektin 21 p:ltä huhtikuuta 1923, jossa projektissa sanotaan: "Senjälkeen kun poliittinen raja myöskin Liettuan hallituksen tunnustaman Versaillesin sopimuksen proseduurin kautta on määrätty, kuuluu kysymys, jota kansainliiton neuvosto viime istunnessaan käsitteli, riidan esihistoriaan." Saman istunnon päiväjärjestyksestä näkyy, että Kansainliitto aikanaan piti jo tätä kysymystä ratkaistuna. Ja vihdoin on päätös 15 p:ltä maaliskuuta 1923 rekisteröity Kansainliiton yleissinhteeristössä.

Asian näin ollen täytyy liittovaltioiden selittää, että on mahdollista ottaa enää uudelleen tarkistettavaksi rajoja, jotka ne jo ovat vetäneet päätöksellään 15 p:ltä maalisk. 1923 Versaillesin rauhansopimuksen 87 artiklan perusteella ja että ne eivät voi sallia kutsuttavan koolle sellaista konferenssia, jollaista Liettuan hallitus on ehdottanut.

Ambassadörikonferenssi pitää notissaan 2 p:ltä kesäkuuta t.v. antamia suosituksia yllä ja lausuu uudelleen toivomuksensa, että Liettuan hallitus, ymmärtäen paremmin etujaan, tulisi seuraamaan mainitussa nootissa annettuja neuvoja.

Vastaanottakaa j.n.e.

Saatuani, kuten toivon, ensi tilassa jäljennöksen alkuperäisestä ranskalaisesta nootista, lähetän sen Ministeriölle. (R.S.)

Reinhold Wanden

110/24.12.1924

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING
LÉGATION DE FINLANDE

Riga, 24/12 1924.

N:o L1/425.

Procopé

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
1	1275 R	1925
2/1-25		LHL

aa

K. Herra M i n i s t e r i,

Rap. N:o 110 Liettuasta

jossa:

- 1) Konsulikonferenssi- ja Liettuan ulko-
kauppa, taloudell. asema y.m.(siv.1-2)
- 2) Memelin salaliiton käsittely oikeudessa (s.3)

lähetetään tämän mukana (4kpl.)

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, vakuutus mi-
tä syvimmästä kunnioituksestani

Reinholdyloandz

K. Herra

Ulkoasiainministeri P r o c o p é,

Helsinki.

Rap. N:o 110 Liettuaasta.

Konsulikongferenssi- ja Liettuan

ulkokauppa, taloudell. asema y.m.

Kuten Latvian niin kokoontuvat Liettuankin ulkomailla olevat edustajat vuosittain Kaunakseen neuvottelemaan poliittisista ja taloudellisista asioista. Tällainen kokous avattiin t.k. 5 p:nä Kaunaksessa ja kesti se toista viikkoa. Kokous on saanut konsulikongferenssin leiman ensinnäkin siksi, että suurin osa sen osanottajista oli Liettuan konsuleja ulkomailta (lähettiläitä oli läsnä 5) ja toiseksi senkin tähden, että käsiteltiin etupäässä taloudellisia ja konsularisia asioita.

(Lähettiläät olivat sitäpaitsi kokoontuneet käsittelemään salaisesti poliittisiä päivänkysymyksiä.)

Kongferenssin puheenjohtajana toimi ulkoministeri Čarneckis.

Ensimmäinen selostus jonka tilastotoimiston johtaja piti, käsittelee Liettuan ulkokaupan suhdetta tullilainsäädäntöön. Hän oli huomauttanut miten tässä suhteessa on havaittavissa 2 aikakautta, joista ensimmäinen alkaa v. 1919 ja päättyy vientiin nähden vuoden 1923 alussa ja tuontiin nähden v. 1924 alussa. Lainsäädäntö tänä aikana on häirinnyt Liettuan vientiä ulkomaisen tuonnin hyväksi, sillä vientiä varten oli otettu käytäntöön lisenssisystemi sekä erinäisiä vientitulleja. Tuontitulliin nähden oli voimassa tavarain hintaan perustuva tullitaksa. Toiselle aikakaudelle on luonteenomaista vientiin nähden lisenssisystemin ja melkein kaikkien vientitullien poistaminen ja tuontiin nähden spesialitariffin käytäntöönotto, jonka tariffin valmistaminen vei paljon aikaa ja toteutui vasta vuoden 1924 alussa. Nykyisessä spesialitariffissa on otettu erittäin vahvasti huomioon Liettuan kansantaloudellinen kehittäminen. Kuitenkin oli selostaja pitänyt Liettuan nykyistä tullitariffia pikemmin minimi- kuin maksimitariffina. Oli huomauttanut, että Liettualle ei nyt ole konventsiotariffia eikä yleis- (eli maksimali) tariffiakaan ja vain käytäntö tulee osottamaan, ovatko nämä Liettualle välttämättömän tarpeellisia. Oli maininnut vientiin nähden etenkin karjan viennin Liettuaasta kasvavan viime aikoina huomattavasti ja edellytyksen sen kasvamiselle edelleenkin ovatkin verrattain hyvät. Viljan vienti sitä vastoin näyttää vähenevän muihin viljalajeihin paitsi ohraan nähden. Munien vienti on jo saavuttanut huomattavan sijan ja jatkuu tasaisesti. Lihan vienti näyttää kasvamisensa oireita ja uudet teurastamot tulevat varmaan lisäämään sen edellytyksiä. Maitotaloudellisten tuotteitten vienti on kuluvana vuonna kaksinkertaistunut ja näyttää hyvin lupaavalta. Puutavarain viennille on vuosi 1923 ollut mitä vaikein. Vuonna 1924 on niittenkin vienti jo kasvanut ja 1925 näyttää keskinertaisen lupaavalta. Pellavan vienti on kasvanut kuluvana vuonna kahdenkertai-

seksi. Mitä tuontiin tulee on sellaisten tavarain kuin aprikosien ja apelsinien tuonti vähentynyt huomattavasti, mutta sokerin yms. päinvastoin lisääntynyt. Raaka-aineet ja puolivalmisteet osottavat nousevaa tuontia. Täysi-
valmisteiden tuonti on hiukan vähentynyt. Mitä tulee eri maihin, on Liettuan ulkokaupassa Saksa viime vuosina menettänyt noin 20 o/o viennistä Liettuaan ja Liettua menettänyt noin 5-6 o/o viennistään Saksaan mikä merkitsee tappiota Saksalle yhteensä noin 30 miljoonaa littiä (1 litte = 1/10 U.S.A:n dollaria) Saksan menettämästä määrästä siirtyy yhä enemmän Englannin, Tshekkoslovakian ja Ruotsin osalle. - Antoi lopuksi ohjeita konsuleille toimintaa varten ulkomail-
la.

Finanssiministeri Petruelis oli selostanut maan yleistä taloudellista asemaa. Oli maininnut m.m. että kun jo Venäjän vallan aikana Liettuaan yleensä ei ollut sijoitettu suurempia pääomia ja kun sitten sodan aikana kaikki säästöt menivät hukkaan ja teollisuus ja maanviljelys kärsivät hävityksestä suunnattomasti, niin johtuu tästä kaikesta syy maassa nykyään vallitsevaan pääoman puutteeseen. Selosti senjälkeen hallituksen toimenpiteitä maanviljelyksen koho-
ttamiseksi huomauttaen, että Liettua enää vain sangen rajotetussa määrässä voi laajentaa viljantuotantoaan ja että tästä syystä on yhä enemmän kiinnitettävä huomiota karjatalouteen ja hankittava sitä varten ulkomaista pääomaa. Teollisuudesta puhuessaan oli maininnut, että maassa vallitsevan pääoman puutteen vuoksi teollisuudenkin laajentaminen ja uusien sangen tarpeellisten teollisuudenhaarojen alkaminen on erittäin vaikeata. - Oli lyhyesti maininnut Latvian, Viron ja Suomen kaupallisesta asemasta pääpiirteet. Totesi Liettuan ulkokaupan aktiiviseksi ja kaupalliset edellytykset yleensä tyydyttäväksi, vaikka kauppakin jossakin määrässä kärsii pääoman puutteesta. Oli lopettanut huomautukseen, että ulkomaisen pääoman sijoitus Liettuaan on sille mitä välttämättö-
mintä ja että konsulit, samalla kun etsivät Liettualle menekkiä ulkomailla ja myös halvempia ostopaikkoja maalle, voivat olla apuna tällaisen pääoman sijoittamiseen Liettuaan.

Prof. Belackinas oli pitänyt luennon konsulien oikeuksista. Edustajat olivat selostaneet tilanteita asemapaikkamaissaan (yhteensä lähes 20 selostusta, m.m. Savickis Suomesta). Mainittakoon, että konferenssin osanottajat kävivät m.m. tavaramuseossa, jossa pidettiin esitelmä, sekä olivat läsnä paris-
sa isänmäällisessä juhlatilaisuudessa. Ulkoministerin järjestämällä päivällisellä heillä oli tilaisuus tutustua Liettuan huomatuimpiin liikemiehiin, finansisteihin ja sanomalehtimiehiin. (R.S.)

Riga, 24/12 1924.

Memelin salaliiton käsitteily oikeudessa.

Raportissani N:o 107 Liettuasta (sivut 1-3) selostin n.s. Memelin salaliittoa. Kun en ole ollut tilaisuudessa Kovnossa perehtymään asiaan, täytyy minun rajottua tässä selostamaan niistä niukkoja tietoja, joita sanomalehtiin on päästetty.

Asian käsittely alkoi Kovnossa sota oikeudessa t.k. 12 p. Syytettyjä 18. Sotaoikeuden edustalla kaksoisvartio. Yleisöltä ja sanomalehtimiehiltä oli pääsy oikeuden istontoon kielletty. Saksan valtakunnan edustajana oli lähetystöneuvos Seiler, Saksan lähetystöstä Kovnossa, kuitenkin saanut olla läsnä. Muutamien syytettyjen kansalaisuus (Liettuan vai Saksan) kuuluu olevan riidan alaisena. Kuten Memeler Dampfboot t.k. 11 p:ltä tietää, on Saksan hallitus protestoinut Kovnossa sitä vastaan, että Liettuan hallitus, vastoin aikaisempaa lupaustaan, ei ole sallinnut valtakunnansaksalaisten asianajajain esiintyä muutamien syytettyjen puolustajana sotaoikeudessa Kovnossa. Saksan hallitus kuuluu huomauttaneen, että Memelin alueelta kotoisin olevien syytettyjen täytyy saada valittaa oikeuden päätöksestä Memelin ylioikeuteen. Saksan hallitus on kuulemma aikaisemmin protestoinut myös sitä vastaan, että asia käsitellään sotaoikeudessa Kovnossa eikä Memelin alueella.

Syytetyille kuuluu tuomitun 12 vuodesta kuritushuonetta (salaliiton joht. Blumenau) alaspäin.

Asia kuuluu kylmentäneen Saksan ja Liettuan välejä.

"Lietuvos Zinios" lehti (oppositiossa olevien liettualaisten kansansosialistien äänen kannattaja Kovnossa) kuuluu tapahtuman johdosta Liettuan hallitusta kritisovassa hengessä kirjottaneen artikkelin, jossa m.m. kysyy "Missä ovat ystävämme? Saksa?" ja huomauttaa että Liettuan hallituksen nykyinen politiikka on Memelin alueella koonnut ja vahvistanut saksalaisten voimia, jopa nostattanut näitten henkeä liettualaisuutta vastaan.

Olen useampaan kertaan sähköiteitse Konsulinvirastoamme Kovnossa pyytänyt hankkimaan, jos mahdollista, jäljennöksiä Saksan protesteista, toistaiseksi niitä saamatta. (R.S.)

Reinhold Sander

X Tämän saapunut Konsulinvirastomme sihteerin Kovnosta kertoo, jäljennökset protesteista saatavissa mahdollisesti vain Berliinistä. Sander 26/12-24.